د حقيقت په لټه کې

لیکوال:

الدوکتور اسعد قاسم

بسم الله الرحمن الرحيم

د کتاب مشخصات:
د کتاب نوم: د حقیقت په لټه کې
لیکوال: الدوکتور اسعد قاسم
د چاپ کال: ۱۳۹۸ هجري لمریز
د چاپ وار: دویم

فهرست

د ليکوال پېژندنه ٦
لومړۍ برخه ۷
امامت يا مشرتوب ۷
د امامت نصوص ۸
د اهل بيتو د مشرۍ د زباد دلايل ۸
د اهلبيتو پر پاکلمنتوب نور دلايل ١٦
۱-د ثقلينو حديث ١٦
۲-د بقرې سورت ۱۲۴ آيت ١٦
د نبي مکرم د خلفاوو شمېر ١٩
د علي کرم الله وجهه د خلافت دلايل ۲۲
د علي کرم الله وجهه خلافت ته نور دلايل ۲۵
د «نص» په مقابل کې د اجتهاد بېلگه ۳۸
ايا پېغمبر صلی الله عليه و آله وسلم د حضرت ابوبکر (رض) خلافت ته څه اشاره کړې وه؟ ٤٥
د زمانې د خليفه په مقابل کې د حضرت فاطمې دريځ ٤٦
ايا د فاطمې مړينه د جاهليت مړينه وه؟! ٥١
د حضرت عمر (رض) خلافت ٥٣
د حضرت عثمان (رض) خلافت ٥٤
د حضرت عثمان وژنه ٥٦
له حضرت علي کرم الله وجهه سره بيعت ٥٨
د جمل پېښه او د ام المؤمنين پاڅون ٥٩
د عبدالله بن سبا افسانه ٦٢
د صفين جگړه او له حق خلافته سراغړاندي ٦٤
د حضرت علي کرم الله وجهه شهادت ۷۰
د سولې تړون او د امام حسن (رض) شهادت ۷۰
د کربلا خوځښت ۷۳
او د امام حسين (رض) شهادت ۷۳

دویمه برخه ۷۹
د اصحابو عدالت ۷۹
دریيمه برخه ۹۳
شیعه او قرآنکریم ۹۳
څلورمه برخه ۱۰۰
د نبوي سنتو په اړه د سني او شیعه و نظر ۱۰۰
د حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم د پاکلمنتوب په اړه د دواړو ډلو نظر ۱۰۳
حضرت ابوهریره او ډېر روایات یې ۱۱۳
صحیح بخاري ته ځغلنده کتنه ۱۲۱
پینځمه برخه ۱۲۶
لنډ مهاله واده ۱۲۶
د حج متعه ۱۳۵
شپږمه برخه ۱۳۸
مهدي منتظر او فتنې ۱۳۸

د لیکوال پېژندنه

د نیول شوي فلسطین په «دیرالغصون» کلي کې زیږېدلی او د لېسې تر پای ته رسېدو روسته، د زده کړې لپاره «اردن» او ورپسې «فیلیپین» هېواد ته ولاړ او هلته یې د ښاري پراختیا لیسانس واخست، ورپسې یې په ساختماني اداره کې ماستري او په پای کې یې په «حکومتي اداره» کې د ډاکترۍ شهادتنامه تر لاسه کړه.

نوموړی د ۱۹۸۰ او ۱۹۹۰ کلونو ترمنځ پر پوهنتوني زده کړو لګیاو و؛ خو ددې بوختیاوو په ترڅ کې یې د اسلامي تاریخ مطالعه هم وکړه، چې نویو پوهېدنو ته رسېدلی دی.

ده خپلې لیکنې د «د حقیقت په لټه کې» کتاب کې راټولې کړې او په هېښنده دود یې مسایل مطرح کړي، چې نوی کهول ته دا لار پرانزي، چې یو زدکړیال څنګه بې له تعصبه، د یوه نوي تفکر خاوندېدای شي.

موږ دا ژباړه د یوې کړنلارې په شان دروړاندې کوو، چې ځوان نسل، د اسلامي مذاهبو په اړه، بې تعصبه مطالعه پیل او په پای کې د داسې عقیدې څښتن شي، چې پر قرآن او سنتو ولاړه وي او د نږه محمدي اسلام لاروی شي.

لومړۍ برخه

امامت یا مشرتوب

امامت یا خلافت د مشرتوب پر مانا دی او په اصطلاح کې، د رسول اکرم تر وفات روسته د مسلمانانو پر مشرتوب اطلاق شو، چې څوک هم له دې مانا نه منکرېږي؛ ځکه مشرتوب هر ډلې او امت ته یوه فطري مساله ده او په واقع کې د سني او شیعه ترمنځ د امام او خلیفه د ټاکنې د څرنګوالي په دود او دا چې څه ونډه لري، اړېیچ شته، دا د مسلمانانو ترمنځ خورا مهم او ستر اړېیچ – اختلاف دی، چې نور اختلافات یې له همدې راولاړ شوي دي؛ ځکه امامت د شیعه وو له نظره، د رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم په نص دی او د اهل بیتو په دولس ګونو امامانو پورې ځانګړی دی او د نبي کریم تر وفات روسته، د اسلام د احکامو د پېژندنې او پوهاوي لپاره باید همدوې ته رجوع وشي، یا ترې د روایت شویو سمو روایاتو لاروي وشي او که د دوی او نورو د خبرو ترمنځ ټکر راشي؛ نو واجب دي، چې د همدوی خبرو ته غوږ کېښودل شي او عمل پرې وشي؛ ځکه دوی د نبي کریم د سنتو امین زېرموال دي.

خو اهل سنت، امامت په شورا کې عملي بولي، که څه، د راتلونکي خلیفه په اړه، د تېر خلیفه نص مني؛ لکه چې د حضرت عمر (رض) په اړه دغسې وشو او د حضرت ابوبکر (رض) په نص خلیفه شو او همدغسې په زور او توره هم خلافت ته رسېدل روا بولي؛ لکه د امویانو، عباسیانو او عثمانیانو خلافت او د اسلامي احکامو د پېژندنې او پوهاوي لپاره د اصحابو رضی الله عنهم له لوري د سمو احادیثو روایاتو ته رجوع کوي، چې ګرسره اصحاب عادل بولي او ترمنځ یې پر کوم توپیر قایل نه دي، که څه، ډېرو یې د جمل او صفین په جګړو کې ګډون درلود او ډېرو یې یو د بل وژنه روا ګڼله او داسې چارې یې کړې، چې د ډېرو اصحابو عدالت یې ټکنی کړی، چې انشاء الله راروسته به په دې اړه خبرې وکړو.

اوس دا دواړو لوریو (سني- شیعه) استدلال ته غوږ ږدو.

لومړی د شیعه دلایل راوړو او ورپسې، په رد یې د اهل سنتو.

۱-د اهل بیتو د مشرتوب د زباد دلایل

۲-د اهل بیتو د امامانو د شمېر د زباد دلایل

۳-هغه دلایل چې نبي کریم صلی الله علیه و آله وسلم، علي کرم الله وجهه خپل ځایناستی کړی دی.

د امامت نصوص

د اهل بیتو د مشرۍ د زباد دلایل

دا چې تر رسول اکرم روسته، اهل بیت د امت مشري پر غاړه لري، په دې اړه ډېر روایات شته، چې مهم یې دا دي:

صحیح مسلم په خپل سند له حضرت زید بن ارقم (رض) روایتوي، چې رسول اکرم وایي: «خلکو! زه هم ستاسې په څېر یو انسان یم او ژر مې د پالونکي استازی (حضرت عزرائیل) راځي او د خپل پالونکي بلنه مې منم او په واقع کې، په تاسې کې دوه گرانبیه څیزونه پرېږدم؛ لومړی د الله کتاب، چې پکې لارښوونه او رڼا ده؛ نو منگولې پرې ښخې کړئ او زده یې کړئ.... او اهل بیت مې (پرېږدم) تاسې ته پر الله د اهل بیتو په اړه مې[1]»

په صحیح ترمذي کې یې په خپل سند، له حضرت جابر بن عبدالله (رض) روایت کړي: رسول اکرم د عرفات پر ورځ پر اوښ سپور دا خطبه وویله او وا مې ورېدل:

«خلکو په تاسې کې دوه څیزونه پرېږدم، که منگولې پرې ولگوئ، بیخي به بې لارې نه شئ: د الله کتاب او ځوځات مې، اهل بیت مې[2]»

او که بې له دې بل کوم حدیث پیدا نشي؛ نو یوازې همدا حدیث د شیعه مذهب حقانیت او وړتیا ته بس دی؛ ځکه پر اهل بیتو منگولې لگول، پر کتاب الله له منگولو سره جوختې بولي؛ ځکه په دې روایت کې گورو، چې رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم په ډاگه امر کوي، چې تر ما روسته پر اهل بیتو مې منگولې ولگوئ او که دا منگولې لگونه، له قرآنه په گټنه وي؛ نو ژغورنه به یې پر برخه وي او له بې لارۍ به بچ پاتې شي.

او پر صحیح مسلم سربېره، د اهل سنتو په صحاحو او مسانیدو کې دا حدیث راغلی؛ خو حیران یم چې اهل سنت یې ولې نالیدی گڼي؛ بلکې د اورېدو پر مهال ترې منکرېږي؛ لکه

---

[1] (صحیح مسلم (۱۵\ ۲۷۲ مخ) کتاب الفضائل، باب فضائل علي د نووي له شرح سره)

[2] (صحیح ترمذي (۱۲\۳۰۸ مخ)، ۳۷۸۸ گڼه حدیث)

چې له آره دغسې حدیث نشته او استدلال کوي، چې په دې باب سم روایت هماغه دی، چې حضرت ابوهریره، له حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم روایت کړی:

«په واقع کې، په تاسې کې دوه څیزونه پرېږدم، که عمل پرې وکړئ، بیخي به بې لارې نشئ: د الله کتاب او سنت مې»!

ددې حدیث په اړه مې پلټنه وکړه؛ په صحاحو کې نه دی راغلی او بخاري، نسايي، ذهبي او نورو کمزوری ګڼلی.

(داکتر احمد بن مسعود بن حمدان « د اهلسنت والجماعه د ګروهو د اصولو په شرح » کتاب، ۸۰ مخ وايي:

«ددې روایت سند کمزوری دی؛ ځکه په روایاتو کې صالح بن موسی طلحي شته، چې ذهبي یې کمزوری ګڼي.»

یحیی وايي: «کوم ارزښت نه لري او روایت یې نه کښل کېږي» امام بخاري ویلي: له حدیث ویلو یې منکر دی او نسايي وايي: پرېښوول شوی دی) او یوازې حاکم په خپل مستدرک (۹۳\۱۲ مخ) کې راوړی، چې د اهل سنتو د علماوو د اجماع له مخې، تر صحیح مسلم لاندې درجه کې دی.

او فرض دا، که دا دواړه روایت یو له بل سره په ټکر کې نه وي؛ نو لازم دي، چې ومنو، د حاکم په روایت کې له «سنتي» مراد هماغه سنت دي، چې د اهل بیتو له لارې په لاس راغلي وي، نه نورو؛ لکه چې د مسلم په روایت کې راغلي دي.

نو ځکه د حاکم د روایت «.... کتاب الله و سنتي» متن او د مسلم د روایت «.... کتاب الله و عترتي اهل بیتي» پرېښوول نه یوازې، د اهل سنتو د عالمانو له هغې اجماع سره مخالف دی، چې د مسلم احادیث، د حاکم پر احادیثو ړومبي بولي؛ بلکې له منطق او عقل سره هم اړخ نه لګوي؛ ځکه دلته د «سنتي» اصطلاح په یوازېتوب یاده شوې او څه ترې نه په ګوتو کېږي او بیا خو ټولې اسلامي ډلې، د نبوي سنتو د لاروۍ ادعا کوي او ترمنځ یې ډېر اختلاف دی، چې غالباً د نبي مکرم صلی الله علیه و آله وسلم په سنتو کې د راغلیو بېلابېلو روایتونو له لامله دی او ټولې اسلامي ډلې دا مني، چې سنت، د قرآن تفسیروونکي او مکمل دی؛ خو ددې بېلابېلو روایاتو له لامله یې د قرآن په تفسیر کې هم اختلاف کړی، چې له لامله یې مسلمانان د بېلابېلو مذاهبو لارویان شوي او په یوه روایت یې شمېر، درې اویاوو ته رسي....

اوس نو، په دې ټولو سنتو کې کوم يو سنت، د لاروۍ او اطاعت وړ دی؟ او چې څوک دا حديث واوري؛ نو طبيعي يې ذهن ته همدا پورته پوښتنه راځي؛ نو دا حديث ځکه راغلی، چې دا پوښتنه ځواب کړي او مسلمانان د خپل پيغمبر تر رحلت روسته سرګردان او حيران نه کړي؛ نو ځکه د نبي کريم د سپېڅليو لارښوونو غوښتنه ده، چې پاک نبوي سنت، د اهل بيتو له لارې تر لاسه کړو؛ ځکه قرآن يې پر پاکلمنتوب او عصمت منښته کوي او دا اصطلاح (اهب بيت) پوره څرګنده ده او تاويل نه مني او يوازې همدا لار، د ژغورنې او له فتنې او بې لارېتوبه د بچېدو لار ده.

دلته دوې پوښتنې رامنځ ته کېږي، چې ځواب شوې نه دي او مطلب نه پر ډاګه کوي:

لومړی: په تېر حديث کې له اهل بيتو مطلب څه دی؟

دوم: ولې د نبي مکرم صلی الله عليه و آله وسلم حديث، يوازې له اهل بيتو زده کړه مني او نه د ټولو اصحابو؛ لکه چې اهل سنت يې انګېري؟ اهل بيت څوک دي؟

مسلم په خپل سند په صحيح کې يې د شيبه له لور صفيه څخه روايتوي، چې حضرت عايشې بي بي (رض) وويل:

«.... رسول اکرم توره نخچې وړينه چپن اغوستې وه، چې حسن بن علي راغی او تر خپلې چپنې لاندې يې کړ، بيا حسين راغی او دا يې هم ترې ورلاندې کړ، ورپسې فاطمه راغله، چې دا يې هم تر خپلې چپنې لاندې کړه او بيا علي راغی او علي ته يې هم ځای ورکړ، بيا يې وويل:

[إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيراً[1]]

او بيا هم په صحيح مسلم کې راغلي:

.... د مباهلې آيت چې نازل شو [فَقُلْ تَعَالَوْاْ نَدْعُ أَبْنَاءنَا وَأَبْنَاءكُمْ وَنِسَاءنَا وَنِسَاءكُمْ وَأَنفُسَنَا وأَنفُسَكُمْ ثُمَّ نَبْتَهِلْ فَنَجْعَل لَّعْنَةُ اللّهِ عَلَى الْكَاذِبِينَ[2]]؛ نو حضرت رسول صلی الله عليه و آله وسلم، علي، فاطمه، حسن او حسين راوبلل او و يې ويل: «يا الله! دوی مې اهل بيت دي[3]»

---

[1] (احزاب: ۳۳)

[2] (آل عمران: ٦١)

[3] (صحيح مسلم (۱۵/ ۳۲ مخ) باب: فضايل علي)

له تېرو دوو احاديثو څرګندېږي، چې د نبي مکرم په زمانه کې، اهل بيت دا دي: علي، فاطمه او دوه زامن يې؛

نو د پيغمبر مېرمنې څه دي؟

مسلم په خپل صحيح کې په خپل سند له زيد بن ارقم (رض) روايتوي، چې رسول اکرم صلی الله عليه و آله وسلم وويل:

«په تاسې کې دوه ګرانبيه څيزونه پرېږدم، يو د الله کتاب دی، چې هماغه الهي رسۍ ده، چا چې ونيوه؛ نو هدايت يې موندلی او چې چا ډډه ترې وکړه؛ نو په بې لارېتوب کې دی او بل مې اهل بيت... »

روايت زياتوي: نو يو وويل: اهل بيت يې څوک دي؟

مېرمنې يې؟!

زيد وويل: نه په الله قسم، مېرمن له خپل مېړه سره تر يوې مودې وي، بيا شونې ده، طلاقه يې کړي او خپل پلار او قوم ته ورستنه شي؟

خو اهل بيت يې آر، بېخ او د بدن ټوټې دي، چې تر نبي مکرم روسته، صدقه پرې حرامه کړای شوې ده.»[1]

صحيح ترمذي، په خپل سند له عمرو بن ابی سلمه (د نبي مکرم پرکټې) روايتوي:

«انما يريد الله... آيت ام سلمه بي بي (رضی الله عنهما) په کور کې نازل شو، حضرت رسول صلی الله عليه و آله وسلم، فاطمه، حسن او حسين را و غوښتل او چپن يې ترې راتاوه کړه او علي ورپسې و؛ نو ټول يې په چپن کې راتاو کړل، بيا يې وويل:

«يا الله! دوی مې اهل بيت دي؛ نو ناپاکي او چټلي ترې لرې او سپېڅلي يې کړه!»

ام سلمې (رض) وويل: رسول الله! زه هم ورسره يم؟ ځواب يې ورکړ: «پر خپل ځای وسه او البته ته به په خير يې»[2]

---

[1] (صحيح مسلم (۱۵/ ۲۷۴) باب فضايل علي.)

[2] (صحيح ترمذي (۱۲/ ۲۰۹)، ۳۷۸۸ ګڼه حديث.)

امام احمد په خپل مسند کې له ام سلمې بي بي روايتوي: «رسول اکرم فاطمې ته وويل: مېړه او اولادونه يې راوله؛ را يې وستل، بيا آنحضرت فدکي چپن پرې واچوله، چې ټول يې را و نغاړل او و يې ويل:

يا الله! دوی «آل محمد» دي؛ نو خپل درود، صلوات او برکتونه پر «محمد او آل محمد» واستوه، چې په رښتيا، ته ستايل شوی او د ستريا څښتن يې.

ام سلمه وايي: چپن مې لرې کړه، چې ورننوځوم؛ نو حضرت مې چپن له لاسه واخسته او و يې ويل: ته به په خير وې.[1]

سره له دې چې اهل بيت په ډاګه ټاکل شوي؛ خو بيا هم ځينې يې نه مني او د احزاب سورت په دې آياتو دليل نيسي، چې د پيغمبر مېرمنې په اهل بيتو کې دي:

[يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُل لِّأَزْوَاجِكَ إِن كُنتُنَّ تُرِدْنَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا فَتَعَالَيْنَ أُمَتِّعْكُنَّ وَأُسَرِّحْكُنَّ سَرَاحًا جَمِيلاً[2]]

ژباړه: پيغمبره! خپلو مېرمنو ته دې ووايه: ((که تاسې د دنيا ژوند او ښکلا يې غواړئ؛ نو راشئ، چې زه ګټه (= ښه خوري) درکړم او په ښه وضعيت مو خوشې کړم.

[وَإِن كُنتُنَّ تُرِدْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالدَّارَ الْآخِرَةَ فَإِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْمُحْسِنَاتِ مِنكُنَّ أَجْرًا عَظِيمًا[3]]

ژباړه: او که الله، استازی يې او د آخرت کور غواړئ؛ نو [پوه شئ چې] الله ستاسې نېکانو ته ستره بدله چمتو کړې ده.))

[يَا نِسَاء النَّبِيِّ مَن يَأْتِ مِنكُنَّ بِفَاحِشَةٍ مُّبَيِّنَةٍ يُضَاعَفْ لَهَا الْعَذَابُ ضِعْفَيْنِ وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيراً[4]]

ژباړه: د پيغمبر مېرمنو! له تاسې چې څوک څرګند ناروا کار وکړي (؛ نو) عذاب يې دوه ګرايه کېږي او دا (کار) الله ته اسان دی.

---

[1] (امام احمد حنبل، مسند (٦\ ٣٢٣ مخ)

[2] (احزاب\ ٢٨)

[3] (احزاب\ ٢٩)

[4] (احزاب\ ٣٠)

[وَمَن يَقْنُتْ مِنكُنَّ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ وَتَعْمَلْ صَالِحًا نُّؤْتِهَا أَجْرَهَا مَرَّتَيْنِ وَأَعْتَدْنَا لَهَا رِزْقًا كَرِيمًا[1]]
ژباړه: او له تاسې چې څوك د الله او دهغه د استازي امر ته په عاجزئ پوره غاړه کېدي، او ښه (چارې) وکړي (؛ نو) دوه گرايه بدله به يې ورکړو، او ارزښتمنه روزي مو ورچمتو کړې ده.
[يَا نِسَاء النَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِّنَ النِّسَاء إِنِ اتَّقَيْتُنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلاً مَّعْرُوفًا[2]]
ژباړه: د پیغمبر مېرمنو! تاسې هېڅ د (نورو) ښځو په څېر نه یاست (او غوره او خورا پازوالې يئ)؛ كه پرهېزگاري كوئ؛ نو په نرمئ (او ناز) خبرې مه كوئ، چې پر زړه ناروغ تن درته تمه پيدا شي او سمې روغې سنجول شوې خبرې كوئ.
د پيغمبر مېرمنې ځکه د اهل بيتو برخه گڼي، چې د «انما.... » آيت، د هغه آيت برخه ده، چې د پيغمبر مېرمنو ته په خطاب کې راغلی، چې دا استدلال له څو اړخونو باطل دی:
۱-په دې آيتونو کې چې يوه برخه يې د نبي مکرم د مېرمنو د طلاق د گواښ په اړه ده او ورپسې د اهل بيتو په سپېڅلتيا کې راغلی، هيڅ اړتيا نه لري، چې له دواړو ځايونو، مراد، د پيغمبر ښځې وي؛ ځکه ددې آيت په څېر، نور ډېر آيتونه دوه جلا جلا مطالب رانغاړي، چې ښايي علت يې زماني يووالي وي. بېلگه يې دا ده:
[حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالْدَّمُ وَلَحْمُ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهِلَّ لِغَيْرِ اللّهِ بِهِ وَالْمُنْخَنِقَةُ وَالْمَوْقُوذَةُ وَالْمُتَرَدِّيَةُ وَالنَّطِيحَةُ وَمَا أَكَلَ السَّبُعُ إِلاَّ مَا ذَكَّيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى النُّصُبِ وَأَن تَسْتَقْسِمُواْ بِالأَزْلاَمِ ذَلِكُمْ فِسْقٌ الْيَوْمَ يَئِسَ الَّذِينَ كَفَرُواْ مِن دِينِكُمْ فَلاَ تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الإِسْلاَمَ دِينًا فَمَنِ اضْطُرَّ فِي مَخْمَصَةٍ غَيْرَ مُتَجَانِفٍ لِّإِثْمٍ فَإِنَّ اللّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ[3]]
ژباړه: پر تاسې يې (خوړل) حرام شوي دي: مرداره غوښه، وينه او د سرکوزي غوښه او هغه څاروي، چې بې له ((الله)) د بل په نامه ذبح شي او هغه چې په (زندئ) کېدو او په څوربېدو يا له لوړې په راغورځېدو مړه شوي وي او يا هغه چې د کوم ځناور په ښکر څيرې شوی وي

[1] (احزاب\ ۳۱)
[2] (احزاب\ ۳۲)
[3] (مائده\ ۳)

او د داړن ښکاري څاروي پاتې شونې وي؛ خو داچې (په موقع کې ښکار شوي څاروي ته ورسئ، حلال او) سر یې غوڅ کړئ او هغه څاروي، چې د بوتانو لپاره (یا یې په مخکې) ذبح شوي وي او(همداراز) دا هم درته ناروا ده، چې د پال (او جوارئ) پر ځانګړیو غشیو د څاروي غوښه ټوټه ټوټه کړئ. دا ټولې چارې (ګناه او) فسق دي، نن کافران ستاسې د دین (له زواله) نهیلې شوي؛ نو ځکه ترې مه وېرېږئ؛ بلکې زما له مخالفته ووېرېږئ ! نن مې ستاسې دین دربشپړ کړ او خپله لورنه مې درتمامه کړه او اسلام مې ستاسې (تلپاتې) دین درته غوره کړ (؛ نو ځکه د حلالو او حرامو کوم بندیزونه، چې درلګول شوي، عملي یې کړئ)؛ خو څوک چې د سوکړې او سختې لوږې په حال کې (حرام خوراک ته اړ) شو او د ګناه نیت یې نه وي (؛ نو باك نشته، چې له منع شویو غوښو وخوري؛ ځکه) چې الله لورین ښښونکی دی.

په دې آیت کې وګورئ، چې د دین دا کمال او د نعمت د اتمام بحث، د حرامو خوړو په ترڅ کې راغلی دی.

۲-د نبي مکرم مېرمنې ځکه د «اهل بیتو» په آیت کې نه راځي، چې د پېغمبر ښځې د «جمعِ مونث» په صیغه راغلي؛ لکه دا افعال: «کنتن، منکن، لستن، تخضعن، و قرن فی بیوتکن، تبرجن....»

او چې کله د اهل بیتو د تطهیر او سپېڅلتیا په اړه خبره کوي، مخاطب ضمیر، له مونثه د «جمعِ مذکر» پر ضمیر اوړېدلی: عنکم .... و یطهرکم.... او ویلي یې نه دي: عنکن... و یطهرکن.

۳-په صحیح مسلم، ترمذي سننو او د امام احمد حنبل په مسند کې د سمو احادیثو له مخې، د پېغمبر مېرمنې، په اهل بیتو کې نه شمېرل کېږي؛ ځکه حضرت صلی الله علیه و آله وسلم د ام سلمې د پوښتنې په ځواب کې وایي: رسول الله! زه هم ورسره یم؟ و یې ویل: پر خپل ځای وسه او پایله به دې پر خیر وي.

او د مسلم په روایت کې په ډاګه ټېنګار شوی، چې د پېغمبر مېرمنې، په اهل بیتو کې نه شمېرل کېږي.

۴-د ثقلینو په حدیث کې، چې امام مسلم، امام احمد او نورو روایت کړی، جوته شوه، چې د اهل بیتو او نبوي څوځات لاروي لازم ده او که فرض کړو، چې په دې روایت کې د پېغمبر

مېرمنې هم مطلب دي؛ نو د نبي مکرم تر وفات روسته يې څرنګه لاروي وکړو، حال دا، قرآن عظيم الشأن ورته وايي: «و قرن فی بيوتکن- کورمېشتې شئ «لکه چې د پېغمبر ټولې مېرمنې په يوه وخت کې وې او که څوک ووايي: له رواياتو يې ګټنه وکړئ؛ په څواب کې يې وايو: له ځينو مېرمنو خو يې ان يو روايت هم نه دی روايت شوی.

۵-په «انما يريد الله... » آيت کې چې «رجس» راغلی، په لغت کې د چټلۍ پر مانا دی او مطلب ترې «ګناه» ده او طهارت په لغت کې د پاکۍ پر مانا دی او مطلب ترې «تقوا» ده؛ نو د چټلۍ لرې کول ترې، مراد دا دي، چې سبحان خدای، اهل بيت له هرې (سترې او کوچنۍ) ګناه پاک کړي، چې دا يې بې له عصمت او پاکلمنتوبه نور څه نه دي.

او که وويل شي چې په آيت کې د تطهير مطلب، يوازې ديني تقوا؛ له منهياتو ډډه کول او له اوامرو اطاعت کول دي، دا چار بيخي مردود دی؛ ځکه په دې مانا تطهير په اهل بيتو پورې ځانګړې نه دی؛ بلکې ټول مسلمانان مؤظف دي، ديني احکام پوره عملي کړي او دغسې سپېڅلتيا، ټولو متقي، مسلمانانو ته ده.

الله تعالی وايي:

[يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلاةِ فاغْسِلُواْ وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُواْ بِرُؤُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَينِ وَإِن كُنتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُواْ وَإِن كُنتُم مَّرْضَى أَوْ عَلَى سَفَرٍ أَوْ جَاء أَحَدٌ مَّنكُم مِّنَ الْغَائِطِ أَوْ لاَمَسْتُمُ النِّسَاء فَلَمْ تَجِدُواْ مَاء فَتَيَمَّمُواْ صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُواْ بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُم مِّنْهُ مَا يُرِيدُ اللّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُم مِّنْ حَرَجٍ وَلَـكِن يُرِيدُ لِيُطَهَّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ[1]]

ژباړه: مؤمنانو! چې لمانځه ته پاځېدئ؛ نو خپل مخونه او لاسونه ترڅنګلو ووينځئ او خپل سرونه مسح کړئ او پښې مو تر پړکيو ووينځئ او که په جنابت کې ياست؛ نو (په لمبلو) ځان پاك کړئ او که ناروغ يا مسافر ياست او يا له تاسې څوك له اودسماتي راشي يا مو پر ښځو لاس لګولی وي (او کوروالی مو کړی وي) او (غسل يا اوداسه ته) اوبه و نه مومئ؛ نو پر پاکه

[1] (مائده\٦)

خاوره تیمم وکړئ او پر مخ و لاس یې راکاږئ، الله مو تنګول نه غواړي؛ بلکې غواړي پاك مو کړي او خپله لورنه درتمامه کړي. ښایي مننه یې وکړئ.

او په دې شان، د هغو وګړیو په پاکلمنتوب ګروهن شو، چې دا آیت یې په حق کې راغلی دی. د پیغمبر مېرمنې یې خو په اهل بیتو کې نه دي؛ ځکه دوی معصومې نه دي او له دې سره سره، تر اوسه یې چا هم په اړه دغسې ادعا نه ده کړې؛ ځکه حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم هغوی په طلاق ګواښي او نور مسایل هم شته، چې و به یې ولولئ.

د اهلبیتو پر پاکلمنتوب نور دلایل

۱-د ثقلینو حدیث

«.... انی ترکت فیکم ما ان تمسکتم به لن تضلوا کتاب الله و عترتي اهل بیتي»

د نبي مکرم صلی الله علیه و آله وسلم له دې لارښوونې پوهېدای شو، چې د نه بې لارېتوب شرط، په واقع کې، پر کتاب الله او عترت منګولې لګول دي او بیخي معقوله نه ده، په چا کې چې د تېروتنې او ګناه احتمال وي، له بې لاریتوبه دې خوندي وي او دا د ثقلینو پر پاکلمنتوب او عصمت خورا ښه دلیل دی:

د خدای کتاب «ثقل اکبر» دی، چې بیخي ورته باطل ننوتلای نشي او اهل بیت «ثقل کبیر» دی.

۲-د بقرې سورت ۱۲۴ آیت

[وَإِذِ ابْتَلَى إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ فَأَتَمَّهُنَّ قَالَ إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا قَالَ وَمِن ذُرِّيَّتِي قَالَ لاَ يَنَالُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ]

ژباړه: او (درياد کړئ) چې کله، الله ابراهيم په ډول ډول وسايلو وازمېيه او هغه هم له دې ازمېښتونو ښه راووت (ښو) الله ورته وويل: ((په رښتينه کې زه دې د خلکو امام او مشر ټاکم.)) [ابراهيم] عرض وکړ: ((او له ځوځاته مې هم (مشران او امامان وټاکه.))) [الله] ورته وويل: ((ظالمانو ته مې ژمنه نه وررسي (او يوازې ستا د اولادې سپېڅلي ددې مقام وړ دي))).

دا آیت د امامت د مقام سټروالی راښيي او هم څرګندوي، چې د امت امامت به بيخي د ظالم پر برخه نشي او ګناه که کوچنۍ وي که لويه، تر سره کوونکی به يې ظالم کړي؛ نو اړينه ده، امام، له هرې تېروتنې او ګناه معصوم او پاکلمنی وي.

۳-په مستدرک الصحيحين (۱۲\ ۳۴۳ مخ) کې، حاکم په خپل سند له «حنش کناني» روايتوي: حضرت ابوذر (رض) مې وليد، چې د کعبې ور يې نيولی او ويل يې: خلکو! چې څوک مې پېژني؛ خو مې پېژني او چې مې نه پېژني، زه ابوذر يم، په رښتيا، وا مې ورېدل، چې حضرت رسول صلی الله عليه و آله وسلم ويل: «زما د اهل بيتو مثال د نوح د بېړۍ په مثال دی، چې څوک پکې سپاره شول، وژغورل شو او چې چا ډډه ترې وکړه؛ نو ډوب شو.[1]»

حاکم وايي: ددې روايت سند سم دی.

۴-او همدغسې په مستدرک الصحيحين (۱۳\ ۱۴۹ مخ) کې له حضرت ابن عباس راغلي، چې حضرت رسول صلی الله عليه و آله وسلم وويل: «ستوري د ځمکوالو له ډوبيدو څخه ژغورندويان دي او اهل بيت مې، زما د امت له اختلاف او درزه ژغورنې دي؛ نو که د عربو کوم يو ټبر مې له اهل بيتو سره مخالفت وکړي؛ نو درز به پکې رامنځ ته شي او د ابليس په ګوند کې به شي.»

۵-امام بخاري (رح) په خپل صحيح کې، د اهل بيتو د مقام د درناوي لپاره، دوی پر «عليهم السلام» اصطلاح ياد کړي او دا اصطلاح يې د پېغمبر مېرمنو او يارانو ته کارولې نه ده:

د صحيح بخاري (۱۳\ ۱۷۱ مخ) په کتاب البيوع، (د مکتبة الرياض الحديثه چاپ) کې له حضرت علي کرم الله وجهه روايت شوی، چې په پيل کې يې ليکلي دي:

«عن علي عليه السلام قال: کانت لي شارف.... فلما اردت ان اابني بفاطمة عليها السلام بنت رسول الله... »

او په دويم ټوک ۱۲۶ مخ کې يې راغلي:

«و طرق النبي صلی الله عليه و آله وسلم باب فاطمة و عليا عليهما السلام ليلة للصلاة»

[1] (صحيح بخاري (۸\ ۲۴۵ مخ) کتاب الدعوات، باب علی النبي، د مکتبة الرياض چاپ.)

او په څلورم ټوک، ۴۸٦ مخ، کتاب المناقب کې راغلي:
«.... رايت النبي و کان الحسين بن علي عليهما السلام يشبهه»
او په نهم ټوک، ۴۱۸ مخ، کتاب التوحيد، باب المشيئة والارادة کې راغلي:
«.... عن علي بن الحسين عليهما السلام اخبره.... »
ښايي ځينې نيوکې وکړي، چې دا يې د امتياز دليل نه دی؛ خو په ځواب کې وايو: که دا يې د امتياز دليل نه وای؛ نو نورو ته به يې هم کارولی وای؛ خو خپله پرې شاهدان يو، چې دا يوازې د اهل بيتو ځانګړنې دي.
٦-نبي کريم صلی الله عليه و آله وسلم لارښوونه کړې، چې پر حضرت صلی الله عليه و آله وسلم صلوات، پر اهل بيتو يې له صلوات سره جوخت او همغږی وي. امام بخاري (رح) پخپل صحيح کې له عبدالرحمان بن ابي ليلي روايتوي: «کعب بن عجره (رض) ورته وويل: پېغمبر صلی الله عليه و آله وسلم راغی او ورته مو وويل:
رسول الله! پوه شو، چې څرنګه درباندې سلام واچو؛ خو پوه نشو، چې څرنګه درباندې درود ووايو؟»
آنحضرت وويل: ووياست: «اللهم صل علی محمد و علی آل محمد کما صليت علی ابراهيم و علی آل ابراهيم انک حميد مجيد.»[1]
مسلمانانو ته لارښوونه شوې، چې د آنحضرت صلی الله عليه و آله وسلم تر وفات روسته رجوع ورته وکړي لکه چې په يوه روايت کې نبي مکرم صلی الله عليه و آله وسلم علي ته وويل:
«ايا ښه دې نه راځي، چې ته راته داسې وسې؛ لکه هارون چې موسی ته و؛ خو دا چې تر ما روسته کوم بل پېغمبر نشته.»[2]
او چې څه مو وويل، ترې پوهېدای شو، چې الله تعالی، عصمت په اهل بيتو پورې ځانګړی کړی او دوی يې راتلونکي کهول ته د نبوي رسالت حاملان او لېږدوونکي ټاکلي، چې نبوي سنت، د اړوونکيو له اړونې وساتي او د شک اچوونکيو له شکه يې خوندي کړي او له آره دا

[1] (صحيح بخاري (۸\ ۲۴۵ مخ) کتاب الدعوات، باب علی النبي، د مکتبة الرياض چاپ.)
[2] (صحيح بخاري (۵\ ۴۹۲ مخ) کتاب المعازي چاپ.... مکتبه الرياض چاپ.)

امین وګڼي دي، چې تر پېغمبر روسته، د الهي رسالت د تبلیغولو خوندېینه تضمینوي او چې څه پر تېرو شرایعو تېر شول، دې پوښتنې ته په ډاګه ځواب دی، چې د دوی لارویانو، د خپلو پېغمبرانو تر رحلت روسته، د شرایعو احکام، له هر چا واخستل، تر دې چې ډېرې اړونې پکې رامنځ ته شوې، چې الله (ج) ترې خبر کړي یو:

[أَفَتَطْمَعُونَ أَن يُؤْمِنُواْ لَكُمْ وَقَدْ كَانَ فَرِيقٌ مِّنْهُمْ يَسْمَعُونَ كَلاَمَ اللّهِ ثُمَّ يُحَرِّفُونَهُ مِن بَعْدِ مَا عَقَلُوهُ وَهُمْ يَعْلَمُونَ[1]]

ژباړه: [مؤمنانو!] ایا هیلمن یاست، چې (سرسخت یهود) به ستاسې پر (دین) ایمان راوړي؟ حال دا یوې ډلې یې تل د الله خبرې اورېدې، چې پرې پوه به شول (بیا به یې) روسته یې آګاهانه اړولې!.

او لنډه خبره دا چې له هر زیاتي او کمي څخه د قرآني متونو ساتنه، په یوازې ځان، الهي شریعت له اړونې نشي ژغورلای.

نو ځکه، امامت او مشرتوب په ګردو چاور کې (بې له وحې چې د نبوت له ځانګړنو ځنې ده) د پېغمبرۍ غځونه ده او د پېغمبرۍ له غځونې مراد دا دی، چې امامت، په وېناوو او کړنو کې، د شرعي احکامو پاسوال دی او په دې شان، د امامانو د عصمت اړتیا رادبره کېږي؛ ځکه لازم دي، له پاکې لارې او بې له څه ټګۍ برګۍ او سوچه سرچینې، اسلامي شریعت؛ راتلونکي کهول ته ولېږدول شي، چې بېشکه دوی د نبوي کورنۍ دولس ګوني امامان دي.

د نبي مکرم د خلفاوو شمېر

حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم خبر کړي یو، چې له ما روسته خلفاء او امامان؛ له قریشو ځنې دي، چې شمېر یې دولس تنه دی.

امام بخاري (رح) په خپل صحیح کې له جابر بن سمرة (رض) روایتوي، چې نبي کریم صلی الله علیه و آله وسلم وویل:

---

[1] بقره|۷۵

«له ما روسته به دولس تنه اميران راشي، بيا يې يوه خبره وکړه، چې ما وا نه وريده؛ خو پلار مې وويل، چې ويلي يې دي:
«دا ټول له قريشو څنې دي[1]»
په صحيح مسلم کې راغلي:
«دين به تر قيامته همدغسې پر خپل ځان ټينګ ولاړ وي او دولس تنه خلفا به درباندې راشي، چې ټول يې قريش دي.[2]»
او بيا هم په صحيح مسلم کې راغلي:
«پر خلکو چې دولس تنه واکمني ولري؛ نو چارى به يې همدغسې پر مخ ولاړې شي.[3]»
د امام احمد (رح) په مسند کې، له «عبدالله بن مسعود» رضى الله عنه څخه روايتوي، چې نبي کريم صلى الله عليه و آله وسلم د خلفاوو په اړه وپوښتل شو او و يې ويل:
«دولس تنه د بني اسرائيلو د نقيبانو په شمېر.[4]»
او له کتابيانو سره په شته تورات کې راغلي:
«الله تعالى، حضرت ابراهيم ته د اسماعيل په نامه د يوه زوى زېرى ورکړ او دا چې ځوځات به يې غځوي او په ځوځات کې يې دولس تنه اميران دي او يو ستر امت رادبره کوي.[5]»
او بېشکه له ستر امته مراد، هماغه د حضرت محمد صلى الله عليه و آله وسلم امت دى، چې د حضرت اسماعيل له ځوځاته دى او دولس تنه اميران، هماغه له نبي مکرم روسته امامان او خلفاء دي، چې نسل يې ور رسي او همغوى دي، چې په تېرو رواياتو کې يې يادونه وشوه.
خو د اهل سنتو عالمان، په دې اړه سرګردانه دي او د دولس ګونو خلفاوو په شمېرنه کې په ټپه ولاړ دي؛ لکه سيوطي (رح) وايي:

---

[1] (صحيح بخاري (۹| ۲۵۰ مخ) کتاب الاحکام چاپ مکتبة الرياض چاپ.)
[2] (صحيح مسلم (۱۴| ۴۸۲ مخ) کتاب الاماره، چاپ: دارالشعب.)
[3] (صحيح مسلم (۱۴| ۴۸۲ مخ) کتاب الاماره، چاپ: دارالشعب.)
[4] (امام احمد حنبل، مسند (۱| ۳۹۸ مخ)
[5] (سفر (برخه): تکوين (۱۷: ۲)

«له دې دولسو تنو، د څلور خلفاوو (ابوبکر، عمر، عثمان او علي رضی الله عنهم) حسن (رض)، حضرت معاویه بن ابوسفیان، عبدالله بن الزبیر، عمر بن عبدالعزیز (رح) نامې اخستای شو، چې دوی اته تنه دي او شونې ده، مهدي عباسي هم ورزيات پرې کړو؛ ځکه دا په عباسیانو کې داسې و لکه عمر بن عبدالعزیز چې په امویانو کې و او طاهر عباسي هم ښايي، یو له هغو دولسو تنو څنې و؛ ځکه چې دا هم یو عادل سړی و او دوه نور يې پاتېږي، چې يو يې مهدي دی، چې له اهل بیتو څنې دی.»[1]

دا خو د دوی د عالمانو سرګرداني ده؛ خو عوامو يې له آره دغسې احادیث بيخي اورېدلي نه دي، چې د پېغمبر د خلفاوو شمېر دولس تنه دی یا يې د ثقلينو حديث اورېدلی وي، چې د اهل بيتو په ځانګړنو کې راغلی دی، که څه، د اهل سنتو په صحاحو او مسانيدو کې راغلی هم دی.

اوس د امامیه شیعه وو (دولس ګونو خلفاوو لارويان) نظر ته راځو:

دوی د اهل بيتو لارويان دي او له دولس ګونو خلفاوو يې مراد، د اهل بیتو دولس ګوني امامان دي او په دې اړه ورته د نبوي سپېڅلي څوځات له لورې روايات راغلي، چې د دوی حدیثي ټولګې ترې ډکې دي، چې دا (علیهم السلام) دي:

۱-امیر المؤمنین علي بن ابی طالب

۲-حضرت حسن بن علي «السبط»

۳-حضرت حسين بن علي «سيدالشهداء»

۴-حضرت علي بن الحسين «زين العابدين»

۵-حضرت محمد بن علي «الباقر»

۶-حضرت جعفر بن محمد «الصادق»

۷-حضرت موسی بن جعفر «الکاظم»

۸-حضرت علي بن موسی «الرضا»

۹-حضرت محمد بن علي «الجواد»

---

[1] (سیوطي، تاريخ، ۱۲ مخ، د قاهرې د الفجالة الجديرة چاپ.)

۱۰-حضرت علي بن محد «الهادي»
۱۱-حضرت حسن بن علي «العسکري»
۱۲-حضرت حجة بن الحسن، امام زمان عجل الله فرجه الشريف.

د علي کرم الله وجهه د خلافت دلايل

پر تېرو احاديثو سربېره، د ثقلينو حديث هم د علي کرم الله وجهه خلافت جوتوي. نبي کريم صلی الله عليه و آله وسلم د هجرت پر يوولسم کال تر حجة الوداع روسته هم په «خم» نومې ډنډ کې يوه خطبه وويله، چې د «خم غدير» پر خطبې يادېږي.

امام ترمذي، له حضرت زيد بن ارقم (رض) روايتوي، چې آنحضرت وويل: «د چا چې زه مولا يم؛ نو علي يې هم مولا دی.[1]»

امام ابن ماجه پخپل صحيح کې د دې خطبې يوه برخه پخپل سند، له حضرت برا بن عازب (رض) څخه روايت کړې:

«له رسول الله صلی الله عليه و آله وسلم سره له حج نه راستانه او په لار کې تم شو او د جماعت د لمانځه امر يې وکړ، بيا يې د علي لاس پورته کړ او و يې ويل: ايا زه پر مؤمنانو تر ځانونو يې وړ نه يم؟ وويل شو: هو! و يې ويل: ايا زه پر هر مؤمن تر ځان يې وړ نه يم؟ وويل شو: هو! و يې ويل؛ نو د چا چې زه مولا يم، دا يې مولا دی، يا الله، دوست يې دوست وګڼه او دښمن يې دښمن.[2]»

او د امام احمد په مسند کې د براء بن عازب (رض) په روايت کې راغلي: په مسافرت کې له نبي کريم صلی الله عليه و آله وسلم سره وو او په خم غدير کې تم شو. منادي غږ کړ: د جماعت لمونځ کېږي. نبي مکرم صلی الله عليه و آله وسلم ته يې تر دوو ونو لاندې ځغر خور کو؛ نو آنحضرت صلی الله عليه و آله وسلم د ماسپښين لمونځ وکړ او علي يې له لاسه ونيو او و يې ويل: «ايا نه پوهېږئ، چې پر مؤمنانو تر ځانونو يې وړ يم؟ وويل شو: هو! و يې ويل: ايا نه پوهېږئ، چې زه پر هر مؤمن تر ځان يې ړومبی يم؟ وويل شو: هو! نو علي کرم

---

[1] صحيح ترمذي (۱۲/ ۲۹۸ مخ) ۳۷۱۳ ګڼه حديث.
[2] (ابن ماجه سنن (۱/ ۴۳ مخ) ۱۶ ګڼه حديث، باب: فضايل علي (ک).

الله وجهه یې له لاسه نیولی و، و یې ویل: د چا چې زه مولا یم؛ نو علي یې هم مولا دی. یا الله! دوست یې دوست وګڼه او دښمن یې دښمن وګڼه.
راوي وایي: تر دې روسته حضرت عمر بن خطاب (رض)، علي کرم الله وجهه ولید او مبارکي یې ورکړه، چې د ابوطالب زویه، سهار او بېګاه د هر مؤمن او مؤمنې مولا یې.[1] »
د «غدیر حدیث» د اهل سنتو عالمانو له اتیا لارو روایت کړی دی.[2]
او له دې حدیث ښخه پوهېدای شو، چې نبي کریم صلی الله علیه و آله وسلم مسلمانان، پر دوی د خپل ولایت ګواهان ونیول، چې و یې پوښتل: ایا نه پوهېږئ، چې پر مؤمنانو تر ځانونو یې وړ یم؟.... ایا نه پوهېږئ، چې زه پر هر مؤمن تر ځان یې ړومبی یم؟ او څرګندېږي څوک چې پر مؤمنانو د ړومبیتوب صفت او ځانګړنه لري؛ نو هرومرو د مؤمنانو مشر دی، چې نبي مکرم هم د مؤمنانو مشر دی او علي کرم الله وجهه یې، چې له ځان سره په دې صفت کې ورګډ کړ او و یې ویل: «د چا چې زه مولا یم؛ نو علي کرم الله وجهه یې هم مولا دی»
نو څرګندېږي، چې تر ځان روسته یې د مؤمنانو مشري ورترغاړې کړې او له همدې لامله؛ شیعه هر کال د ذي الحجې اتلسمه، په دې اړه اختر کوي او د «غدیر اختر» یې نوموي؛ خو اهل سنتو دا حدیث په بله مانا نیولی او د خلافت مانا ترې نه اخلي؛ بلکې «مولی» یې پر دوست، رفیق او ملګري مانا کړی؛ نو ځکه یې له نظره، د حدیث مانا دا ده:
«د چا چې زه دوست او ملګری یم؛ نو علي کرم الله وجهه یې هم دوست او ملګری دی!!»
حقیقت دا دی، چې مولی په عربي کې بېلابېلې ماناوې لري، ان چې (۱۷) ماناوې لري، چې یو یې «ازاد کړای شوی مریی» او «نوکر» دی؛ خو د قراینو له مخې، په دې حدیث کې د «مولی» مانا؛ مشرتوب دی او له قراینو یې دا دي:
۱-[يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَ وَإِن لَّمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ إِنَّ اللّهَ لاَ يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ[1]]

---

[1] (امام احمد حنبل، مسند (۴/ ۲۸۱ مخ)

[2] (د غدیر حدیث د پېژندنې لپاره وګورئ: علامه اميني، الغدير چې په شلو ټوکو کې په فارسي ژباړل شوی دی.)

ژباړه: او [د الله] استازيه! څه چې ستا د پالونکي له لوري درنازل شوي، (ټول يې خلکو ته) ورسوه او که داسې و نه کړې؛ نو د ده پيغام دې نه دی رسولی او الله دې د خلکو (له احتمالي زيانونو) ساتي. هو ! الله، "الله ناپېژاندو" ته سمه لار نه ورښيي.

لکه چې په بېلابېلو تفاسيرو کې راغلي:
دا آيت د غدير تر خطبې له مخه نازل شوی او مفهوم يې د الله له لوري يو مهم چار راښيي، چې لازم دي، خلکو ته ابلاغ شي او د آيت له توند لحنه هم څرګندېږي، چې دا يو مهم او ستر چار دی او موخه يې بيخي په دوستۍ او ملګرتوب کې نه رانغاړېږي[۲].
۲-[حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالْدَّمُ وَلَحْمُ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهِلَّ لِغَيْرِ اللّهِ بِهِ وَالْمُنْخَنِقَةُ وَالْمَوْقُوذَةُ وَالْمُتَرَدِّيَةُ وَالنَّطِيحَةُ وَمَا أَكَلَ السَّبُعُ إِلاَّ مَا ذَكَّيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى النُّصُبِ وَأَن تَسْتَقْسِمُواْ بِالأَزْلاَمِ ذَلِكُمْ فِسْقٌ الْيَوْمَ يَئِسَ الَّذِينَ كَفَرُواْ مِن دِينِكُمْ فَلاَ تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الإِسْلاَمَ دِينًا فَمَنِ اضْطُرَّ فِي مَخْمَصَةٍ غَيْرَ مُتَجَانِفٍ لِّإِثْمٍ فَإِنَّ اللّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ[۳]]
ژباړه: پر تاسې يې (خوړل) حرام شوي دي: مرداره غوښه، وينه او د سرکوزي غوښه او هغه څاروي، چې بې له ((الله)) د بل په نامه ذبح شي او هغه چې په (زندۍ) کېدو او په څوربېدو يا له لوړې په راغورځېدو مړه شوي وي او يا هغه چې د کوم ځناور په ښکر ځيرې شوی وي او د داړن ښکاري څاروي پاتې شونې وي؛ خو داچې (په موقع کې ښکار شوي څاروي ته ورسئ، حلال او) سر يې غوڅ کړئ او هغه څاروي، چې د بوتانو لپاره (يا يې په مخکې) ذبح شوي وي او (همداراز) دا هم درته ناروا ده، چې د پال (او جوارۍ) پر ځانګړيو غشيو د څاروي غوښه ټوټه ټوټه کړئ. دا ټولې چارې (ګناه او) فسق دي، نن کافران ستاسې د دين (له زواله) نهيلي شوي؛ نو ځکه ترې مه وېرېږئ؛ بلکې زما له مخالفته ووېرېږئ ! نن مې ستاسې دين دربشپړ کړ او خپله لورنه مې درتمامه کړه او اسلام مې ستاسې (تلپاتې) دين درته

---

[۱] (مائده\ ٦٧)
[۲] (واحدي، اسباب النزول، ۱۳۵ مخ + رازي، تفسير کبير (۱۲\ ۴۸ او ۴۹ مخونه)
[۳] (مائده\ ۳)

غوره کړ (؛ نو ځکه د حلالو او حرامو کوم بندیزونه، چې درلگول شوي، عملي یې کړئ)؛ خو څوک چې د سوکړې او سختې لوږې په حال کې (حرام خوراک ته اړ) شو او د گناه نیت یې نه وي (؛ نو باك نشته، چې له منع شویو غوښو وخوري؛ ځکه) چې الله لورین ښښونکی دی.

ددې آیت په اړه، ډېرو مفسرینو ویلي: د غدیر تر پېښې روسته نازل شوی، چې د «محمد صلی الله علیه و آله وسلم» د رسالت تمامېدل راښیي او لکه چې بې له دې مهم چاره، رسالت تبلیغ او تمام شوی نه دی، چې دا یوازې د علي او اهل بیت له ولایته بل څه نه دي او دا له حقیقته ډېره لرې ده، چې د پېغمبر د رسالت د تبلیغ تامول، له علي کرم الله وجهه سره د مینې په ښودلو کې راونغاړو.[1]
۳-دا چې نبي کریم صلی الله علیه و آله وسلم په سختو او مهمو شرایطو کې د غدیر خطبه وویله، په تودې بېدیا کې یې مسلمانانو ته (چې تر نوي زرو تو ډېر وو) د راټولېدو حکم وکړ او له دوی یې مخکې تر دې چې، د علي د ولایت منلو امر ورته وکړي، د الله او پېغمبر پر ولایت یې منښته واخسته؛ نو دا ټولې چارې راښیي، چې دا چار له علي سره په دوستۍ کولو کې رانغاړېږي؛ بلکې تر دې هم خورا مهم دی.
۴-تېرو احادیث او په تېره د «ثقلینو» حدیث او هغه احادیث چې روسته به وویل شي، په ټولو کې په ټینگه د علي خلافت راښیي، چې د هیڅ شک او شبهې ځای نه پاتېږي.

د علي کرم الله وجهه خلافت ته نور دلایل

په صحیح ترمذي کې له عمران بن حصین (رض) څخه روایت دی:
«رسول اکرم د علي په بولندوینې یو لښکر ولېږه، لښکر روان و او لکه چې یو پوځي پر یوې مینزې تېری وکړ. څلورو تنو اصحابو، نبي مکرم ته د علي له لاسه شکایت وکړ، چې د پوځي

[1] (سیوطي دارالمنثور، (۲| ۲۵۹ مخ)+ بغداد تاریخ (۸| ۲۹۰ مخ)

گناه پر علي ده. حضرت رسول غوسه ورته وویل: «له علي څه غواړئ؟ علي زما او زه له علي یم او تر ما روسته د هر مؤمن ولي دی.[1]»
[إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُواْ الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلاَةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ[2]]
ژباړه: ستاسې ولي او پالندوی خو یوازې الله، استازی یې او هغه مؤمنان دي، چې لمونځونه کوي او د رکوع په حال کې زکات ورکوي.

د اهلسنتو ډېرو مفسرینو روایت کړی، چې دا آیت د علي کرم الله وجهه په اړه نازل شوی؛ هغه مهال یې چې په رکوع کې خپله گوته یو بېوزلي ته ورکړه. په صحیح بخاري کې له معصب بن سعد له پلاره یې (رضی الله عنهما) روایتوي چې:
رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم تبوک ته روان شو او علي کرم الله وجهه یې په مدینه کې خپل ځایناستی کړ؛ نو علي کرم الله وجهه وویل: رسول الله! ما کوچنیانو او ښځو ته خپل ځایناستی کوې. آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم وویل: «ایا خوښ نه یې، مقام دې راته داسې وي لکه هارون چې موسی ته و، خو بې له دې چې تر ما روسته بل پېغمبر نشته؟»[3]
او دا حدیث راښیي، چې هارون بې له نبوته، په بني اسرائیلو کې د موسی علیه السلام ټول منصبونه درلودل، چې قرآن د دې منصبونه په اړه وایي:
[وَاجْعَل لِّي وَزِيراً مِّنْ أَهْلِي[4]]
ژباړه: او له کورنۍ مې یو وزیر (مرستیال) راوټاکه؛
[هَارُونَ أَخِي[5]]

---

[1] (طبري تفسیر، (۶\ ۱۸۶) + واحدی اسباب النزول ۱۳۳ مخ+ حاکم حسکاني حنفي شواهد التنزیل (۱\ ۱۶۴ مخ) + انساب الاشراف (۲\ ۱۵۰ مخ، ۱۵۱ گڼه حدیث.)
[2] (مائده\ ۵۵)
[3] (صحیح بخاري (۵\ ۴۹۲ مخ) کتاب المغازي.)
[4] (طه\ ۲۹)
[5] (طه\ ۳۰)

ژباړه: رور مې هارون.
[اشْدُدْ بِهِ أَزْرِي[1]]
ژباړه: ملا مې پرې ټينګه کړه؛
[وَأَشْرِكْهُ فِي أَمْرِي[2]]
ژباړه: او زما په کار کې يې رابرخوال کړه؛
[كَيْ نُسَبِّحَكَ كَثِيراً[3]]
ژباړه: چې ستا ډېره پاکي ووايو؛
[وَنَذْكُرَكَ كَثِيراً[4]]
ژباړه: او تا ډېر ياد کړو؛
[إِنَّكَ كُنتَ بِنَا بَصِيراً[5]]
ژباړه: ځکه ته هميش زموږ پر حالاتو څارن وې.
له دې آيتونو پوهېدای شو، چې هارون عليه السلام د موسی عليه السلام وزير، ملګری او د امت په مشرتوب کې يې برخوال و.
او د علي دا وړتيا ددې له لامله وه، چې د نبي مکرم په ټولو يارانو (رضی الله عنهم) کې پوه و.
امام بخاري (رح) له حضرت ابن عباس (رض) څخه روايتوي، چې حضرت عمر بن خطاب (رض) ووېل: «په موږ کې په قرآن لوستو کې ابی خورا غوره او په قضاوت- ورمندون کې علي دی.[6]»

[1] (طه\ ۳۱)
[2] (طه\ ۳۲)
[3] (طه\ ۳۳)
[4] (طه\ ۳۴)
[5] (طه\ ۳۵)
[6] (صحيح بخاري (۱۰۱٦ مخ) کتاب التفسير، باب قوله: «مان نسخ من ايه... »

او په حقیقت کې په ورمندون کې هغه خورا غوره وي، چې تر نورو پر احکامو او قوانینو ښه پوه وي او د پوهې د جوتولو لپاره یې بسیا ده، چې هغه په ټولو اصحابو کې د نبي مکرم د علم او حکمت د ښار ور و.
په مستدرک الصحیحین (۳\ ۱۲۲ مخ) کې له حضرت ابن عباس (رض) څخه روایتوي:
«رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم وویل:
«زه د علم ښار یم او علي یې ور دی؛ نو چې څوک د علم ښار ته راننوځي، باید پر وره، یې راننوځي.»
په صحیح ترمذي (۲\ ۲۹۹ مخ) کې له احضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم روایتوي:
«زه د حکمت ښار یم او علي یې ور دی.»
او په مستدرک الصحیحین (۳\ ۱۲۲ مخ) کې راغلي: رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم علي کرم الله وجهه ته وویل: «تر ما روسته، امت مې چې اختلاف-اړپېچ وکړ؛ نو ته به یې ور څرګند کړې.»
تر دې اوچت خو دا چې نبي مکرم صلی الله علیه و آله وسلم له علي کرم الله وجهه سره دښمني، د نفاق نښه ښودلې ده.
په صحیح مسلم (۱\ ۲۶۲ مخ) باب: حبِ علي کرم الله وجهه کې له علي کرم الله وجهه روایت شوی:
«پر هغه الله قسم، چې دانه یې وچوله او انسانان یې وپنځول، قسم چې اُمّي نبي مکرم صلی الله علیه و آله وسلم راسره ژمنه وکړه، چې یوازې مؤمن به دې ښه ګڼي او یوازې د منافق به بد راځې.»
او ان که پېغمبر خپل ځیناستی هم نه وای ټاکلی، ایا وړ نه ده، چې اسلامي امت خپلې مشرۍ ته اعلم او هغه غوره کړي، چې تر نورو ښه حق له باطلو بېلولای شي؟
مخکې مو وویل: علي کرم الله وجهه تر ټولو اصحابو پوه و او هره ستونزه یې هوارې ته وروړه؛ لکه:
ابو داوود له ابن عباس (رض) څخه روایتوي:
حضرت عمر (رض) ته یې یوه لېونۍ زانې ښځه راوسته، حضرت عمر (رض) له ځینو سره مشوره وکړه؛ بیا یې امر وکړ، چې سنګسار یې کړي. علي کرم الله وجهه له هغه ځایه تېرېده و

يې پوښتل: څه خبره ده؟ وويل شو: د پلاني ټبر پر لېونۍ زاني ښځې د سنګسار حکم شوی دی. راوي وايي: علي وويل: راستنه يې کړئ. بيا په عمر پسې ورغی او و يې ويل: عمره! نه پوهېږې چې درې تنه بچ دي: لېونی چې روغ شي، پر خوب ويده چې راويښ شي او کوچنی چې عقلمن شي؟ و يې ويل: هو! و يې ويل: نو ولې دا ښځه سنګساروئ.
حضرت عمر (رض) وويل: نه پوهېږم. و يې ويل: نو خوشې يې کړئ. راوي وويل: عمر (رض) پر تکبير ويلو پيل وکړل.[1]»
امام بخاري (رح) هم په خپل صحيح کې ددې داستان يوه برخه راوړې ده.[2]
پر دې سربېره، علي د زاهدانو پر امام مشهور شوی و او مېړانه يې د ټولو پر خولو وه. د اسلام لومړنی سربښندوی و او د نبي مکرم په هرې غزا کې يې ستره ونډه درلوده.
د بدر په غزا کې يې په خپله توره، د قريشو دېرش تنه اتلان ووژل.
د احد او حنين په غزاګانو کې هغه تاريخي مېړانه وکړه، چې ډېر اصحاب تښتېدلي وو او اتلانه يې له پېغمبر څخه دفاع وکړه او د انسانيت په تاريخ کې يې خپله خورا سربښندنه وکښله.
د خندق په غزا کې چې د مشرکانو اتل عمرو بن عبدو عامري، مسلمانان مبارزې ته راوبلل؛ نو په مسلمانانو کې چا ورسره د مبارزې جرئت نه درلود، حال دا، نبي کريم صلی الله عليه و آله وسلم درې ځل له مسلمانانو وغوښتل، چې جګړه ورسره وکړئ، دغه مهال، د علي کرم الله وجهه عمر تر نورو اصحابو لږ و؛ خو يوازې علي و، چې ډګر ته يې ورودانګل او و يې واژه.
د خيبر په غزا کې، الله تعالی دده په لاس د کلا ور پرانست، حال دا، د پېغمبر تر نورو اصحابو مستثنی و؛ ځکه بيخي يې په جاهليت کې بوتان نه ول لمانځلي او روزنه يې د بشريت د لومړي استاد او لومړني بشپړ انسان حضرت محمد صلی الله عليه و آله وسلم پر غاړه وه او تر مړينې پورې يوه شېبه ترې جلا نشو، د مړينې پر مهال د نبي مکرم سر د علي

---

[1] (ابو داوود سنن (۴/ ۴۰ مخ)۴۳۹۹ ګڼه حديث.)
[2] (۲ صحيح بخاري (۸/ ۲۰۴ مخ) کتاب المجانين.)

کرم الله وجهه په غېږ کې و او ټول عمر یې له نبي مکرم څخه پوهه او حکمت زده کړی و؛ نو په حق وړ و، چې د پیغمبر د علم او حکمت ښار او ور یې و.

امام بخاري په خپل سند، له ابن عمر (رض) څخه روایتوي: رسول اکرم د خپلو اصحابو ترمنځ روري جوړه کړه، علي په ژړا راغی او و یې ویل: رسول الله! د خپل اصحابو ترمنځ دې روري وکړه؛ خو زما دې له بل سره روري و نه کړه. رسول اکرم وویل: «ته مې په دنیا او آخرت کې رور یې.»[1]

تر دې اوچت خو لا دا، حضرت رسول، علي له ځانه ګاڼه، په بخاري کې راغلي چې علي ته یې وویل: «ته له ما یې او زه له تا یم.[2]»

علي تر ټولو اصحابو افضل و؛ ځکه فضایل یې تر نورو ډېر وو.

حاکم په خپل مستدرک (۳\ ۱۷۰ مخ) کې د امام احمد حنبل له خولې وایي:

«د پیغمبر یو صحابي هم، د علي کرم الله وجهه هومره فضایل نه لري»

په کنزالعمال (۱۳\ ۳۰ مخ) **۳۷۷۵۳** ګڼه حدیث کې راغلي، چې نبي مکرم وویل: «الله امر راته وکړ، چې لور مې فاطمه، علي ته ورواده کړم» او له دې لامله، چې نبي مکرم د ډېر و اصحابو غوښتنه رد کړې، چې له فاطمې سره واده وکړي او د یوه ستر شرافت خاوندان شي؛ هغه فاطمه، چې د پیغمبر د تن ټوټه، د نړۍ د ښځو سرداره، د جنتي ښځو سروره او هماغه چې په غوسه یې، الله غوسه کېږي او څه سم ویل شوي: «که علي پیدا شوی نه وای؛ نو د فاطمې سیال به نه و.»[3]

[1] (صحیح ترمذي (۱۲\ ۲۹۹ مخ) ۳۷۲۰ مخ)

[2] (صحیح بخاري (۵\ ۴۳ مخ) کتاب الفضایل الصحابه.)

[3] (صحیح بخاري (۵\ ۴۳ مخ) کتاب الفضایل الصحابه)

نه باید د مشرۍ نصوص له پامه غورځول شوي وای[1].
موږ چې څه وویل، په څرګندو دلایلو مو د اهل بیتو د ولایت اړتیا جوته کړه، چې تر نبي مکرم روسته، د امت د مشرۍ لپاره امام علي او یوولس زامن یې دي.
اوس یوه مهمه پوښتنه رامنځ ته کېږي او هغه دا چې:
که دا روایات او احادیث د اهل بیتو د مشرۍ په اړه وي؛ نو ولې او څرنګه خلافت نورو ته ورسېد؟
ایا په رښتیا اصحابو د نبي مکرم لاروي نه کوله او امرونه یې نه منل؟
ددې پوښتنې ځواب ته، لومړی د اسلامي تاریخ مهمې پېښې یادوو، چې د اسلامي تاریخ د بهیر په ادلون بدلون کې یې ستر اغېز درلود او قضاوت- ورمندون یې لوستوونکیو ته پرېږدو.

مهمې پېښې دا دي:

۱-نبي مکرم صلی الله علیه و آله وسلم ځینو اصحابو د وصیت له لیکلو منع کړ.
۲-ځینو اصحابو د اسامه په لښکر کې برخه وا نه خسته او د ده بولندوینه یې و نه منله.
۳-د سقیفې پېښه او له حضرت ابوبکر (رض) سره بیعت.
۴-د حضرت عمر (رض) خلیفه کېدل.
۵-د حضرت عثمان (رض) خلیفه کېدل.
٦-د زمانې پر خلیفه د ام المؤمنین راپاځېدل او د «جمل» جګړه.
۷-د حضرت معاویه بن ابوسفیان سرغړونه او د «صفین» پېښه.
۸-د حضرت علي شهادت.
۹-د سولې تړون او د امام حسن مجتبی (رض) شهادت.
۱۰-د کربلا خوځښت او د امام حسین (رض) شهادت.
دا هره پېښه تر یوې اندازې څېړو.

[1] د غدیر حدیث د پېژندنې لپاره وګورئ: اروانښاد امیني، الغدیر چې په شلو ټوکو کې په فارسي ژباړل شوی دی.

ځینو اصحابو، نبي مکرم د وصیت له لیکلو منع کړ، امام بخاري په دې اړه په خپل صحیح کې شپږ احادیث روایت کړي، چې آریزه پېښه، د حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم تر وفات څلور ورځې مخکې وه. له ابن عباس (رض) څخه روایتوي:

«د پنجشنبې ورځ! او څه پنجشنبه تېره شوه! د پیغمبر ناروغي سخته شوې وه، و یې ویل: راشئ، یو مطلب درته ولیکم، چې روسته ترې بیخي بې لارې نشئ. په ناسته کې ګډونوالو یو له بل سره په لوړ غږ خبرې اترې وکړې، حال دا، روا نه ده، د یوه پیغمبر په مخ کې هم په لوړ غږ خبرې وشي. بالاخره یې وویل: څه پرې شوي؟ پرتې خو به نه وایي؟!! او په هر حال، خبرې یې نالیدې وګڼلې؛ نو آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم وویل: «ما پرېږدئ، پر کوم حال چې یم، تر هغه غوره یم، چې تاسې مې وربولئ.[1]»

په بل روایت کې له ابن عباس (رض) څخه روایتوي: هغه مهال چې حضرت نبي صلی الله علیه و آله وسلم د احتضار پر حال و، یوه ډله یې په کور کې راټوله شوې وه. نبي مکرم وویل: راشئ، یو څیز درته ولیکم، چې روسته ترې بې لارې نشئ. ځینو ګډونوالو وویل: د رسول الله درد زیات شوی او قرآن هم راسره دی، قرآن راته بس دی او بیا یې اختلاف وکړ او غږونه یې پورته شول، ځینو وویل: یو کاغذ ورکړئ، چې یو څه درته ولیکي، چې روسته ترې بې لارې نشئ او ځینو نورې خبرې کولې. چې خبرې اترې ډېرې شوې او اختلاف زور واخست، حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم وویل: پاڅئ، وځئ!

عبیدالله وايي: ابن عباس (رض) تل ویل: مصیبت! ډېر سخت مصیبت هغه ورځ و، چې حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم یې پرېنښود، چې څه ورته ولیکي؛ ځکه پر هغه ورځ یې ډېره شخړه وکړه.[2]

او په درېیم روایت کې له ابن عباس څخه روایتوي: هغه مهال چې حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم د احتضار په حال کې و، یو ټولی د آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم په کور کې و، چې عمر بن خطاب (رض) هم پکې و. نبي مکرم وویل: «هن! راشئ، یو څه

---

[1] (صحیح بخاري (۵\ ۵۱۱) کتاب المغازي، باب مرضی النبي ووفاته)

[2] (صحیح بخاري (۵\ ۵۱۲) کتاب المغازي، باب مرضی النبي ووفاته)

درته ولیکم، چې تر ما روسته بیخي بې لارې نشئ. بیا نو حضرت عمر (رض) وویل: «د پېغمبر درد زیات شوی او قرآن هم درسره دی، د الله کتاب راته بس دی!»
په کور کې ګډونوالو په شخړه لاس پورې کړ، یوې ډلې وویل: پرېږدئ، پېغمبر صلی الله علیه و آله وسلم درته یوه لیکنه وکړي، چې روسته ترې بیخي بې لارې نشئ او بلې ډلې، د عمر بن خطاب (رض) خبره وویله، چې شخړې او غږونو زور واخست؛ نو آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم وویل: پاڅئ او وځئ!
عبیدالله وایي: ابن عباس (رض) هم همېشه ویل، مصیبت، ګرسره مصیبت پر هغه ورځ و، چې غالمغال او شخړو پرېنښود، چې پېغمبر صلی الله علیه و آله وسلم هغه مطلب ورته ولیکي.[1]
او په صحیح مسلم کې دا لفظ راغلی: «.... نو یې وویل: رسول الله پرتې وایي».[2]
او په بل روایت کې راغلي: «نو عمر (رض) یوه خبره وکړه، چې مانا یې دا وه: د پېغمبر درد زیات شوی دی. بیا یې وویل: موږ قرآن لرو او قرآن راته بس دی.[3]
وینئ چې په دې روایت کې «پرتې وایي» (یهجر) مودبانه شوی او راوي وایي: عمر (رض) یوه خبره وکړه، چې مانا یې دا وه، چې پېغمبر د درد د غلبې له لامله دا خبرې کوي!!
په تېرو روایاتو کې له ځېرني ډاډمنېږو، چې یوازې حضرت عمر بن خطاب (رض) ویل، چې پېغمبر پرتې وایي، چې ځینو ګډونوالو اصحابو هم دا خبره تایید کړه او په پایله کې حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم یې غوسه کړ او له غونډې یې وشړل او و یې ویل: قوموا عنی: ولاړ شئ! او رانه پاڅئ.
حقیقت دا دی، بېشکه د پېښې پایله دا ده، چې رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم ته سپکاوی شوی او الله پوهېږي، چې ددې روایت په لوستو ماته یو ستر ټکان و او زما په اند، چې ډېر اهل سنت له دې پېښې او خطرناکو پایلو یې هډو خبر نه دي.

---

[1] (صحیح بخاري (۱۷ ۳۸۹ مخ) کتاب المرضی، باب: قول المریض قوموا عنی)
[2] (صحیح مسلم (۱۴ ۱۷۵ مخ) ۲۱ ګڼه حدیث، کتاب الوصیه.)
[3] (ابوبکر جوهري، السقیفه، ۷۳ مخ + صحیح مسلم (۱۳ ۱۲۵۹ مخ) ۲۲ ګڼه حدیث)

ان ځینو وګړیو د سخت ټکان له لامله په پیل کې باورولای نشول او ډېر حیرانېدل ان ځینو قسمونه وخوړل، که په رښتیا، په بخاري کې دغسې یوه پېښه وي؛ نو تر دې روسته ددې کتاب په یوه روایت هم نه ډاډمنېږي او یو یې په پیل کې روایت ومانه (ځکه له صحیح بخاري روایت شوی و)؛ خو چې پوه شو، حضرت عمر (رض) یې تر ټولو ډېر، نبي مکرم صلی الله علیه و آله وسلم ته په «پرتې ویلو» تورن کړی؛ نو ډېر غوسناک او روایته منکر شو؛ بلکې و یې ویل، تر دې روسته به نه پر صحیح بخاري او نه بل حدیثي کتاب ډاډمن نه شي، چې داسې صالح سلف تر پوښتنې ګروېګنې لاندې نیسي.

په هر حال، په دې حدیث کې د هېښنې- حیرانتیا خواله- راز دا ده، چې د رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم په ناسته کې پر ټولو ګډونوالو اصحابو اړین وو، چې بې ځنډه یې د آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم امر منلی وای، چې خپل روستی وصیت ورته ولیکي، چې دې وصیت تر پېغمبر روسته مسلمانان له هر ډول کوږوالي او بې لارۍ خوندي ساتل او د رسول امر یې منلی وای.

ایا کوم یو اهل سنت تمه لري، چې رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم له سترو اصحابو سره په روستۍ کتنه کې دوی هله وشړل، چې دغسې دردناکې خبرې یې حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم ته وکړې، هغه خبرې چې یوازې یوه مانا یې درلوده، چې هغه «نووي» پر صحیح مسلم باندې په خپلې شرح کې راوړې، چې العیاذ بالله پېغمبر پرتې وایي.[1]

امام شرف الدین په دې اړه وایي:

«که د پېغمبر په دې خبره کې ځیر شو، چې وایي:

«کاغذ او قلم راوړئ، چې یو څه درته ولیکم، چې روسته ترې بیخي بې لارې نشئ»

او بله خبره یې چې د ثقلینو په حدیث کې کړې:

«زه په تاسې کې دوه څیزونه پرېږدم، که منګولې پرې ولګوئ، بیخي به بې لارې نشئ؛ د الله کتاب او ځوځات مې اهل بیت مې»؛

---

[1] (صحیح مسلم (۱۴/ ۱۷۴ مخ) د نووي له شرح سره، دارالشعب چاپ.)

نو مومو، چې په دوارو احاديثو کې موخه يوه ده او نبي مکرم د خپلې ناروغۍ پر مهال (چې د ژوند روستۍ ورځې يې وې) په تفصيل غوښتل، چې يو څه د ثقلينو په حديث کې پرې واجب شوي ول، ورته وليکي! خو له هغې دردناکې خبرې سره چې مخ شو؛ نو له ناچارۍ يې له خپلې موخې لاس پر سر شو، هسې نه ځينې وګړي، د نبوت د غندنې يو باب پرانځي؛ ځکه د ليکنې يوازېنۍ اغېز به تر رسول اکرم روسته فتنې او اړو دوړ ته لار پرانستې واى؛ ځکه تر دې روسته بلوا او اړو دوړ رادبره کېده، چې ايا نبي مکرم (العياذ بالله) پرتې ويلي يا يې نه دي ويلې؛ لکه چې دده په مخ کې يې اختلاف او غالمغال جوړ کړ او حال دا، پېغمبر ناروغ و، دوی اعلان وکړ، چې قرآن راته بس دی او د نبي مکرم له خبرې واوړېدل؛ لکه چې د دوی هېر شوي ول، چې الله تعالى د خپل ګران پېغمبر په اړه وايي:

[وَمَا يَنطِقُ عَنِ الْهَوَى[1]]

ژباړه: او نه د ځاني غوښتنو له مخې غږېږي

[إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَى[2]]

ژباړه: (بلکې) خبرې يې يوازې وحې ده، چې ورته رالېږل کېږي.

[عَلَّمَهُ شَدِيدُ الْقُوَى[3]]

ژباړه: هغه ته پياوړي ځواکمن ورښوولي دي؛

[مَّا أَفَاء اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَى فَلِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ كَيْ لَا يَكُونَ دُولَةً بَيْنَ الْأَغْنِيَاء مِنكُمْ وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ[4]]

ژباړه: ددغو کليو د اوسېدونکيو کوم څه چې الله پر خپل استازي لورولي؛ نو دا يوازې د الله، استازي (د رسول الله) خپلوانو، پلارمړيو، مسکينانو او مسافرو لپاره دي، چې (دا ډېره شتمني) ستاسې د بډايانو ترمنځ لاس په لاس نشي او څه چې د (الله) استازي درکړي، وا يې

---

[1] (نجم\ ۳)

[2] (نجم\ ۴)

[3] (نجم\ ۵)

[4] (حشر\ ۷)

خلئ (او عمل پرې وکړئ) او چې له څه مو منع کوي؛ نو ډډه ترې وکړئ او د الله له (مخالفته) ځان وساتئ، چې الله سخت عذابی دی.
[إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ[1]]
ژباړه: بېشکه چې دا (قرآن) د عزتمن استازي [= جبرئيل امين] وينا ده.
[ذِي قُوَّةٍ عِندَ ذِي الْعَرْشِ مَكِينٍ[2]]
ژباړه: چې ډېر ځواکمن او د عرش د څښتن په نزد لوړپوړی دی.
[مُطَاعٍ ثَمَّ أَمِينٍ[3]]
ژباړه: هلته بولندوی او امين دی.
[وَمَا صَاحِبُكُم بِمَجْنُونٍ[4]]
ژباړه: او ستاسې ملګری [= پیغمبر] لېونی نه دی.
[وَلَقَدْ رَآهُ بِالْأُفُقِ الْمُبِينِ[5]]
ژباړه: او په يقين هغه (د وحې امين = جبرئيل) په روښانه څنډه کې ليدلی دی.
[وَمَا هُوَ عَلَى الْغَيْبِ بِضَنِينٍ[6]]
ژباړه: او هغه د غيبي وحې (په رسولو او تبليغولو کې) کنجوس نه دی.
[وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ[7]]
ژباړه: او دا (قرآن) د شړلي شيطان خبره نه ده؛
[فَأَيْنَ تَذْهَبُونَ[8]]

---

[1] (تکوير| ۱۹)
[2] (تکوير| ۲۰)
[3] (تکوير| ۲۱)
[4] (تکوير| ۲۲)
[5] (تکوير| ۲۳)
[6] (تکوير| ۲۴)
[7] (تکوير| ۲۵)
[8] (تکوير| ۲۶)

ژباړه: نو چېرې درومئ؟!
او په رښتیا ابن عباس (رض) څه ښه دا پېښه انځور کړې:
«او په رښتیا، مصیبت، ستر مصیبت دا و، چې د اختلاف د اړو دوړ له لامله یې پېغمبر پرېنښود، چې یو څه ورته ولیکي، چې روسته ترې بیخي بې لارې نشي.»
له دې ټولو مطالبو سره سره او په صحیح بخاري کې د ابن عباس (رض) د روایت له مخې، نبي مکرم صلی الله علیه و آله وسلم هله له نړۍ ولاړ، چې دا وصیت یې وکړ:
«ما پرېږدئ، پر کوم حال چې یم، تر هغه غوره یم، چې تاسې مې وربولئ. او په هر حال د درېیو څیزونو وصیت یې وکړ: و یې ویل: مشرکان له جزیرة العربه وباسئ، له پلاویو سره هماغه چلن وکړئ، چې ما دوی ته ډالۍ ورکولې او له درېیم وصیت چوپ شو یا (راوي) وویل: هېر شوی مې دی.»!![1]
نبي کریم دا وصیتونه د خپل اهل بیتو او ځینو خپلوانو په مخ کې کړي، چې حضرت عبدالله بن عباس (د تره زوی یې) هم پکې و او دا وصیتونه د پنجشنبې ورځې تر مصیبت روسته، په څلورو ورځو کې په یوه ورځ و؛ خو هېښنده دا ده، چې درېیم وصیت (لکه چې ښنګه یې بخاري روایتوي)، ابن عباس و نه غوښتل، رایاد یې کړي! او په هر حال، شیعه د اهل بیتو د روایاتو له لارې ویلي، چې هېر شوی وصیت یا هېر کړای شوی وصیت، یې بې د علي کرم الله وجهه له خلافته بل څه نه و.

[1] (صحیح بخاري (۵۱۱۱۵ مخ) کتاب المغازی، باب مرضی النبي)

د «نص» په مقابل کې د اجتهاد بېلګه

د اسامه په لښکر کې نه ګډون

ټول مسلمانان خبر دي، چې رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم له رومیانو سره د جګړې لپاره، د اسامه بن زید په مشرۍ یو لښکر چمتو کړ، چې اسامه هغه مهال اولس کلن ځوان و او دا روستۍ جګړه وه، چې نبي مکرم یې امر وکړ او ټول مهاجرین او انصار یې ددې لښکر سرتېري کړل؛ لکه حضرت ابوبکر، عمر، ابوعبیده او سعد (رضی الله عنهم)[1]

په هر حال نبي مکرم امر وکړ، چې د اسامه لښکر دې حرکت وکړي؛ خو هغوی له تلو ډډه کوله او ځینو د اسامه پر مشرۍ اروړۍ ټکورۍ غړولې او دا امارت یې و نه مانه، چې دې چار حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم غوسه کړ، حال دا، سر یې تړلی و او له دوو ورځو ډېر ژوند یې نه و پاتې، دباندې راووت او پر ممبر یې یوه خطبه وویله، چې امام بخاري په خپل صحیح کې د ابن عمر (رض) له خولې روایتوي:

«نبي مکرم، اسامه پر یوه قوم امیر وټاکه؛ نو دده امارت یې و نه مانه، بیا آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم وویل: که پر قوماندانۍ یې پېغورونه کوئ، تر دې له مخه مو د هغه د پلار قوماندانې هم نه وه منلې او پر الله قسم، چې قوماندانۍ ته خورا وړ او ماته خورا ګران و او تر هغه روسته دا (اسامه) هم راته خورا ګران دی[2].»

بیا یې ډېر وهڅول او امر یې وکړ، چې د اسامه له لښکر سره یو ځای شئ؛ خو دوی ناغېړي او له تلو یې ډډه کوله او مخکې تر دې چې د اسامه لښکر حرکت وکړي، نبي کریم له نړۍ ولاړ.

له دې پېښې څرګندېږي:

---

[1] (خالد محمد خالد، حول الرسول د رجالو کتاب، ۴۸ مخ، اتم چاپ+ طبري تاریخ (۳\ ۱۸۴ مخ) د بیروت دارالسویدان چاپ+ ابن اثیر تاریخ (۲\ ۳۱۷ مخ) د بیروت د دارصادر چاپ+ ابن سعد طبقات (۴\ ۶۵- ۶۹ مخونه) د بیروت دارصادر چاپ)، چې پر دې مطلب ټول د سیرت او روایتونو خاوندان یوه خوله دي.

[2] (صحیح بخاري (۵\ ۳۸۷ مخ) کتاب المغازي، باب غزوه زید بن حارثه)

۱-ځینو اصحابو د نبي کریم د نص په مقابل کې اجتهاد وکړ او پلمه یې دا وه، چې حضرت اسامه (رض) کشر دی او نبي مکرم بېرغ ورسپارلی؛ که پر دې پېښه پوه شو؛ نو تر دې د سترو پېښو؛ لکه د علي کرم الله وجهه د خلافت په اړه به د ځینو د اجتهاد پر علت هم پوه شو.
۲-لږ عمري اسامه ته د قوماندانۍ ورکونه اصحابو ته یو سبق و، چې کړای شي، د کشر امارت او ریاست هم ومنئ؛ ځکه د هغه پر امارت د دوی اروړی او ټکوری آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم سخت غوسه کړی و.
۳-چې اسامه ته یې بېرغ ورکړ، پوهېده چې رحلت یې نژدې شوی او بېشکه پوهېده، چې تر رحلت روسته به یې پر خلافت شخړه وشي؛ نو ځکه په خپل حکمت او بې ساري درایت یې سترې څېرې او شخصیتونه، د اسامه په لښکر کې گډونوال کړل او امر یې وکړ، چې تر خپل رحلت مخکې په څو ورځو کې، لښکر روان شي، چې د خلافت په اړه، د شخړو لار بنده شي، دا خو لا څه چې په اړه یې اجتهاد وکړي!!
او په واقع کې علي کرم الله وجهه په ناروغۍ کې ورسره و او ترې جلا نشو او تر وفات روسته یې پر لمبونې لگیا و، چې مهاجرینو او انصارو د خلافت پر سر شخړه وکړه او د بني ساعده و په څېرگي کې راټول شوي ول؛ حال دا، د اسامه په لښکر کې یې له گډونه ډډه وکړه، چې همدوی د لښکر پوځیان هم وو او دا یې د نص په مقابل کې اجتهاد و؛ ځکه له هغه څه په اندېښنه کې و، چې ممکن د پیغمبر تر وفات روسته به راپېښ شي!!
په دې شان، هغه چې پر اصحابو د حضرت علي امامت زغملای نشي؛ نو څنگه پر ځان د اسامه د قوماندانۍ له منلو سرغړونه تفسیروي، سره له دې چې د الله استازي امر کړی و او دا چې د پنجشنبې ورځې ناورین او د اسامه د قومندانۍ د نه منلو په اړه د نبي کریم صلی الله علیه و آله وسلم ښېراوې، د نبي مکرم پر ژوند راپېښې شوې، چې دا یو ستر مصیبت و؛ نو اوس چې نبي مکرم له نړۍ تللی؛ نو څه به کېږي؟ (څه به دوی د الله تعالی له استازي سره له مخالفته ژغوري)

سقیفه او له حضرت ابوبکر (رض) بیعت

هغه مهال چې حضرت علي او ځینې خپلوان یې د نبي کریم د غسل او کفن پر چارو بوخت وو، حضرت عمر بن خطاب (رض) د حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم مړینه دروغ

وبلله او هغه يې په وژنې وګواښه، چې ووايي پېغمبر وفات شوی او مړينه يې تر هغې باور نه کړه، چې حضرت ابوبکر (رض) له مدينې بهر «سنح» څخه راستون شو.
امام بخاري په خپل صحيح کې له حضرت عايشې (رض) روايتوي: رسول الله صلی الله عليه و آله وسلم له نړۍ ولاړ او ابوبکر (رض) په «سنح» کې و، «عمر (رض) راپاڅېد او و يې ويل: په الله قسم، نبي مکرم له نړۍ تللی نه دی! عايشه بي بي وايي: ... ابوبکر (رض) راغی او د پېغمبر له بدنه يې پرده پورته کړه، ښکل يې کړ او و يې ويل: مور و پلار مې درځار، پر ژوندون او مړينې دې درباندې زېری وي، پر هغه الله قسم، چې زما ساه يې په واک کې ده، بيخي به بل مرګ در و نه رسي. په دباندې وتو کې يې حضرت عمر (رض) ته وويل: قسم خوړليه! چوپ شه!»[1]
خو انصار په خپل څېرګي، د بني ساعده په څېرګي کې راټول شوي وو او سعد بن عباده (رض) يې خپل خليفه وټاکه؛ او چې د اصحابو مشران؛ لکه حضرات ابوبکر، عمر، ابوعبيده (رضی الله عنهم) له دې مسالې خبر شول، سملاسي ورغلل او اعلان يې کړه، چې همدا موږ وړ يو. د مهاجرينو او انصارو ترمنځ سخته لانجه پيل شوه، په دې ترځ کې د انصارو مشر حضرت سعد بن عباده (رض) پاڅېد او و يې ويل:
«اما بعد؛ موږ د الله او اسلام ملاتړي يو او تاسې يوازې مهاجره ډله ياست (چې له پېغمبر سره مو هجرت کړی دی) او اوس ستاسې يوه ډله پاڅېدلې، چې موږ له خپل حق نه منع کړي او له دې چاره (خلافت) يې لرې وساتي[2]»!!
حضرت ابوبکر (رض) پاڅېد او د يوې وينا په ترځ کې يې د مهاجرينو ځانګړنې وويلې او خپل قريشي توب يې نورو ته دليل کړ، چې په همدې دليل تر نورو، د خلافت چار ته خورا وړ دي.
امام بخاري په خپل صحيح کې وايي:
«ابوبکر صديق، عمر بن خطاب او ابوعبيده بن جراح (رضی الله عنهم) ورغلل، غوښتل يې خبرې وکړي، خو ابوبکر (رض) پرېښښودل... بيا ابوبکر (رض) وويل: نه! خو موږ اميران يو

---

[1] (صحيح بخاري (۵\۱۳ مخ) کتاب فضايل الصحابه، باب ان لم تجد نبی فان ابوبکر)
[2] (صحيح بخاري (۸\ ۵۴۱ مخ) کتاب المحاربين من اهل الکفر، باب رجم الحبلی من الزنا)

او تاسې وزیران! هغوی منځومان عربان دي او حسب و نسب لري[1] .... او زه له دې دوو څخه یو تنو درته غوره کوم[2]؛ نو یا له عمر بن خطاب (رض) یا له ابوعبیده بن جراح (رض) سره بیعت وکړئ».[3]

د انصارو یو شخصیت حباب بن منذر (رض) دا وړاندیز رد کړ او و یې ویل: «نه، پر الله قسم، نه یې منو، یو دې ستاسې امیر وي او یو دې زموږ.»[4]

او په بل روایت کې د انصارو ځواب دا و:

د انصارو ویاند ودرېد او و یې ویل: «... قریشو! له موږ دې هم یو امیر وي او له تاسې دې هم یو امیر وي.

بیا لانجې زور واخست، ان احتمال و، چې سخت اختلاف رادبره شي.[5]»

او حالت چې ډېر ګډوډ شو؛ نو د حضرت عمر بن خطاب (رض) ونډه پیل شوه، و یې ویل: عرب ځکه ستاسې ریاست نه مني، چې پېغمبر له تاسې نه دی او چې څوک مخالفت کوي موږ اسناد لرو!

حباب بن منذر (رض) په ځواب کې وویل: «انصارو! په دې چار کې یوه اندازه تامل او سوچ وکړئ او ددې سړي او یارانو خبرې ته یې غوږ مه ږدئ؛ ځکه دا چار (خلافت) له تاسې سره ښایي.»

خو انصارو په خپلو کې اړپېچ وکړ، اسید بن حضیر (رض) د «اوس ټبر» مشر چې د «خزرج ټبر» له مشر سعد بن عباده (رض) سره مخالف و، له فرصته یې د ګټنې اعلان وکړ، چې مهاجرین تاییدوي او ژمنه یې وکړه، چې بیعت ورسره وکړي.

---

[1] (صحیح بخاري (۱۴\۵ مخ) کتاب فضایل الصحابه)
[2] (صحیح بخاري (۸\ ۵۴۲مخ) کتاب المحاربین من اهل الکفر)
[3] (صحیح بخاري (۵\ ۱۴ مخ) کتاب فضایل الصحابه)
[4] (صحیح بخاري (۵\ ۱۴ مخ) کتاب فضایل الصحابه)
[5] (صحیح بخاري (۸\ ۵۴۲ مخ) کتاب فضایل الصحابه)

عمر (رض) پاڅېد او ابوبکر (رض) ته یې وویل: لاس دې راوړاندې کړه، چې بیعت درسره وکړم او په دې توگه، عمر (رض) او د مهاجرینو او انصارو یوې ډلې بیعت ورسره وکړ او لکه چې امام بخاري په خپل سند، له حضرت عایشي بي بي (رض) روایتوي، چې عمر (رض) په گواښ او ډار له خلکو، ابوبکر (رض) ته بیعت واخست.
حضرت عایشه (رض) وایي: «له هغو دوو خطبو یوه خطبه نه وه؛ خو دا چې الله پکې یوه گټه ایښې وه، عمر خلک وډار کړل او که ترمنځ یې څه نفاق او درز وي؛ الله یې ستنوي».[1]
او پر هغه ورځ، حضرت عمر (رض) د سعد بن عباده (رض) په اړه[2] وویل: «... او پر سعد بن عباده (رض) مو برید وکړ او موږ تر پښو لاندې کړ؛ نو یو یې وویل: سعد بن عباده (رض) مو وواژه. عمر (رض) وویل: الله دې یې ووژني».[3]
د سقیفې غونډه د مهاجرینو او انصارو ترمنځ له اختلاف روسته، له حضرت ابوبکر (رض) سره په بیعت پای ته ورسېده.
د دواړو لوریو له خبرو اترو او استدلالونو څرگندېږي، چې شخړې جاهلي رنگ اخستی و، تر دې چې خلیفه عمر بن خطاب (رض) د ژوند په روستیو ورځو کې وویل:
«د ابوبکر (رض) بیعت یو بېړنی چار و؛ خو الله یې شر زموږ له سره لرې کړ.»
لکه چې امام بخاري په خپل صحیح کې له حضرت عمر (رض) څخه روایتوي:
«... څوک دې غره نشي، چې ووایي، په رښتیا، د ابوبکر (رض) بیعت یو بیړنې چار و او پوره شو. هو! د ابوبکر (رض) خلافت دغسې و؛ خو الله یې شر زموږ له سره لرې کړ.[4]»
ټول پوهېږي، چې حضرت علي کرم الله وجهه ، د بني هاشمو ملگري او نور اصحاب؛ لکه حضرات زبیر، طلحه، عمار، سلمان، مقداد، ابوذر او خزیمه (ذوالشهادتین)، خالد بن سعید، ابی بن کعب، ابوایوب انصاري او ... (رضی الله عنهم) له دې بیعته ناخبره ول او پر هغه ورځ، سقیفې ته ورغلي نه وو؛ ځکه ټول د نبي کریم صلی الله علیه و آله وسلم د رحلت پر ستر

---

[1] (صحیح بخاري (۵\ ۱۱۵ مخ) کتاب فضایل الصحابه)
[2] (چې له بیعته یې سرغړولی او بوډا و، د صحیح بخاري په روایت)
[3] (صحیح بخاري ۸\ ۵۴۲ مخ)
[4] (صحیح بخاري (۸\ ۵۴۰ مخ) کتاب المحاربین من اهل الکفر)

مصیبت اخته او د آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم د غسل او کفن پر چارو لګیا وو؛ حال دا، د سقیفې برخوالو، له حضرت ابوبکر (رض) سره د بیعت پر ټینګولو بوخت وو او علي کرم الله وجهه او ملګرو ته یې یوازې له حضرت ابوبکر (رض) سره د بیعت نه کولو لار پاتې وه؛ لکه چې د حضرت عمر بن خطاب (رض) له روایته ګټنه کېږي:

«رښتیا، موږ خبر وو، هغه مهال چې الله خپل پیغمبر له نړۍ بوت؛ خو انصارو مخالفت راسره وکړ او ټول د بني ساعده و په سقیفې کې راټول شوي وو او له موږ (مهاجرینو) هم علي کرم الله وجهه او زبیر (رض) او د دواړو ملګرو زموږ مخالفت وکړ»[1].

امام شرف الدین په خپل کتاب المراجعات ۲۸۴ مخ کې لیکي:

«... امام علي سنجولې وه، چې نیوکه یې یوازې فتنه او اړو دوړ راولاړوي؛ نو ځکه یې ځان ته روا وبلله، چې حق یې ضایع شي؛ خو په هغو شرایطو کې فتنه راولاړه نشي؛ ځکه اسلام له هرې لورې فتنو راایسار کړی و؛ یو خوا، د پیغمبر تر رحلت روسته د مدینې د منافقینو او د مدینې د چاپېریال د بانډیځیانو زور ډېر شوی و، اسلام یې ګواښه او بلخوا د مسیلمه کذاب، طلیحه بن خویلد افاک او سجاح دجاله په څېر فتنه ماران او همدغسې د فارس پاچایان، د روم قیصران او نور، مسلمانانو ته په څارنځي کې ناست ول او د اسلام واکمني یې ګواښله؛ نو طبیعي ده، چې حضرت علي له خپل حقه تېرېږي؛ خو بې له دې چې د خلافت په اړه، له خپل استدلاله لاس پر سر شي؛ نو ځکه علي کرم الله وجهه غوښتل، د خلافت په اړه، خپل حق وساتي او د هغوی په مقابل کې چې د خلافت په باب یې اجتهاد کړی (او له خپل اصلي بهیره یې اړولی) تر یوه بریده داسې ودرېږي، چې فتنه راولاړه نه کړي او د اسلام دښمنانو ته لاسوند ور نه کړي؛ نو ځکه په خپل کور کې کېناست او تر شپږو میاشتو یې هم پخپله او هم یې ملګرو له بیعته ډډه وکړه.»

او لکه چې د صحیح بخاري په روایت کې راغلي، جوتېږي، که له علي کرم الله وجهه سره زور وای او بې د فتنې له راولاړېدو یې خپل حق اخستای شو؛ نو دا چار یې کاوه.

حضرت عایشه (رض) په دې باب وایي:

---

[1] (صحیح بخاري (۸/ ۵۴۰ مخ) کتاب المحاربین من اهل الکفر باب رجم...)

«... فاطمه (س) د حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم تر وفات روسته شپږ میاشتې ژوندۍ وه، مېړه یې علي، د شپې شپې ښخه کړه او پخپله یې د هغې د جنازې لمونځ وکړ او ابوبکر (رض) ته یې د جنازې د لمانځه اجازه ور نه کړه او علي کرم الله وجهه ، د فاطمې (س) پر ژوندونې څو تنه ملګري درلودل؛ خو چې فاطمه (س) له نړۍ ولاړه، علي کرم الله وجهه یوازېتوب احساس کړ؛ نو له ابوبکر (رض) سره سولې ته چمتو شو او بیعت یې ورسره وکړ، که څه، په شپږو میاشتو کې یې بیعت ورسره نه و کړی؛ نو په ابوبکر (رض) پسې یې یو تن ولېږه او پېغام یې ورکړ:

ځان ته راشه او څوک مه راوله؛ ځکه ښه یې نه راتلل، چې عمر (رض) دې هم وي. عمر (رض) وویل: نه پر خدای قسم، نه باید چې ځان ته ورشې. ابوبکر (رض) وویل: ډارېږې، چې څه به راسره وکړي؟ پر الله قسم ځان ته ورځم.»[1]

امام شرف الدین د المراجعات کتاب په ۲۸۵ مخ کې د علي کرم الله وجهه دا چار دغسې تفسیروي:

«او که علي کرم الله وجهه د بیعت لپاره ورځغاستلی وای؛ نو نور هیڅ دلیل ورته نه پاتېده او شیعه وو د ویلو لپاره څه خبره نه درلوده؛ نو ځکه په خلافت کې یې د دین ساتنه او د خپل حق ساتنه راټوله کړه او په هر حال، د زمانې شرایط داسې ول، چې په توره یې مقاومت نشو کړای.... »

او دا حقیقت پوره څرګندوي، ان ابوسفیان څو ځل هڅه وکړه، علي کرم الله وجهه خپل حق اخستو ته اړ کړي او علي کرم الله وجهه ته یې ویل: «که اجازه راکړې، بېدیا به له سورو او وسلوالو ډکه کړم او ټولې لارې به پرې بندې کړم.[2]»

خو علي کرم الله وجهه دغسې مرسته نه منې؛ ځکه د ابوسفیان موخه دا ده، چې د فتنې لمبې بلې شي، جګړه ونښلي او د اسلام جرړه ووځي.

---

[1] (صحیح بخاري (۵\ ۳۸۲ مخ) کتاب الغازي، باب غزوه خیبر)

[2] (خالد محمد خالد، خلفاء الرسول، ۴۱۸ مخ، اتم چاپ د بیروت د دارالفکر چاپ)

ایا پېغمبر صلی الله علیه و آله وسلم د حضرت ابوبکر (رض) خلافت ته څه اشاره کړې وه؟

ځینې وایي: ابوبکر (رض) ځکه خلافت ته وړ و، چې ابن الجوزي (رح) له علي کرم الله وجهه روایتوي:

«چې کله حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم له نړۍ ولاړ او لیدلي مې ول، چې پېغمبر صلی الله علیه و آله وسلم لا وړاندې، ابوبکر (رض) په لمانځه کې پر نورو ړومبی کړی و؛ نو ځکه موږ ابوبکر ړومبې وگانه.[1]»

پوره په ډاگه ده، چې دا روایت تش دروغ دي؛ ځکه علي کرم الله وجهه خو له زړه له ابوبکر (رض) سره مخالفت وکړ او تر شپږو میاشتو یې بیعت ورسره و نه کړ او سترو اصحابو هم ترې لاروي وکړه (لکه چې ووېل شول) او که دا روایت سم وي؛ نو لازم دي، چې علي کرم الله وجهه لومړی تن وي، چې له ابوبکر (رض) سره یې بیعت کړی دی.

پر دې سربېره، نور دلایل هم شته، چې دا روایت، یومخې دروغ جوتوي!

۱-که نبي مکرم صلی الله علیه و آله وسلم، حضرت ابوبکر (رض) خپل ځایناستی کاوه؛ نو د اسامه په لښکر کې به یې نه ورگډاوه.

۲-که دې روایت حقیقت درلودای؛ نو حضرت ابوبکر (رض) به په سقیفې کې استدلال پرې کړی وای؛ ځکه په هغه وخت کې یو پرېکوني دلیل ته اړتیا وه، چې شخړه پای ته ورسي او و مو لیدل، چې ددې پر ځای یې استدلال وکړ، چې قریش په حسب و نسب کې تر نورو عربانو مشهور دي!

۳-که دا روایت سم وي؛ نو ټول هغه احادیث تر پوښتنې لاندې راځي، چې د حضرت علي کرم الله وجهه پر خلافت ټینگار کوي؛ حال دا، بیخي دا احادیث جوت شوی او څه شک پکې نشته.

---

[1] (ابن الجوزي، صفوة الصفوة (۱/ ۲۵۷ مخ) چاپ دارالوعی، حلب)

د زماني د خليفه په مقابل کې د حضرت فاطمې دريځ

امام بخاري په خپل صحيح کې له حضرت عايشې (رض) روايتوي، چې کله بي بي فاطمه له نړۍ په داسې حال کې ولاړه، چې پر حضرت ابوبکر (رض) غوسه وه او له ميراثه يې بې برخې کړې وه.

حضرت عايشه (رض) وايي:

«... د رسول الله صلی الله عليه و آله وسلم لور فاطمې، د خپل پلار ميراث وغوښت، ابوبکر (رض) ورته وويل: پيغمبر صلی الله عليه و آله وسلم ويلي: موږ ميراث نه پرېږدو، څه چې پاتېږي، صدقه ده؛ نو فاطمه غوسه شوه او له ابوبکر (رض) يې مخ واړو او تر مړينې ورسره مخ نشوه او تر رسول اکرم روسته، تر شپږو مياشتو ډېره ژوندۍ پاتې نشوه.

حضرت عايشه (رض) وايي: او فاطمې تل له ابوبکر (رض) غوښتل، چې په خيبر او فدک کې، د رسول الله ميراث او په مدينه کې يې صدقات ورکړي؛ خو ابوبکر (رض) له دې چار څخه ډډه کوله او ويل: د رسول الله صلی الله عليه و آله وسلم کړنې نه پرېږدم.[1]»

او هومره پر ابوبکر (رض) غوسه وه، چې علي کرم الله وجهه ته يې وصيت وکړ، چې تر وفات روسته يې بيخي ابوبکر (رض) ته اجازه مه ورکوه، چې د جنازې لمونځ يې وکړي، ان جنازې ته دې هم نه راځي[2]؛ نو ځکه حضرت علي کرم الله وجهه د شپې شپې خاورو ته وسپارله؛ لکه چې امام بخاري په خپل صحيح کې له عايشې (رض) روايتوي:

---

[1] (صحيح بخاري (۲۰۸۱۴ مخ) کتاب الخمس، باب الفرائض)

[2] . د ژباړن ياددښت: په پښتنو کې مشهوره ده، که څوک، خصوصا مور له چا خپه او ناراضه وي او د خپل خپگان ژورتيا او ډېره ناخوښي څرگندوي؛ نو وصيت کوي: «که مړه شوم؛ نو مخ به مې ورته نه ښايئ» او د بي بي فاطمة الزهرا دغه وصيت، چې حضرت ابوبکر به مې په جنازه کې گډون نه کوي، زموږ د پښتنو له هغې مشهورې خبرې سره ورته ده: «که مړه شوم؛ نو مخ به مې ورته نه ښايئ» او دا يعنې، له حضرت ابوبکر نه، حضرت فاطمة الزهرا [چې رسول الله ويلي: د فاطمه الزهرا پر خپگان زه خپه کېږم او زما پر خپگان الله خپه کېږي] دومره خپه وه، چې ان تر خپل مرگ روسته يې هم خپل مبارکه څېره نه ورښودله.

بله خبره داچې: حضرت ابوبکر غوښتل چې د رسول الله د يادگار په مړينه کې په گډون، ځان ته نور سياسي مشروعيت هم ورکړي او د خليفه په نامه يې په دې جنازه کې گډون کاوه؛ خو داچې د پيغمبراکرم ځيگرټوټې، په خپل ژوندون د حضرت ابوبکر خلافت په رسميت نه پېژنده؛ نو نه يې غوښتل يې چې مړينه

«... ابوبکر ورته د پېغمبر د میراث له ورکړې ډډه وکړه؛ نو فاطمه پرې غوسه شوه او تر مړینې یې ورسره خبرې و نه کړې او تر پېغمبر صلی الله علیه و آله وسلم روسته، شپږ میاشتې ژوندۍ وه او چې وفات شوه، مېړه یې علي، دشپې شپې ښخه کړه او اجازه یې ور نه کړه، چې ابوبکر یې د جنازې لمونځ وکړي او خپله یې د هغې د جنازې لمونځ وکړه.[1]»

فدک په حجاز کې یو کلی و، چې یهود پکې وسېدل او چې کله رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم د خیبر غزا وګټله، الله تعالی، د دښمنانو (یهودو) په زړونو کې ډار ورواچاوه؛ نو یهودو د فدک په سیمه کې له نبي مکرم سره جوړجاړی وکړ؛ نو ځکه فدک، د نبي مکرم ملک و؛ ځکه په جګړې تر لاسه شوی نه و، بیا نبي مکرم صلی الله علیه و آله وسلم، خپلې لور فاطمې ته ورکړ.

پردې سربېره، د «خیبر خمس او صدقات» یې هم د پېغمبر ملک و او د چا حق پکې نه و او د حضرت ابوبکر (رض) د اند له مخې، فاطمې داسې څه غوښتل، چې حق یې نه و! او په دې اند، فاطمه یا ناپوهه وه، چې د رسول اکرم د میراث پر حکم نه پوهېده؛ لکه چې څرنګه ابوبکر (رض) پوهېده او یا دا چې دروغجنه وه؛ نوځکه داسې یو څیز ته یې تمه وه، چې حق یې پکې نه درلود.

خو حقیقت دا دی، چې د فاطمې په اړه دواړه حالته محال دي؛ ځکه زهرا هغه وه، چې الله یې په غوسه، غوسه کېده او هغه د مؤمنو ښځو او جنتي مېرمنو سروره وه او الله تعالی، له هر ډول چټلۍ خوندي ساتلې او سپېڅلې کړې وه.

امام بخاري په خپل صحیح کې له نبي کریم روایتوي:

*«فاطمې! ایا ښه دې نه راځي، چې د مؤمنو ښځو سروره یا ددې امت د ښځو سروره وسې؟[2]»

یې ددې لامل شي، چې حضرت ابوبکر د پېغمبراکرم د لور په جنازه کې په ګډون، خپل خلافت ته مشروعیت ورکړي. (سوچ په کار دی) او داچې ان نه یې غوښتل، د قبر زیارت ته په ورتګ یې ځان ته مشروعیت ورکړي؛ نو خپل مېړه [علي (ک)] ته یې وصیت وکړ، چې قبر مې هم مه ورښایئ.

[1] (صحیح بخاري (۵\ ۳۸۲ مخ) کتاب مغازي، باب غزوه خیبر)

[2] (صحیح بخاري (۸\ ۲۰۲ مخ) کتاب الاستئذان، باب من ناجی بین یدی الناس)

*«فاطمه مې د تن ټوټه ده، چا چې غوسه کړه، زه یې غوسه کړی یم»[1].
*«فاطمه د جنتي ښځو سروره ده[2]».
او ان که ومنو، چې فاطمه د نورو په څېر ده او په تېرو روایاتو کې یې، چې کوم فضایل راغلي، یو هم نه لري؛ نو همدومره بس دی، چې هغه د بشریت د استاد او لارښود لور او د علي مېرمن ده، چې ټول پرې ګواهي ورکوي، چې تر ټول ښه پوه او اعلم دی؛ نو ځکه دغسې یو وضعیت، له هغې د ناپوهۍ احتمال نفي کوي؛ ځکه که فاطمې داسې یو څیز غوښتلای، چې حق یې نه و او د ابوبکر (رض) د وینا له مخې، د پیغمبر میراث هم چاته نه رسي؛ نو مناسبه وه، چې پلار یا مېړه یې پر دې مطلب پوه کړې وه، په تېره دا چې، پر ابوبکر (رض) د فاطمې غوسه، شپږ میاشتې اوږده شوه او دا یې تر نبي کریم صلی الله علیه و آله وسلم روسته ټول عمر و.
خو افسوس چې فاطمه- والعیاذ بالله- دغسې وي؛ ځکه هغه مهال چې خبره شوه، ابوبکر (رض) یې په فدک کې حق اخستی؛ نو د مهاجرینو او انصارو له یوې ډلې سره ابوبکر (رض) ته ورغله او یوه وینا یې وکړه، چې ټول یې وژړول، چې د وینا یوه برخه یې دا ده:
«... رښتیا، اوس تاسې ادعا کوئ، چې مونږ میراث او څه برخه نه لرو. ایا د جاهلیت په حکم پسې ځئ او تر الله څوک ښه قضاوت کوي؛ البته مؤمنانو انسانانو ته (چې پر دې مطلب پوهېږي)، مسلمانانو افسوس دربانديې! ایا د الله په کتاب کې راغلي، چې ته له خپل پلار یوسې او زه یې یو نه سم؟ ستر تور دې تړلی. او بیا یې دا آیت: [وَمَا مُحَمَّدٌ إِلاَّ رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِن مَّاتَ أَوْ قُتِلَ انقَلَبْتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ وَمَن يَنقَلِبْ عَلَىَ عَقِبَيْهِ فَلَن يَضُرَّ اللّهَ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللّهُ الشَّاكِرِينَ [3]] ولوست.
ژباړه: او محمد (صلی الله علیه و آله وسلم) خو یوازې یو استازی دی او تر ده مخکې هم (ډېر) استازي تېر شوي؛ نو که ومري یا ووژل شي؛ ایا پر شا ګرځئ؟! (او اسلام پرېږدئ، جاهلیت او کفر ته ورستنېږئ؟!) او څوك چې (له خپلې ګروهې) واوړي (؛ نو پوه دې شي،

[1] (صحیح بخاري (۱۵ ۷۵ مخ) کتاب فضایل الصحابه، باب مناقب فاطمه رضی الله)
[2] (صحیح بخاري (۱۵ ۷۴ مخ)
[3] [آل عمران ۱۴۴ آیت]

چې) الله ته هېڅ زيان وررسولای نشي او الله به ډېر ژر منندويانو (او زغمناکو) ته بدله ورکړي.

د قيله اولادې! له پلاره ميراث مې رانه په زور اخلي او تاسې يې وينئ، اورئ او خبره هم نه کوئ؛ حال دا، بسيا کسان ياست او وسله لرئ، د مظلوم بلنه اورئ او ځواب يې نه ورکوئ....[1]»

تر دې چې تېر شو، د رسول اکرم خبرې [مورږ وارث نه لرو] مانا دا نه ده چې پر پېغمبر صلی الله عليه و آله وسلم د ميراث قانون نه تطبيقېږي؛ لکه څنگه چې ابوبکر (رض) اجتهاد کړی و؛ څکه په قرآن کې راغلي:

[وَوَرِثَ سُلَيْمَانُ دَاوُودَ وَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ عُلِّمْنَا مَنطِقَ الطَّيْرِ وَأُوتِينَا مِن كُلِّ شَيْءٍ إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْفَضْلُ الْمُبِينُ[2]]

ژباړه: او سليمان د داوود پاتوړی شو او ويې ويل: ((خلکو! مورږ ته د مارغانو د ژبې [پوهېدل] رابښوول شوي او هرڅه راکړای شوي، په رښتيا دا (راکړه) هماغه ښکاره برتري ده.))

او همدغسې، حضرت زکريا عليه السلام له الله تعالی غواړي، زوی ورکړي، چې ميراث ترې يوسي او په دې شان، الله تعالی، حضرت يحيی عليه السلام ورډالی کوي:

[يَرِثُنِي وَيَرِثُ مِنْ آلِ يَعْقُوبَ وَاجْعَلْهُ رَبِّ رَضِيًّا[3]]

ژباړه: چې زما او د يعقوب د ځوځات پاتوړی وي او پالونکيه! ته‌ولمنلی يې وگرځوه.))

[يَا زَكَرِيَّا إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ اسْمُهُ يَحْيَى لَمْ نَجْعَل لَّهُ مِن قَبْلُ سَمِيًّا[4]]

---

[1] (ابن اثير، منال الطالب فی شرح طوال الغرائب، ۵۰۴ مخ، مدني چاپ)

[2] (نمل\١٦)

[3] (مريم\٦)

[4] (مريم\٧)

ژباړه: زکریا! په رښتیا موږ د یو داسې هلك زېری درکوو، چې نامه یې یحیی ده او تر ده مخکې یې څوك همنامی نه و.

او په تېر آیت کې د «یَرِثُنِي» مانا دا نه ده، چې پېغمبري په میراث یوسي؛ ځکه نبوت او پېغمبري خو څه میراثي نه ده؛ نو د پېغمبر دا خبره [- لانورث] پر دې مانا ده، چې پېغمبرانو سره سپین نه دي زېرمه، چې روسته ترې نورو ته په میراث کې پاتې شي؛ لکه چې پاچایان او دنیا پالي یې کوي.
دا چې ابوبکر (رض)، حضرت فاطمه د پېغمبر له میراثه بې برخې کړه؛ نو ځینې له دې پېښې داسې گټنه کوي، چې دا چار ددې لامل شو، چې علي کرم الله وجهه له حضرت ابوبکر (رض) سره له بیعت کولو ډډه وکړي؛ نه دا چې ځان شرعي او واقعي خلیفه بولي!! که رښتیا دغسې وي؛ نو ولې یو شمېر ستر اصحابو له بیعته ډډه وکړه او په علي پسې ولاړل؟! او د حضرت عایشې (رض) دا خبره څه مانا لري، چې یې ویل: «علي کرم الله وجهه په ابوبکر (رض) پسې څوک ولېږه، چې یوازې دې راشي او څوک دې ورسره نه راځي؛ ځکه د عمر (رض) په راتلو خوښ نه و»؟!
سره له دې چې عمر (رض) د پېغمبر د میراث په اختلافي مسالې کې هیڅ لاسوهنه نه درلوده! پر دې سربېره د میراث مساله ددې خنډ نه وه، چې حضرت علي او فاطمه (رضی الله عنهما) له ابوبکر (رض) سره له بیعت کولو ډډه وکړي.

ایا د فاطمة الزهرا مړینه د جاهلیت مړینه وه؟!

امام بخاري په خپل صحیح کې له حضرت ابن عباس نه روایتوي، چې نبي مکرم صلی الله علیه و آله وسلم وویل: «چې څوک له خپل مشره خپه شو؛ نو باید صبر وکړي؛ ځکه که د یوه لوېشت هومره د واکمن پر ضد راپاڅي؛ نو مړینه یې د جاهلیت مړینه ده.»[1]

او په صحیح مسلم کې له نبي مکرم صلی الله علیه و آله وسلم نه روایت شوی، چې یې وویل:

«چې څوک ومري او کوم بیعت ورترغاړې نه وي؛ نو مړ دی، د جاهلیت مړ.[2]»

او د امام احمد حنبل په مسند کې راغلي، چې نبي مکرم صلی الله علیه و آله وسلم ویلي:

«چې څوک بې امامه ومري؛ نو د جاهلیت د مړیو په څېر مړ شوی دی.[3]»

دا درې احادیثه ټینګار کوي، چې چا له امیر یا امام سره بیعت نه وي کړی او ومري؛ نو مړینه یې د جاهلیت مړینه ده او دلته له امیر یا امامه مطلب؛ «مفترض الطاعه امام» دی، چې د الهي شرع له مخې باید لاروي ترې وشي او بې شکه فاطمه له نړۍ ولاړه، بې له دې چې له خلیفه ابوبکر (رض) سره بیعت وکړي او نه یوازې بیعت یې و نه کړ؛ بلکې پرې غوسه هم وه او وصیت یې وکړ، چې ابوبکر (رض) یې د جنازې لمونځ و نه کړي او ان په جنازه کې یې ګډون هم و نه کړي.

امام بخاري په خپل صحیح کې له حضرت عایشې (رض) روایتوي: «... نو د رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم لور غوسناکه شوه او پر ابوبکر (رض) غوسه شوه او د مړینې تر وخته غوسه وه، تر رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم روسته شپږ میاشتې ډېره ژوندۍ نه وه... او چې مړه شوه، مېړه یې د شپې شپې ښخه کړه او اجازه یې ور نه کړه، چې ابوبکر (رض) یې د جنازې لمونځ وکړي او یوازې خپله یې د هغې د جنازې لمونځ وکړ.[4]»

---

[1] (صحیح بخاري (۹\ ۱۴۵ مخ) کتاب الفتن، باب سترون بعدی امورا تنکرو منها)

[2] (صحیح مسلم (۴\ ۵۱۷ مخ) چاپ دارالشعب، کتاب الاماره)

[3] (امام احمد حنبل، مسند، (۳\ ۴۴۶ مخ)

[4] (صحیح بخاري (۵\ ۳۸۲ مخ) کتاب المغازي، باب غزوه خیبر)

ایا څوک ادعا کړای شي، فاطمې د رسول الله پر لارښوونو عمل و نه کړ؛ ځکه د خلیفه ابوبکر (رض) پر کړنو یې زغم و نه کړ او اطاعت یې و نه کړ او نیوکه یې پرې وکړه او پرې غوسه شوه او دا چې وصیت یې وکړ، چې ابوبکر (رض) به یې د جنازې لمونځ نه کوي او په جنازه کې به یې هم برخه نه اخلي؛ نو دا یو څرګند دلیل دی، چې فاطمه نه یوازې د ابوبکر (رض) له حکومته یوه لوېشت لرې وه؛ بلکې په کیلومترونو لرې وه؛ نو څوک ویلای شي، چې د فاطمې مړینه د جاهلیت مړینه وه؟!

فاطمه، د مسلمانانو د ټولو مذاهبو په خوله، د مؤمنو ښځو سروره او د جنتي مېرمنو سروره ده.

امام بخاري له رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم روایتوي چې و یې ویل: «فاطمې! ایا خوښه دې نه ده، چې د مؤمنو ښځو، سروره یا ددې امت د ښځو سروره وسې؟[1]

همدغسې و یې ویل: «فاطمه د جنتي ښځو سروره ده.»[2]

پر دې سربېره، رسول اکرم ویلي ول، چې د فاطمې په غوسې، غوسه کېږي او مانا یې دا ده، چې الله پر هغه غوسه کېږي، چې فاطمه پرې غوسه شوې وي؛ لکه چې په حدیث کې راغلي: «رسول اکرم وویل: فاطمه مې د تن یوه ټوټه ده؛ نو چې څوک یې غوسه کړي، زه یې غوسه کړی یم.[3]»

نو څوک څنګه ادعا کړای شي، د فاطمې مړینه د جاهلیت مړینه ده؟!

نو بې د مفترض الطاعه امام له بیعته، چې څوک ومري؛ مړینه یې د جاهلیت مړینه ده؛ نو دلته دوه احتماله دي:

۱-فاطمه د جاهلي وګړیو په څېر مړه شوې او ابوبکر (رض) واجب الطاعه امیر دی.

۲-د فاطمې مړینه د جاهلیت مړینه نه ده او ابوبکر (رض) یو امیر دی، چې اطاعت یې واجب نه دی.

---

[1] (صحیح بخاري (۸\ ۲۰۲ مخ) کتاب الاستئذان، باب من ناجی...)

[2] (صحیح بخاري (۵\ ۷۴ مخ) کتاب فضایل الصحابه)

[3] (صحیح بخاري (۵\ ۷۵ مخ) کتاب فضایل الصحابه، باب فضائل فاطمه)

د حضرت عمر (رض) خلافت

چې حضرت ابوبکر (رض) ناروغ شو؛ نو عثمان بن عفان (رض) یې راوغوښت او ورته یې وویل: ولیکه؛ بسم الله الرحمن الرحیم، دا مسلمانانو ته د ابوبکر بن قحافه سپارښتنه ده، اما بعد! بیا ابوبکر (رض) بېسده شو؛ عثمان (رض) وکښل: اما بعد! ما تاسې ته عمر بن خطاب (رض) خلیفه کړ او هیڅ خیر درڅخه نه درېغوم، بیا ابوبکر (رض) په هوښ شو او و یې ویل: وینم چې وډار شوې، که په بې هوښۍ کې له نړۍ ولاړ شم؛ نو مسلمانان به اختلاف وکړي. و یې ویل: هو! ابوبکر (رض) وویل: الله دې د اسلام او مسلمانانو په پار اجر درکړي، بیا یې لیکلی کاغذ لاسلیک کړ.[1]

او روایت شوی، چې حضرت عمر (رض) همدا کاغذ په لاس کې نیولی و او خلکو ته یې وویل:

«خلکو! د رسول الله د خلیفه خبره واورئ او و یې منئ. په واقع کې زه درنه یو خیر هم نه درېغوم.[2]»

او په دې شان لکه چې څنګه عمر (رض) د سقیفې پر ورځ د ابوبکر (رض) ته په بیعت اخستو کې مهمه ونډه درلوده او په زور او ګواښ یې بیعت واخست او د انصارو د خپلمنځي اختلافه او دا چې رښتوني اصحاب، د نبي مکرم صلی الله علیه و آله وسلم پر کفن او ښخولو بوخت وو، له دې فرصته په ګټنې یې ابوبکر (رض) خلافت ته ورساوه؛ نو ابوبکر (رض) هم د ژوند په روستیو شېبو کې هماغه ونډه تر سره کړه، چې یوازې د دوو کلیمو په لیکلو یې خلیفه کړ.

سره له دې چې ابوبکر (رض) د وصیت په لیکلو کې بې هوښۍ ته ولاړ؛ خو په دې حال کې، چا هم و نه ویل چې ابوبکر (رض) د خپل لیک په کښلو کې پرتې (هذیان) وایي؛ بلکې عمر (رض) خو بیخي یوه شېبه هم شکي نشو، همغه عمر (رض)، چې نبي کریم صلی الله علیه و آله وسلم ته یې هغه دردناکه خبره وکړه، چې آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم ترې وغوښتل، کاغذ راوړي، چې یوه څه ولیکي، چې تر ده روسته بیخي بې لارې نشي!!

---

[1] (طبري تاریخ (۳| ۴۲۹ مخ)+ ابن عساکر، دمشق تاریخ (۱۳| ۸۲ مخ)

[2] (طبري تاریخ (۳| ۴۲۹ مخ)

ابوبکر (رض) ادعا وکړه، تر ځان روسته يې؛ ځکه د عمر (رض) نوم واخست، چې د مسلمانانو له اختلافه ډارېده او په دې شان، اهل سنت يې دا پلمه مني، که څه، له هغې شورا سره يې مخالفت کړی، چې گروهن وو، بايد له دې لارې د مسلمانانو خليفه وټاکل کيږي.
او و به وينئ، چې څرنگه د حضرت معاويه بن ابوسفيان خلافت او ان د زوی يې يزيد هم مني، که څه، په زور د مسلمانانو پر اوږو سواره شو او د نېکچارو، په تېره د سپېڅليو اهل بيتو په وژنه، واکمنۍ ته ورسېدل.

اوس دلته پوښتنه راولاړېږي:

ولې اهل سنتو د نبي مکرم دا و نه منله، چې تر ځان روسته يو خليفه وټاکي او نصب يې کړي؛ خو د ابوبکر (رض) يې ومنله؟! په تېره دا چې د پيغمبر صلی الله عليه و آله وسلم تر وفات روسته، د اختلاف عوامل د ابوبکر (رض) تر زمانې ډېر وو؛ پر دې سربېره. داسې متون او نصوص شته، چې تر نبي کريم روسته اهل بيتو ته رجوع او د علي بن ابيطالب د خلافت ټاکنه راښيي.

د حضرت عثمان (رض) خلافت

چې حضرت عمر (رض) ټپي شو، ورته وويل شول: خليفه دې ټاکلی؟ و يې ويل: که ابوعبيده جراح (رض) ژوندی وای؛ نو خليفه کاوه مې او که د ابوحذيفه (رض) مولا سالم ژوندی وای، خلافت ته مې ټاکه[1]. بيا يې وويل: «ځينې گروهن دي، چې د ابوبکر بيعت يې بې عقله چار و، چې الله يې شر د مسلمينو له سره لرې کړي او وايي د عمر (رض) بيعت هم په مشوره نه و؛ خو تر ما روسته دې خلافت بايد شورايي وي.[2]»
حضرت عمر (رض) زياتوي:
«ستاسې چار مې شورايي کړ او شپږو لومړنيو مهاجرينو ته مې پرېښود»، نومونه يې واخستل او و يې ويل: «حضرات علي، عثمان، طلحه، زبير، عبدالرحمان بن عوف او سعد بن ابی وقاص (رضی الله عنهم) مې وټاکل؛ نو که څلورو تنو يې، يوه ته رای ورکړه؛ نور دواړه دې

---

[1] (طبري تاريخ (۴/ ۲۲۷ مخ) چاپ: بيروت،دارالسويدان)
[2] (بلاذري، انساب الاشراف (۱/ ۵۸۳ او ۵۹۱ مخونه)

باید ورپسې ولاړ شي او که درې یوې خوا او درې بلې خوا ته شول؛ باید د عبدالرحمان بن عوف (رض) نظر په پام کې ونیول شي، واورئ او یې منئ....[1]»

له دې روایته معلومیږي، چې عمر (رض) د عبدالرحمان بن عوف (رض) رایه کچه او غوره کړه او دا د شورا دریمنی ډول دی، چې نظر پرې ورکوي او هم یې ابن عوف (رض) ته لارښوونه وکړه، چې که له چا سره بیعت کوي؛ نو شرط به یې دا وي، چې پر کتاب الله او نبوي سنتو سربیره، د شیخینو ابوبکر او عمر (رضی الله عنهما) پر سیرت هم عمل کوي.

لکه چې احتمال یې و، دا شپږ تنیزه شورا، په دوو برخو وویشل شوه، درې یوې خوا ته او دوه بل لوري ته شول: لومړی ډله علي، طلحه او زبیر ول او نوماند یې علي و او دویمه ډله سعد وقاص، عبدالرحمان بن عوف وو، چې عثمان یې نوماند و او په واقع کې علي کرم الله وجهه د شیخینو پر سیرت عمل کول و نه منل او و یې ویل: «زه پر کتاب الله، نبوي سنتو او خپل اجتهاد عمل کوم.[2]»

خو عثمان (رض) پر هغوی درې واړو شرایطو موافقه وکړه؛ نو ځکه خلافت وروليږدېد.

امام بخاري ددې پېښې یوه برخه، په خپل صحیح کې راوړې. له حسور بن محزمه روایتوي: «څه شپه تېره وه، چې عبدالرحمان (رض) مې ور وواهه، له خوب راپاڅېدم او و یې ویل: خوبوړی دې وینم. پر خدای قسم، دا درې ورځې کیږي، چې سم خوب مې نه دی کړی. په بیره ولاړ شه، زبیر (رض) او سعد (رض) راوله، دواړه مې راوستل، مشوره یې ورسره وکړه او بیا یې راوغوښتم او و یې ویل: علي راوله! را مې وست او د شپې تر روستیو ګړیو یې خبرې ورسره وکړې؛ بیا علي کرم الله وجهه په تمه ولاړ.

بیا یې وویل: عثمان راوله، عثمان (رض) راغی، د ګهیځ تر اذانه یې خبرې ورسره وکړې او چې د ګهیځ د جماعت لمونځ یې وکړ او هغه څو تنه د ممبر تر څنګ راټول شول، په حاضرو مهاجرینو، انصارو او د لښکر په قومندانانو پسې یې یو څوک ولیږه او راغلل چې راټول شول؛ نو عبدالرحمان (رض) شهادت ورکړ (شهادتین یې وویل) بیا یې وویل: امام بعد! علي! د خلکو په چار کې مې وکتل؛ و مې نه موندل، چې دوی له عثمانه واوړي؛ نو

---

[1] (طبري تاریخ (۴|۲۲۸ مخ) چاپ: بیروت، دارالسویدان)

[2] (خالد محمد خالد، خلفاء الرسول، ۲۷۲ مخ، اتم چاپ، دارالفکر، بیروت)

ځان خلافت ته مه چمتو کوه! بیا عثمان پاځېد او و یې ویل: زه د الله استازی او تر پیغمبر روسته د دوو خلفاو په سنتو بیعت درسره کوم، بیا عبدالرحمان بیعت ورسره وکړ او خلکو هم بیعت وکړ.[1]

او په دې شان، حضرت عمر (رض) چې خلافت ته کوم شرطونه (کتاب الله او د نبوي سنتو په څنګ کې، د شیخینو سیرت ته پاملرنه) کېښودل؛ نو په هماغه حال کې یې حضرت عثمان (رض) ته خلافت تثبیت کړ؛ ځکه یقین یې درلود، چې علي دې شرایطو ته غاړه نږدي او پوهېده، چې طلحه (رض) او زبیر (رض) هم له علي سره ولاړ دي؛ ځکه په سقیفه کې ورسره همفکري ول. له دې چې تېر شو، عمر (رض) هغې ډلې ته امتیاز ورکړ، چې عبدالرحمان پکې و، چې په ډاګه شي، چې دا نو څه ډول ادعایي شورا ده؟!

د حضرت عثمان وژنه

د حضرت عثمان د وژنې په اړه ډېرې خبرې روایت شوي، په تېره، د هغې ډلې په اړه، چې خلک یې د هغه وژنې ته هڅول او هغه عوامل، چې دوی یې د هغه د وژنې ته اړ باسل؛ خو د وژنې واقعي تفسیر یې دا دی، چې عثمان (رض) له واکمنۍ ناوړه ګټنه کوله، خپل خپلوان یې والیان وټاکل او بې له حساب او کتابه یې بیت المال پرې ویشه، چې همدا چارې یې پر ضد د راپاڅېدو لامل شوې.

مشهور لیکوال خالد محمد خالد لیکي:

«... چا چې حضرت عثمان (نه علي) خلیفه کړ، پوهېده که علي خلیفه شي؛ نو عدالت به چلوي او شرعي احکام به پلي کوي او د حضرت عمر (رض) توندي به غځوي او ...[2]»

د خلیفه عثمان (رض) خپلوانو، د مسلمانانو په شتمنیو کې لوبې او په بیت المال کې یې بې ځایه لاسوهنې کولې، چې ځینې ګروهن دي، د امویانو واکمني، د عثمان (رض) د خلافت له پیله وه، چې دا مساله د ابوسفیان له خبرې هم څرګندېږي.

---

[1] (صحیح بخاري (۱۹ ۲۳۹ مخ) کتاب الاحکام، باب کیف یبایع الامام الناس)

[2] (خالد محمد خالد، خلفاء الرسول، ۲۷۶ مخ، اتم چاپ)

«امويانو! خلافت د غونډوسکي په څېر يو بل ته لاس په لاس کړئ، پر هغه چې ابوسفيان پرې قسم خوري، سوګند چې تر ننه درته ددې فرصت په لټه کې وم او بيخي به ستاسې بچيانو ته په ميراث ورسي.[1]»

په بل روايت کې ابوسفيان وايي:

«د غونډوسکې په څېر يې يو بل ته لاس په لاس کړئ، چې نه جنت شته او نه دوزخ.[2]»

او په دې ترڅ کې، نامي اصحابو کرامو؛ لکه ابوذر غفاري، عبدالله بن مسعود او عمار ياسر (رضی الله عنهم) پرې نيوکه کوله، چې د خليفه له سخت او توند غبرګون سره مخامخېدل او سخته سزا يې ورکوله؛ لکه ابوذر (رض) يې «ربذي» ته وشړه؛ ځکه د شام پر والي حضرت معاويه يې نيوکه وکړه، چې سره سپين يې زېرمه کړي او د مسلمانانو په بيت المال کې اسراف کوي. زيد بن وهب (رض) وايي: له ربذې تېرېدم، چې ناڅاپه مې ابوذر (رض) وليد، ورته مې وويل: دا څه ځای ته راغلی يې؟ و يې ويل: په شام کې مې له حضرت معاويه سره ددې آيت [والذين يكنزون الذهب والفضة ولا ينفقونها فی سبيل الله] په اړه اختلاف وکړ. حضرت معاويه وويل: دا آيت د کتابيانو په اړه نازل شوی دی. ما وويل: زموږ او د هغوی په اړه نازل شوی دی. په دې خبرو اترو بوخت وو، چې عثمان (رض) ته يې په ليک کې زما له لاسه شکايت وکړ. عثمان راته وليکل: مدينې ته راشه! مدينې ته ورغلم. خلک مې ښه راغلاست ته راغلل؛ ته وا مخکې يې ليدلی نه وم. عثمان (رض) ته مې د خلکو د ښه راغلاست قيصه وکړه، عثمان (رض) راته وويل: «که له دې خوشحاله يې، چې يوه لرې ځای ته دې ولېږم، چې خلکو ته ډېر ګران شې!» او په دې شان يې دلته راولېږلم او که يو تن حبشي يې راباندې امير کړی وای، هرومرو مې د هغه اطاعت کاوه[3].

تر سعد بن وقاص (رض) روسته، حضرت عثمان (رض) خپل مېرنی رور؛ وليد بن عقبه د کوفې والی کړ، چې له بيت الماله اخستی مال يې بيرته بيت المال ته نه و راوړی؛ نو دا چې عبدالله بن مسعود په کوفه کې د بيت المال مسوول و؛ نو پر وليد يې نيوکه وکړه، عثمان

---

[1] (مسعودي، تاريخ (۲/ ۳۵۱ مخ) چاپ: مصر، دارالسعاده)

[2] (ابن ابی الحديد، د نهج البلاغې شرح (۹/ ۵۳ مخ)

[3] (صحيح بخاري (۲/ ۲۷۸ مخ) کتاب الزکاة)

(رض) چې خبر شو، خپل مريي ته يې امر وکړ، چې يې وواهه او د عبدالله بن مسعود (رض) هډوکي يې ورمات کړل.[1]

او عمار بن ياسر (رض) يې دومره په خپل مريي وواهه، چې چوره شو او گناه يې دا وه، چې بې د خليفه له اجازې يې د ابن مسعود د جنازې لمونځ وکړ او ښخ يې کړ!! دا ځکه نصيحت يې ورته کړی و، چې پرېنږدي خليفه يې د جنازې لمونځ وکړي.[2]

د خليفه د اسراف يوه بېلگه دا هم وه، چې مروان بن حکم ته يې د افريقا د ټولو عايداتو پينځمه ورکړه او که په دې اړه معلومات غواړئ؛ نو د علامه مودودوي خلافت او ملوکيت کتاب ولولئ.

نو ځکه عايشه ام المؤمنين پر خليفه سخته غوسه شوه او خلک يې د هغه وژنې ته وهڅول، تر دې چې و يې ويل: «اقتلوا نعثلا فقد کفر؛ ناپوه بوډا ووژنئ، چې کافر شوی دی.[3]» او په دې يې تورن کړ، چې نبوي سنت يې اړولي دي او دغسې د خليفه پر ضد عمومي پاڅون زور واخست، مدينوال ترې راتاو شول او له مصر، شام او کوفې د راغليو ډلو په ملتيا يې وواژه.

له حضرت علي کرم الله وجهه سره بيعت

د حضرت عثمان (رض) تر وژنې او شهادت روسته، خلک پر حضرت علي راتاو شول، چې بيعت يې ورسره ومني او ورته يې وويل: «دا سړی ووژل او شهيد شو او د خلکو بايد يو مشر وي او موږ نن دې چار ته تر تا وړ نه وينو» او بيعت وشو.

او چې علي په خلکو کې د عدالت چلولو چار پېل کړ او د کمزوري او عښتلي ترمنځ يې مساوات او يو رنگتوب راوست او په قرآن مجيد کې يې راغلې الهي پوهې عملي کړې؛ نو

---

[1] (بلاذري، انساب الاشراف (۲۶/۱۴ مخ)+ يعقوبي تاريخ (۱۷۰/۲ مخ) چاپ: بيروت دار صادر)

[2] (ابن ابی الحديد، د نهج البلاغې شرح (۱۹۹/۱ مخ)+ يعقوبي تاريخ (۱۷۱/۲ مخ) چاپ: بيروت،دارصادر)

[3] (طبري تاريخ (۲۷۷/۴ مخ) د قاهرې د ۱۳۵۷ س چاپ+ ابن اثير، نهايه (۸۰/۵ مخ) چاپ: المکتبة الاسلاميه)

ځینو مخالفت ورسره وکړ او پر ضد یې راپاڅېدل، فتنې یې راولاړې کړې، لښکرې یې جوړې کړې او سرغړاندی یې اعلان کړې، چې مهمې یې د جمل او صفین پېښې وې.

د جمل پېښه او د ام المؤمنین پاڅون

چې ام المؤمنین عایشه بي بي، د حضرت عثمان (رض) د وژنې او د علي کرم الله وجهه له بیعته خبره شوه، عبیدالله بن کلاب- چې همده خبره کړې وه- ته یې وویل: «کاش آسمان راپرېوتی وای؛ خو له علي کرم الله وجهه سره بیعت نه وای شوی. پر تا افسوس، پوهېږې، چې څه وایي؟»

عبید ورته وویل: ام المؤمنینې! خبر خو هماغه و، چې درته مې ووایه.

عایشې (رض) په ویلو او چغو سر شوه. عبید ورته وویل: ام المؤمنینې! څه درباندې شوي؟! پر الله قسم، بل څوک ترې وړ نه بولم؛ ولې یې مشرتوب بد منې؟ ام المؤمنین بیا چغې کړې او و یې ویل: «ستنه مې کړئ، ستنه مې کړئ» او مکې ته ستنه شوه او تل یې ویل: «پر الله قسم، عثمان مظلوم ووژل شو، پر الله قسم، د وینې بدل ته به یې راپاڅم»

عبید ورته وویل: ولې؟ پر الله قسم، ته لومړی هغه څوک وې، چې خلک دې د هغه [حضرت عثمان] وژنې ته هڅول او همدا ته وې، چې ویل دې: «هغه بوډا ناپوهه ووژنئ، چې کافر شوی دی.»

عایشې (رض) وویل: توبه یې پرې وایسته، بیا یې وواژه. په هر حال، ما هم خبرې وکړې او هغوی هم او روستۍ خبره مې تر لومړۍ غوره ده! بیا مکې ته ولاړه او د جومات د وره په څنګ کې، خلک پرې راټول شول او و یې ویل: «خلکو! په حقیقت کې عثمان مظلوم وژل شوی، پر الله قسم، د وینې غچ ته یې راپاڅم.[1]»

او د عایشې ام المؤمنین (رض) دا غوسه، د طلحه او زبیر (رض) له غوسې سره یو ځای شوه؛ ځکه حضرت علي کرم الله وجهه له دوی څخه د یمن او بحرین ولایت اخستی و؛ نو دوی هم له علي سره خپله ژمنه ماته کړه، مکې ته ورغلل، چې ام المؤمنین له علي سره جګړې ته

[1] (طبري تاریخ (۱۷۲\۵ مخ) + ابن اثیر تاریخ (۲۰۶\۳ مخ)

وهڅوي؛ نو څکه يې د عايشې بي بي پر مشرى، له يوه لوى لښکر سره بصرې ته حرکت وکړ او هلته جګړه ونښته، چې د «جمل جګړې» په نامه يادېږي، جګړه حضرت علي وګټله او په پايله کې طلحه (رض) او زبير (رض) او تر ۱۳ زرو ډېر مسلمانان هم ووژل شول او دا ټول د عايشې ام المؤمنين ددې بلنې ځار شول، چې د عثمان له وژوونکيو غچ اخلي، چې ادعا يې کړې وه، وژوونکي ټول د حضرت علي پوځيان وو.
په هر حال، دا به څومره ښه واى، چې عايشې (رض) دا ګرسره مسايل خليفه ته پرېښې واى، په تېره دا چې، الله ورته امر کړى و:
[وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ[1]]
ژباړه: او پخپلو کورونو کې تم شئ
او هلهو د هغې له عثمان (رض) سره څه؟
حضرت عثمان (رض) خو اموي و او دا له بني تمېم وه؛ خو دا چې پاڅون يې يو بل علت ولري!!
او سره له دې چې دا پېښه ټولو پوښتنو ته يو څرګند ځواب دى؛ خو رسول اکرم صلی الله عليه و آله وسلم هم ددې فتنې وړاندوينه کړې وه او په تېرو وختونو کې يې عواملو ته اشاره درلوده.
عبدالله (رض) وايي: پېغمبر صلى الله عليه و آله وسلم په يوې وينا کې د عايشې خونې ته په اشاره درې ځل وويل: «دا د فتنې ځاى دى او له دې ځايه د شيطان ښکر راوځي»[2].
عمار ياسر (رض) د عايشې (رض) دا کړنه د الله له اطاعته سرغړونه بولي. ابى زياد اسدي (رض) وايي:
«له عمار (رض) مې واورېدل چې و يې ويل: عايشه (رض) بصرې ته روانه شوه، پر الله قسم چې په دنيا او آخرت کې ستاسې د پېغمبر مېرمن ده؛ خو الله غواړي تاسې ازمېښت کړي، چې د الله منئ يا د عايشې؟[3]»

---

[1] (احزاب\۳۳)
[2] (صحيح بخاري (۴\۲۱۷ مخ) کتاب الخمس، باب ما جاء فى بيوت ازواج النبى)
[3] (صحيح بخاري (۹\ ۱۷۱ مخ) کتاب الفتن)

او ان تر دې پېښې وړاندې مشهوره وه، چې عايشې (رض) له علي كرم الله وجهه سره سخته دښمني درلوده، تر دې چې د علي كرم الله وجهه نوم اخستل پرې ښه نه لګېدل.

عبيدالله بن عتبه (رض) وايي: عايشې (رض) وويل: چې د نبي مكرم صلى الله عليه و آله وسلم ناروغي زياته شوه، له خپلو مېرمنو يې اجازه واخسته، چې د علاج لپاره زما په كور كې وي، اجازه يې وركړه. بيا نبي مكرم صلى الله عليه و آله وسلم په ځان پسې پښې راښكودې او دوو تنو له تخرګونو نيولی، ووت، په دوو تنو كې يو يې عباس و او يو يې بل څوک و.

عبيدالله (رض) وايي: دا خبره مې عبدالله بن عباس (رضى الله عنهما) ته وكړه. راته يې وويل: پوهېږې، هغه سړی څوک و؟ و مې ويل: نه! و يې ويل: هغه علي كرم الله وجهه دی[1].

او لكه چې عايشې (رض) څه چې د افک په پېښه كې له علي كرم الله وجهه اورېدلي وو، ددې كينې لامل و.

عبيدالله بن مسعود (رض) وايي:

«... علي بن ابى طالب ويل: يا رسول الله! څه الله خو دربانديې سخته كړې نه ده او بې له دې (عايشې) خو نورې ښځې ډېرې دي[2].»

ستر شاعر احمد شوقي، د بيتونو په ترڅ كې، د علي كرم الله وجهه په اړه د عايشې (رض) كينه، انځور كړې ده:

«ای ټينګ ولاړ غره، چې نور غرونه ستا د روند پېټی نشي اوچتولای، هغې پر اوښ سپرې ښځې درسره څه وكړل؟

ايا په رښتيا، د عثمان (رض) د وينې كسات اخستو ته راپاڅېده يا په زړه كې يې درته بل څه ول؟ هغه ژمنه ماتونه يې هلته بيخي باورېدای نه شوه؟ خو څه بايد وكړو، چې د ښځو چل ول او مكر ټينګ غرونه دړې وړې كوي.

او ام المؤمنين كه څه، پاكه ښځه ده؛ خو په هر حال ښځه ده!!

يوازې له تاسې سره د اوږدې مودې كينې، په دې عمر او حال كې له كوره راوايسته.»

---

[1] (صحيح بخاري (۱\ ۱۲۳ مخ)كتاب الوضوء)

[2] (صحيح بخاري (٦\ ۲۵۲ مخ) كتاب التفسير)

د عبدالله بن سبا افسانه

د افسانې لنډیز دا دی:

«د عبدالله بن سبا په نوم یو تن د یمن یو یهودي و، د حضرت عثمان (رض) په زمانه کې یې د مسلمانانو د غولولو لپاره اسلام راووړ. په اسلامي هېوادونو؛ لکه مصر، شام، بصرې او کوفې کې، د خپلو موخو په تبلیغولو لګیا شو او خلکو ته یې زېرې ورکاوه، چې پېغمبر صلی الله علیه و آله وسلم راستنېږي او علي کرم الله وجهه یې وصي دی او حضرت عثمان (رض) یې د وصي حق غصب کړی دی. یوه ډله ورسره یو ځای شوه او یو شمېر ستر اصحاب (رضی الله عنهم) او تابعینو؛ لکه عمار یاسر، ابوذر، محمد بن ابوحذیفه او نورو ورته مخه کړه، د حضرت عثمان (رض) وژنې ته یې یو ستر لښکر چمتو کړ او خلیفه یې په کور کې وواژه. او په همدې شان ددې دروغجنې افسانې پېښې مخې ته درومي او ان د جمل جګړې ته رسي او عبدالله بن سبا خپلو لارویانو ته امر کوي، چې علي کرم الله وجهه او عایشه (رض) درنه خبر نشي او د دوی په لښکرو کې ننوځئ او د جګړې لمبې بلې کړئ او دغسې د جمل جګړه پېښه شوه».[1]

سید مرتضی عسکري عراقي عالم په خپل کتاب (عبدالله بن سبا په ۴۷، ۷۱، ۷۶ مخونو) کې په مفصل ډول ددې افسانې دروغجنتوب جوت کړی او یادوي، چې جوړوونکی یې د کوفې یو تن سیف بن عمرو تمیمی برجمي کوفي دی، چې پر ۱۷۰ س ومړ او ټولو تاریخپوهانو ترې دا افسانه روایت کړې ده. بیا دا داستان مشهور شو او په کلونو کلونو، د تاریخ په کتابونو کې خور شو، ان له مشهورو پېښو شوه، چې د چا پرې شک نه راځي! او لکه چې مسلمانانو او مستشرقو لیکوالو او تاریخپوهانو له یاده ایستلي، چې ددې افسانې جوړوونکی، تر یوه تن زیات نه و او دا راوي (سیف بن عمرو) د احادیثو د تېرو عالمانو په نزد دروغجن، جعل ساز او پر کفر او زندقتوب تورن دی.

ابوداود یې په اړه وایي: «څه ارزښت نه لري، یو تن دروغجن دی»

---

[1] (سید مرتضی عسکري، احادیث ام المؤمنین ۲۷۲ مخ)

ابن عبدالبر وايي: «سیف، پرېښوول شوی دی او موږ يې حديث يوازې د وګړيو د پېژندنې لپاره روايتوو.»
امام نسايي يې په اړه وايي: «کمزوری دی، حديث يې پرېښول شوی دی؛ د ډاډ وړ نه دی او سم سړی نه دی»
طبري، ابن عساکر، ابن ابی بکر، له دې راوي روايتونه اخستي او نورو ليکوالو او تاريخپوهانو هم تر ننه، له طبري دا روايت اخستي دي».
دغسې داکتر طه حسين[1] او داکتر کامل مصطفی الشبيبي[2]؛ دواړو يو مخې د عبدالله بن سبا شتون نفې کړی دی.
او مشهوره ده، چې د «واحد خبر» روايات يوازې په علمي ګومان (ظن) کې ګټور دی او انسان يقين ته نشي رسولای، دا خو له څه چې، راوي ثقه او ډاډمن نه وي؛ بلکې په دروغو او زندقه هم مشهور وي.
نو آيا بيا يې هم روايات د منلو وي؟!
څنګه هغه «واحد خبر» ومنل شي، چې د خاوند دروغ يې جوت شوي او د مسلمانانو يوه ستره ډله تورنه کړي؛ خو څه چې په تواتر، له نبي کريم صلی الله عليه و آله وسلم رارسېدلي او ددې مطلب اپوټه دي؛ خو بيا دې هم ناليدي وګڼل شي؟!
او دا د تاريخ له سترو ټوکو څنې دي، چې تشيع په يوه افسانوي سړي (عبدالله بن سبا) پورې تړي او ادعا وکړي، چې د علي کرم الله وجهه د وصايت مفکوره يې رادبره کړې ده؛ حال دا، بې شبهې او څرګند نصوص او متون جوتوي، چې د اهل بيتو لاروي يوازې نږه محمدي اسلام دی. تاسې خو د همدې کتاب په تېرو مخونو کې د امامت او مشرتوب نصوص ولوستل، چې ايا عبدالله بن سبا ويلي:
«په تاسې کې دوه ګرانبيه څيزونه پرېږدم، که منګولې پرې ولګوئ، بيخي به بې لارې نشئ، کتاب الله او عترت اهل بيت مې»؟
«د چا چې زه مولا يم، نو علي يې هم مولا دی»؟!

---

[1] [الفتنة الکبری (۱۱ ۷۶۰ مخ)]
[2] [الصلة بين التشيع و التصوف (۱۱ ۴۶ مخ)]

ایا ابن سبا د دولس گونو امامانو پر خلافت قایل شوی دی؟
او دا څه ملنډې دي، چې ادعا کوي، چې یو تن یهودي، له «عینه» راځي او په منافقت، خپل اسلام اعلانوي، بیا دا ټول مهم او خارق العاده چارې کوي، ان مسلمانان پوځیان یو له بل سره جنګوي؛ خو څوک ترې خبر نه وي؟!!
ایا معقوله ده، چې یو یهودي راشي او علي تېر باسي؟! هغه علي چې پېغمبر صلی الله علیه و آله وسلم یې په اړه ویلي:
«زه د حکمت ښار یم او علي یې ور دی.»
بې شکه چې څوک دغسې ادعا وکړي، سخت بې لارې دی او په سرګردانۍ او بې لارۍ کې ډوب دی.

د صفین جګړه او له حق خلافته سراغړاندي

د جمل تر پېښې روسته، حضرت علي کرم الله وجهه له خپل لښکر سره د حضرت معاویه بن ابوسفیان د ځپلو لپاره شام ته ولاړ، دواړه لښکرې په فرات کې سره مخ شوې. حضرت علي په پیل کې وغوښتل، چې پېښه په سوله ییزه ډول او بې جګړې پای ته ورسي؛ خو حضرت معاویه د علي استازي ته وویل: «لرې شئ! زه بې له تورې بل څه نه لرم» !![1]
او دغسې دواړه لښکرې سره ونښتې او د علي کرم الله وجهه په لښکر کې چې د بریا نښې رابرسېره شوې؛ نو حضرت معاویه یو چل وکړ او خپلو پوځیانو ته یې وویل چې قرآنونه په نېزو او تورو کې پورته کړي. که څه، حضرت علي کرم الله وجهه د دسیسي او چل د خنثی کولو لپاره په کار لاس پورې کړ (ځکه پایله یې د بري شاته غورځول وو)؛ خو په خواشینۍ چې په خپل لښکر کې یې خبره و نه منل شوه او د «منځګړي» منلو ته یې اړ کړ. حضرت علي کرم الله وجهه د خپل لښکر له لوري په منځګړتوب کې د ابوموسی اشعري له استازیتوب سره مخالفت وکړ؛ ځکه کمزوری او بې تدبیره و؛ نو و یې ویل: «زه یې نه منم چې ابوموسی دې منځګړتوب ته ورشي؛ ځکه د عمرو عاص چلونه نشي خنثی کولای.[2]»

---

[1] (ابن صباغ مالکي، الفصول المهمه، ۸۳ مخ، چاپ: دارالاضوا)
[2] (ابن الجوزي، تذکرة الخواص، ۷۹ مخ)

او ان علي کرم الله وجهه خو هغه د کوفې له ولايته هم لرې کړی و او په دې ډول، د مخکېنۍ سنجول شوې طرحې له مخې او د حضرت علي په لښکر کې د حضرت معاويه له نفوذي ډلې سره په همغږۍ (چې منځګړتوب يې غوښته او ابوموسی يې خپل استازی کړی و) يې پر حضرت علي منځګړتوب وتپه او پايله يې د حضرت علي د وړاندوينې له مخې، د حضرت معاويه پر ګټه پای ته ورسېده، چې سوکه سوکه يې وضعيت پر ګټه مخې ته تله؛ حال دا، حضرت معاويه د ځان د واکمنۍ لپاره د مسلمانانو د پر حق خليفه پر ضد سرغړونه کړې وه.
ما به له دې پېښې مخکې ډېر تعجب کاوه او اندېښمنېدم، چې له دواړو لوريو له ۹۲ زرو تنو ډېر وګړي ووژل شول او چې پوښتل مې؛ ځواب دا و: «دا يوازې د دوو تنو سترو اصحابو ترمنځ يوه فتنه وه، دواړو اجتهاد وکړ، که چا په حق اجتهاد کړی وي، دوه اجرونه لري او بل چې تېروتی؛ نو يو اجر لري او لازمه نه ده په اړه يې زيات فکر وکړو؛ ځکه په تېر امت پورې يې اړه درلوده، چې تللي، اجر او سزا يې خپله وه او په تاسې پورې اړه نه لري»!!!
او له دې لارې نه پرېږدي، چې په وينا يې له دې فتنې پرده پورته شي؛ نو ځکه د اهل سنتو له نظره دا مسله يوه نه هوارېدوونې معما ده او مستشرقينو ته لار پرانزي، چې زموږ د دين په اړه هر څه ووايي، ان ځينې يې وايي، په اسلام کې تناقص او ټکر شته او رسول الله دې حديث ته اشاره کوي:
«که دوه تنه مسلمانان په توره يو له بل سره ونښتل، وژوونکی او وژل شوی دواړه په دوزخ کې دي.»
او دا د اهل سنتو له خبرې سره په ټکر او تعارض کې دی، چې وايي، په صفين کې دواړه جنګي لوري مسلمانان دي او مشران يې دوه تنه ستر اصحاب وو!!
ولې دومره ټينګار لرئ، چې حق له باطله بېل نه کړئ؟!
ولې حقيقت نه ويل کېږي؟
ايا په رښتيا دا نه هوارېدوونې معما ده؟!
په هر حال، که مطلب له چا نه پټ وي او غواړي، د حضرت معاويه له واقعيته خبر شي؛ نو زموږ دلايلو ته دې غوږ ونيسي او بيا قضاوت لوستوونکيو ته پرېږدو.

مسلم په خپل صحيح کې د علي کرم الله وجهه له خولې روايتوي: «پر هغه الله قسم، چې دانه يې وچوه او خلک يې وپنځول، د «اُمّي» پېغمبر دا ژمنه راسره ده، چې يوازې د مؤمن به ښه ايسي او د منافق به بد ايسي.[1]»

دا خو له څه کوې چې څوک ورسره د جګړې لپاره لښکر راباسي؟

د واجب الطاعه امام پر خلاف د سرغړاندی په اړه د اهل سنتو څه حکم دی؟!

په صحيح بخاري کې د حضرت معاويه بن ابوسفيان ددې فساد په اړه اشاره شوې:

ابوسعيد خدري (رض) وايي: د نبوي جومات يوه يوه خښته مو وړه؛ خو عمار دوې دوې وړې؛ نو آنحضرت پرې تېر شو او په خپل مبارک لاس يې له عمار دوړې او خاورې لرې کړې او ورته يې وويل: «افسوس پر عمار، چې بې لارې ډله به يې وژني، عمار دوی الله ته رابولي او دوی يې دوزخ ته وربولي.»[2]

او د پېغمبر صلی الله عليه و آله وسلم دا وړاندوينه عملي شوه؛ ځکه عمار (رض) د علي کرم الله وجهه تر بيرغ لاندې په صفين کې وجنګېد او شهيد شو.

په مستدرک الصحيحين کې له خالد العربي روايتوي:

زه او ابوسعيد خدري، حذيفه (رض) ته ورغلو. و مو ويل: د عبدالله پلاره! د فتنې له اړه دې چې له رسول الله څه اورېدلي راته ووايه. حذيفه (رض) وويل: رسول اکرم صلی الله عليه و آله وسلم وويل: له قرآن سره حرکت وکړئ او په بهير کې يې شئ. و مو ويل: که خلکو اختلاف وکړ؛ نو له چا سره شو؟ و يې ويل: هغه ډلې ته وګورئ چې د سميه زوی (عمار) پکې دی؛ نو هماغه غوره کړئ؛ ځکه هغه د الله له کتاب سره خوځي او په رښتيا، له رسول اکرم صلی الله عليه و آله وسلم مې واورېدل، چې عمار ته يې وويل: «ابويقظانه! تر هغې نه مرې، چې له سيده لارې کږه شوې ډله دې ووژني.[3]»

---

[1] (صحيح مسلم (۱\ ۲۶۲ مخ) ۷۸ ګڼه حديث. دارالشعب چاپ، کتاب الايمان باب: حب علی کرم الله وجهه من الايمان)

[2] (صحيح بخاري (۴\ ۵۲ مخ) کتاب الجهاد، باب مسح الغبار عن الراس فی سبيل الله....)

[3] (مستدرک الصحيحين (۲\ ۱۴۸ مخ) چاپ: دارالکتاب العربی)

د حضرت معاویه بن ابوسفیان دا انحراف او فساد ناڅاپي نه و؛ ځکه له هغې ورځې (د حضرت عمر په زمانه کې) چې د شام والي شو، هلته یې ډېرې ماڼۍ او شنه ځایونه جوړ کړل او د حضرت عثمان (رض) پر وخت یې لا پراختیا ورکړه، چې د هغه (حضرت معاویه) په څېر چا ته اسانه نه و، چې لاس ترې واخلي او هغه (حضرت معاویه) سل په سلو کې یقین درلود، چې حضرت علي کرم الله وجهه به یې له ولایته لرې کړي؛ نو دا جایدادونه به ترې اخلي او تر نورو مسلمانانو به پر کوم امتیاز ورته قایل نشي.

د ابوذر غفاري (رض) داستان خو مو مخکې ولوست، چې پر حضرت معاویه یې د اسراف له لامله نیوکې کولې، چې په پایله کې یې حضرت عثمان ربذې ته وشړه.

زید بن وهب وایي: «په ربذه کې پر ابوذر (رض) تېر شوم. و مې ویل: چا دلته راوستې یې؟ و یې ویل: په شام کې مې دا آیت ولوست:

{وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلاَ يُنفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللّهِ فَبَشِّرْهُم بِعَذَابٍ أَلِيمٍ[1]}

مؤمنانو! (د کتابیانو) ډېر عالمان او راهبان (= شیخان) د خلکو مالونه په ناروا خوري او د الله له لارې (یې) منع کوي او هغوی چې سره او سپین زر زېرموي او د الله په لار کې یې نه لګوي؛ نو له دردناك عذابه یې خبر کړه!

حضرت معاویه وویل: دا آیت زموږ په اړه نه دی؛ بلکې د کتابیانو په اړه دی! و مې ویل: زموږ د دواړو په اړه نازل شوی دی[2]. ددې خبرې سزا دا وه، چې ابوذر (رض) یې ربذې ته وشړه؛ حال دا، نبي کریم (رض) د ابوذر (رض) په رښتینتوب ګواهي ورکړې ده: «... تر ابوذر ډېر رښتین څوک نشته.[3]»

له دې داستانه څرګندېږي، چې حضرت معاویه خپل اسراف او بې ځایه لګښت ته مخونه ورکوي او د قرآن له تفسیر سره لوبې کوي. او تر دې خو غټ مصیبت دا دی، چې امام بخاري په خپل صحیح کې یو فقیه ترې جوړ کړی.

---

[1] توبه\ ۳۳

[2] (صحیح بخاري (۱۴۶\۶ مخ) کتاب التفسیر، باب: قوله والذین یکنزون الذهب)

[3] (صحیح ترمذي (۲۱۰\۱۳ مخ) مناقب ابوذر+ امام احمد حنبل مسند (۱۷۵\۲ مخ)

له ابن مليکه روايتوي: حضرت معاويه تر ماخوستن لمانځه روسته، يو رکعت نفل لمونځ وکړ. هلته د ابن عباس مولا و، منده يې کړه او ابن عباس ته يې دا پېښه وويله: ابن عباس وويل: «کار پرې مه لرئ؛ ځکه د رسول الله له اصحابو څخه دی.[1]»

او په بل روايت کې: «... و يې ويل: په واقع کې هغه يو فقيه دی»!!![2]

البته که پوه شو، حضرت معاويه ۲۰ کاله د مسلمانانو خليفه او مخکې ترې د شام والي و؛ نو لوستونکي به و انګېري، چې خپلو چارو ته يې د مخونې لپاره څومره احاديث جوړ کړي او يا يې د خپلو جناياتو پټولو ته څومره روايات په نبي کريم صلی الله عليه و آله وسلم پورې تړلي دي؛ خو په هر حال، خپله وسه يې وکړه؛ خو تاريخ او حديث يې په ټوليز ډول په خپله ګټه وا نه ړولای شول، چې د دغسې يو خليفه په حقيقي پېژندنې کې هيڅ شک پاتې نشي، هماغه چې ان اميرالمؤمنين يې هم ورته ووايه!!

په واکمنۍ کې د حضرت معاويه بن ابوسفيان خوی او چلن کورنۍ جرړې درلودې؛ لکه چې پلار يې له حضرت عثمان (رض) سره له بيعت روسته ده ته وويل: «امويانو! خلافت د غونډوسکې په څېر يو بل ته ورکړئ، پر هغه چې ابوسفيان پرې قسم خوري، تل مې درته ددې ورځې هيله کوله او هيلمن يم، هرومرو اولادونو ته مو ورسي.[3]»

او په بل روايت کې يې زيات کړي: «... څه دوزخ او جنت خو نشته».

او دا هغه حقيقت ته اشاره ده، چې دا کورنۍ يې د اسلام منلو ته هله اړ کړه، چې مکه سوبه شوه او ټولو وسېدوونکيو يې اسلام ته مخه کړه.

دې بل روايت ته وګورئ، چې دوی څنګه په اکراه او ناخوښۍ مسلمانان شول.

عبدالله بن عباس (رض) وايي:

---

[1] (صحيح بخاري (۵| ۷۳ مخ) کتاب فضايل الصحابه، باب ذکر معاويه)

[2] (صحيح بخاري (۵| ۷۴ مخ)

[3] (مسعودي، مروج الذهب (۲| ۳۵۱ مخ)

«ابوسفیان وویل: پر الله قسم، تل خوار او ذلیل وم او یقین مې درلود، چې امر یې څرګندېږي (د پېغمبر اسلام اعلانېږي) تر دې چې الله مې اسلام په زړه کې دننه کړ؛ خو ترې کرکجن وم.[1]»

نو ابوسفیان چې په خوله د داسې خبرې کولو جرائت ولري؛ نو که خپل زړه یې راسپړلی وای؛ نو په رښتیا څه به یې ویل؟ امام مسلم په خپل صحیح کې، د حضرت معاویه په اړه د نبي کریم حدیث روایتوي:

یوه ورځ رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم ابن عباس (رض) ورپسې ولېږه چې راشي او ورته وکښي. ابن عباس (رض) ولید، چې خواړه خوري، راستون شو او پېغمبر یې خبر کړ. آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم بیا ورپسې ولېږه، بیا هم ابن عباس (رض) ولیدل چې خواړه خوري، درې ځل دا تګ راتګ وشو. په پای کې پېغمبر وویل: الله دې یې په خېټه نه مړوي.[2]»

په صحیح مسلم کې راغلي: رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم وویل: «... حضرت معاویه یو ګدا دی، چې پیسې نه لري.[3]»

او د امام احمد حنبل په مسند کې راغلي، چې پېغمبر د حضرت معاویه او عمرو عاص په اړه وویل: «یا الله، دوی په فتنه کې واړوه او جهنم ته یې ولېږه.[4]»

او ډېر روایات شته، چې د امیرالمؤمنین (!) حضرت معاویه د هندې ځیګر خورې د زوی حقیقت رابرسېروي، چې په دې ټړۍ کې یې کړنې په دې پای ته ورسېدی، چې خپل شل کلن، فاسق او شرابخور زوی یې تر ځان روسته، د مسلمانانو خلیفه کړ او نه یوازې له امام

[1] (صحیح بخاري (۴/ ۱۲۲مخ) کتاب الجهاد)

[2] (صحیح مسلم (۵/ ۴۶۲ مخ)، ۹٦ ګڼه حدیث، کتاب البرو الصدقه والاداب، باب من لعنه النبی، چاپ دارالشعب (د نووي له شرح سره)

[3] (صحیح مسلم (۳/ ۶۹۳ مخ) ۴۷ ګڼه حدیث، کتاب الطلاق، باب المطلقه البائن لا نفقه لها، دارالشعب چاپ)

[4] (امام احمد حنبل مسند(۴/ ۴۲۱ مخ) چاپ: داراحیاء التراث العربي)

حسن سره یې د سولې تړون مات کړ؛ بلکې له الله او رسول الله سره یې په مخالفت لاس پورې کړ او د شیخینو سنت او ان اهل سنت چې څه سنتونه یادوي، ټول یې ولتاړل.

د حضرت علي کرم الله وجهه شهادت

د نهروان جګړه د حضر علي کرم الله وجهه روستۍ جګړه وه، دا جګړه له هغې ډلې سره وه، چې په صفین کې یې پر حضرت علي باندې منځګړتوب وتپه؛ خو څو ورځې روسته پښېمانه شول او خپله ژمنه یې ماته کړه او له حضرت علي سره یې خپل بیعت نالیدی وګاڼه او پر ضد یې راپاڅېدل، چې د «خوارجو» یا «مارقینو» په نامه مشهور شول. حضرت علي کرم الله وجهه په جګړه کې ورباندې بریالی شو؛ خو منځګړتوب له ماتې سره مخ شو او حضرت علي کرم الله وجهه ځان د شام له سرغړاندو سره مبارزې ته چمتو کاوه؛ چې په دې ترځ کې یو تن خوارج «عبدالرحمان بن ملجم» پر څلوېښتم هجري کال د رمضان میاشتې پر نولسمه، د سهار لمانځه په سجده کې د کوفې په جومات کې د تورې ګوزار پرې وکړ، چې له لامله یې شهید شو.

د حضرت علي کرم الله وجهه خلافت پنځه کاله و او تر ګوزار روسته درې ورځې سخت ناروغ و، چې په دې ورځو کې یې امامت خپل زوی امام حسن ته پرېښود، چې روسته د امت د مشرۍ مسوولیت ورترغاړې شي او دا وصیت له دې لامله نه و، چې امام حسن یې زوی و یا دا چې له نظره یې خلافت ته وړ و؛ بلکې پر الهي لارښوونې یې عمل کول و، چې رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم ته یې دولس ګوني امامان ټاکلي و، چې دویم یې امام حسن (رضی الله عنه) و.

د سولې تړون او د امام حسن (رض) شهادت

د حضرت علي کرم الله وجهه تر شهادت روسته، امام حسن (رض) ممبر ته وخووت او کوفیانو ورسره د پېغمبر د خلیفه او د امت د امام په نامه بیعت وکړ؛ خو تر شپږو میاشتو ډېره موده اوختې نه وه، چې شام ته د حضرت علي کرم الله وجهه د شهادت خبر ورسېد او حضرت معاویه یو ستر لښکر کوفې ته راوخوځاوه، چې په خپله د مسلمانانو د چارو واګې واخلي او امام حسن (رض) تسلیمۍ ته اړ کړي. امام حسن (رض) بې له سولې بله لار نه

درلوده، چې له حضرت معاويه سره د سولې تړون وکړي او له هغو علتونو او عواملو، چې امام يې دې سولې ته اړ کړ، يو خوا يې د پوځيانو نظام له منځ تللی و، د عراق دننی وضع ګډه وډه وه او هم د روم سترې امپراطورۍ د اسلام د ځپلو لپاره وسله وال لښکر چمتو کړی و؛ نو ددې لاملونو په پامنيوي، که د امام او حضرت معاويه ترمنځ جګړه نښتې وای؛ بېشکه نه امام بريالی کېده او نه حضرت معاويه او بريا يوازې د روم د امپراطورۍ وه او په دې شان، امام د سولې په منلو، هغه ستر خطر له مخې لرې کړ، چې اسلام يې ګواښه.

د سولې د تړون مادې دا دي:

۱-حسن بن علي (رض) حکومت او د چارو واګې حضرت معاويه ته په دې شرط سپاري، چې د قرآن او نبوي سنتو د قوانينو له مخې به عمل کوي.

۲-د حضرت معاويه تر مړينې روسته، خلافت د امام حسن (رض) ځانګړی حق دی او که کومه پېښه ورته وشوه؛ نو خلافت يې خپل رور امام حسين (رض) ته ولېږدول شي.

۳-علي کرم الله وجهه ته دې پر ممبرونو او نورو ځايونو کې هر ډول کنځل او بې ادبي منع شي.

۴-د کوفې په بيت المال کې دې پينځه ميليونه درهمه د امام حسن تر څارنې لاندې ولګي او پر حضرت معاويه لازم ده، چې امام حسن (رض) ته هر کال يو ميليون درهمه د بيت المال له لګښته راولېږي، چې امام يې د جمل او صفين په جګړو کې د هغو پوځيانو کورنيو ته ورکړي، چې د علي په مشرۍ شهيدان شوي دي.

۵-حضرت معاويه دې ژمن شي، چې د يوې ډلې خلک به هم نه ځوروي او ژمن شي، چې ددې تړون ټولې مادې په ځير عملي کړي او خلک پرې ګواه ونيسي.

خو امام حسن (رض) په (۵۰) س شهيد شو او مېرمنې جعدی يې په زهرو وواژه، چې د اشعث بن قيس لور ده (چې له علويانو سره يوه مخالفه کورنۍ وه) او د پېښې اصلي عامل حضرت معاويه بن ابوسفيان و، چې يو لک درهمه يې ورولېږل او ژمنه يې ورسره وکړه، که امام مسموم کړي؛ نو خپل زوی يزيد ته به يې ورنکاح کړي.

په هر حال معاوبه بن ابوسفيان د امام حسن (رض) له شهادته خورا خوشحاله شو؛ ځکه هغه يې د خپلو موخو د عملي کېدو (په تېره د اموي کورنۍ د واکمنۍ په لار کې) ستر خنډ باله

او دا دی اوس له نړۍ تللی او په دې شان، حضرت معاویه خپلو موخو ته ورسېد او په زوره يې خپل چټل زوی، پر اسلامي امت، خپل ځايناستی وتپه.
دا چار له شورا سره څه اړيکه لري، چې اهل سنت د خلافت لپاره پرې گروهن دي؟!
ايا دوی د اهل بيتو د امامانو خلافت په دې دليل نه ردوي، چې بايد خلافت شورايي وي؟!
ايا دا دليل کېدای نشي (چې د دوی په نظر) که خلافت شورايي نه وي؛ نو مشروعيت نه لري؟!
نو څرنگه د يزيد خلافت مشروع او پر ځای بولي؟!
او څرنگه يې اميرالمؤمنين مني؟!
اوس نو يوه گړۍ تامل وکړه، چې زموږ د اسلامي تاريخ د ځينو تورو پاڼو او هم د يزيد بن معاويه د ژوند له حالتو خبر شې.

د کربلا خوځښت

او د امام حسین (رض) شهادت

پر (۵۰) س د امام حسن تر وفات روسته، عراقیانو امام حسین ته لیکونه واستول، چې حضرت معاویه د مسلمانانو له مشرتوبه لرې کړي؛ خو امام حسین په ځواب کې ورته وکښل، چې د تړون له مخې دا چار نشي کړای؛ خو حضرت معاویه په شل کلنې واکمنۍ کې تر ځان روسته، د یزید خلافت ته لاره چاره جوړوله، چې پر مؤمنانو یې امیر کړي او په دې شان یې نه یوازې له امام حسن سره کړی تړون ماتاوه؛ بلکې د اهل سنتو له نظر سره یې هم مخالفت کاوه؛ ځکه دوی خو گروهن دي، چې خلافت باید شورایي وي او «صلاح او تقوا» هم د خلیفه کېدو شرط بولي، اوس وگورئ، چې حضرت معاویه د مسلمانانو په حق کې څومره ستر جنایت کړی، چې ورپسې اموي او عباسي خلفاوو یې پر پل پلونه کښېښول او داسې کړنې یې وکړې، چې د هغوی او زموږ د پېر د فاسقو واکمنو ترمنځ توپیر نه کېږي. (البته موږ گروهن یو، هغه انحرافي سنن او دودونه چې مخکښېو، په تېره معاویه بن ابوسفیان رادېره کړل، چې د اسلامي هېوادونو د اوسنیو چارواکیو له خیانتونو سره بیخي پرتلنوړ نه دي او په حق ویلای شو، دوی چې پر هرې گناه لاس پورې کوي، هغه تېر بې لارې غاصبان پکې گډونوال دي؛ ځکه په آر کې، همغوی د الله قانون او د پېغمبر سنت واړول او خپلو موخو ته د رسېدو لپاره یې له هرې تگې برگې کار واخست او په ډاگه یې د قرآن له احکامو سره په مبارزې لاس پورې کړ او داسې جنایتونه یې وکړل چې د تاریخ پاڼې یې تورې کړي، چې نه یوازې د ښښنې وړ نه؛ بلکې تر قیامته د ټولو مجرمینو له گناهونو سره پرتلنوړ نه دي.)

پر (۶۰) س د حضرت معاویه تر مړینې روسته، یزید خلیفه شو او ماڼۍ یې د فسق و فجور مرکز شوه. هغه د مسلمانانو د ټولو ډلو په منښته او اقرار؛ په ډاگه شراب څښل او په شپنیو ناستو کې نشه کېده او انحرافي شعرونه یې ویل او یزید ځکه دا چارې کولې، چې هغه یو نصراني دایۍ روزلی و او تاریخپوهان لیکي، چې یزید، گناهکار، زورور، شرابخور، چړچه مار، مسرف، بې حیا او لنډ پاری و. روایت شوی، چې یوه ورځ یې د جمعې د ورځې لمونځ پر چهار شنبه وکړ او د شرابو د ډېرې نشې له لامله یې د گهیځ لمونځ څلور رکعته کړ او دغسې بې لارېتوبونه یې ډېر پر ژوند لیدل شوي، چې دلته یې د ویلو ځای نه دی او موږ یې

يوازې بېلګې راواخستې، چې پر هغو شرايطو يوه رڼا واچوو، چې ولې امام حسين (رض) د يزيد پر ضد پاڅون يو واجب چار ګاڼه.
د يزيد په واکمنۍ کې اسلامي احکام او سنن په مسخ او ورکېدو ګواښل کېدل او امام حسين (رض) بې د اسلام د ژوندي ساتلو بله انګېزه نه درلوده او چورلټ خلافت ته د رسېدو انګېزه يې نه درلوده؛ ځکه پوهېده، چې شته وضعيت، د امويانو د واکمنۍ د ټينګېدو لپاره ښه فرصت دی، په تېره دا چې عراقيانو ورسره ژمنه ماته کړه او له امويانو يې ډار زيات شو. (د يادونې وړ ده، چې خلافت د امام حسين (رض) واقعي حق و او که ورته د رسېدو وس يې درلود، هېڅکله يې سرغړونه ترې نه کوله؛ ځکه دا يو حق و، چې الله ورته ټاکلی و او د تېرېدو وړ نه و؛ لکه چې محترم ليکوال هم ورته اشاره کړې، چې د هغه وخت شرايط داسې ول، چې خلافت ته رسېدل محال وو او پخپله امام حسين هم د خپل خوځښت په پيلامه کې، د شهادت پرېکونی هوډ درلود او په هر حال، سيدالشهدا د فساد پر ضد پاڅون وکړ او په خپل سور مرګ يې، د اسلام مړاوې ونه بيا راتانده کړه او دا د رسول اکرم صلی الله عليه و آله وسلم د خبرې مانا ده چې يې ويل:
«حسين مني و انا من حسين؛ حسين زما څخه دی او زه له حسين څخه يم» (ژباړن)
امام حسين کربلا ته نژدې، په يوه وينا کې د خپل پاڅون علت داسې اعلانوي:
«خلکو! چې څوک يو ظالم واکمن ويني، چې د الله حرام، حلالوي او الهي ژمنې ماتوي او د رسول الله له سنتو سره مخالفت کوي او د خدای له بندګانو سره په ګناه او تېري چلي؛ خو نه په علم او نه وينا مخالفت ورسره نه کوي، حق دی چې خدای يې له دې ظالم واکمن سره يو ځای په دوزخ کې واچوي.»
همدغسې و يې ويل:
«خلکو! دوی په شيطان پسې تللي او له لوراند خدای يې سرغړاندي کړې او پر ځمکه يې فساد راولاړ کړی او الهي سننو ته يې شا کړې او د مسلمانانو بيت المال يې ځانته ځانګړی کړی، دوی د خدای حرام، حلال او حلال يې حرام کړي او تر ټولو خو زه وړ يم، چې مخالفت ورسره وکړم.»
امام حسين (رض)، چې د کوفيانو پر ژمنې ماتونې پوه شو؛ نو خپل اهل بيت او ياران يې راټول کړل او ورته يې وويل:

«شیعه وو مې راسره ملاتړ و نه کړ؛ نو چې څوک څي، هرومرو دې ولاړ شي، چې زما له لوري پرې څه پړه نشته.»
نو ځینې سست عنصري له ښي او کیڼ اړخ خپاره واره شول او یوازې ډېر لږ شمېر مخلص یاران یې - چې له مکې او مدینې ورسره راغلي وو - پاتې شول.
په هر حال امام، پر خپل هوډ ټینګ پاتې شو او په کوم همت یې چې له مکې حرکت کړی و، له خپلو یارانو، روڼو، اولادونو، د تره زامنو او خپلوانو سره - چې شمېر یې تر اتیاوو زیات نه وو - را روان شو او یو شاعر یې د حال ژبه داسې بیانوي:
«که د محمد صلی الله علیه و آله وسلم دین زما په وژنه ژوندی پاتېږي؛ نو ای تورو، را و مې نغاړئ»
او په دې شان، د کوفې والي؛ عبیدالله بن زیاد، د عمر بن سعد په مشرۍ یو لښکر (چې په ځینو روایاتو کې شمېر یې ۳۲ زره تنه و) ورولېږه او ورسره مخ شو.
طبیعي ده، یزید بن معاویه چې دغسې یو ځواکمن ځواک چمتو کړی و، د شمېر له مخې، د دغسې ډېرې لږې ډلې د وژنې لپاره بس و.
هو! پر هغه ورځ (د عاشوار پر ورځ) د اهل بیتو کړاو او مظلومیت پوره په ډاګه و؛ لکه چې یزید بن معاویه په دې بې رحمانه وژنه، غوښتل، د رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم د غوښتنې بدله ورکړي چې قرآن یې له ژبې وایي: «ووایه! هیڅ بدله درڅخه نه غواړم؛ خو له اهل بیتو او خپلوانو سره مې مینه وکړئ.»
تاریخ پر هغه ورځ ډېرې زړه بګنوونکې منظرې ولیدې، چې څوک یې پر حقیقت او تل نشي پوهېدای. تر دې ډېر، د امام د تیخور زوی عبدالله مصیبت دی، چې امام په غېږ کې ونیو او ډګر ته روان شو او اموي لښکر ته مخامخ ودرېد او ورته یې یو غړپ اوبه وغوښتې، چې سختې تندې راختسې و. امام غوښتل د دوی ویده وجدان راویښ کړي او انساني ننګېرنه پکې راوپاروي؛ خو نه یوازې کوم انسانیت ترې و نه لیدل شو؛ بلکې په پوره بې رحمۍ او سخت زړۍ یې په غشي ویشت او د امام په غېږ کې یې شهید کړ او په دې شان به د حسین (رض) یو یو یار او اهل بیت د مني د پاڼو په څېر، پر ځمکه رالوېدل او شهیدانېدل، ان نوبت خپله حضرت امام حسین ته ورسېد. امام حسین روستۍ تن و، چې په دې خونړۍ جګړه کې شهید شو.

هغو پليدو، ان د حسين (رض) پر وژنه (چې جنتي ځوانانو ښاغلی و) هم بسيا نه و نه کړه؛ بلکې مبارک سر يې له تنې ورجلا کړ او د نورو شهيدانو له سرونو سره يې يو بل ته ډالۍ کول، د دوی سرونه يې پر نېزو هسک کړل او شام ته يې يزيد بن معاويه ته ولېږل؛ خو بيا هم يو شمېر مسلمانان ټينګار کوي، چې اميرالمؤمنين يې ونوموي!! ولا حول ولا قوة الا بالله.

دا پېښه د امام حسين (رض) د سترو ارمانونو ښودونکې ده، چې امام يې د عملي کولو لپاره خوځښت رادبره کړ، چې يو ستر اسلامي ليکوال؛ «داکتر عمر عبدالرحمان» يې په اړه وايي:

«د حسين شهادت يې تر ژوندي پاتېدو،ې زر واري مهم او ستر و.»

او په دې حال، په خواشينۍ سره، چې ځينې ليدل کېږي، چې د امويانو له انحرافي تبليغاتو ځار شوي او ددې ستر اوښتون- انقلاب ارزښت راکموي او اپوټه يې ښيي؛ لکه چې شيخ الاسلام (!) ابن تيميه وايي:

«امام حسين په دې پاڅون، په اسلامي امت کې يوه فتنه راولاړه کړه؛ ځکه د مسلمانانو له خليفه يې سرغړونه وکړه!! او پر ضد يې راپاڅېد!!

او که له دې شيخ الاسلام (!) وپوښتو، چې حضرت معاويه څنګه د حضرت علي له اطاعته سرغړونه وکړه او پر ضد يې راپاڅېد، وايي: چې دا يوه فتنه وه، چې د دوو تنو ترمنځ رامنځ ته شوه او دواړه بې ګناه دي او د علي پر ضد د عايشې (رض) پاڅون او سرغړونه هم دا شان ده.

دا زموږ په اسلامي تاريخ کې د ښتې زياتې اړونې يوه بېلګه ده، که نه د اهل سنتو دغسې ناليدي ګڼل، څرنګه تفسيرولای شو، چې د رسول الله صلی الله عليه و آله وسلم اهل بيت په خورا ناوړه بڼه رېږول او وژل کېږي.

البته همدا کرښه، چې حضرت معاويه او زوی يې وکاږله؛ نور اموي او عباسي پاچايان هم پرې ولاړل او هر ډول مخالفت يې پر همدغه شان سخت ځپه، په تېره چې اهل بيت يې تر همېشه تعقيب او ځارنې لاندې وو، چې رېړونه، وژنه، زورزياتی او کډوالي د اهل بيتو په برخه شوه.

بېشکه نن موږ په خپل اسلامي تاريخ کې له سره کتنې ته اړ يو، چې په ځېر تېرې پېښې وارزو؛ ځکه له اوسنيو اسلامي مذاهبو سره ټينګ تړاو لري او په دې شان، بې له دې چې د کومې ډلې حق ولتاړو، پر حقيقت يې پوهېدای شو؛ ځکه د دې پېښو د پيدايښت له لامله

مسلمانان له نړه محمدي اسلامه لرې شول او بېلابېلې ډلې یې جوړې کړې، چې هره یوه ځانته ناجیه او ژغورنده ډله وایي! او په دې زمانه کې خو څوک هڅه او انتظار نه لري، چې له اسمانه به وحې او الهام راشي او ژغورنده ډله به په نښه کړي او په واقع کې، خدای عقل راکړی، چې ښه او بد پرې بېل کړو او خدای عقل پر خپلو بندګانو حجت کړی او له پټو سترګو تلو یې منع کړي یو:

[وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْاْ إِلَى مَا أَنزَلَ اللّهُ وَإِلَى الرَّسُولِ قَالُواْ حَسْبُنَا مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءنَا أَوَلَوْ كَانَ آبَاؤُهُمْ لاَ يَعْلَمُونَ شَيْئًا وَلاَ يَهْتَدُونَ[1]]

ژباړه: او چې کله دوی ته وویل شي: ((د هغه څه پر لوري چې الله نازل کړي [قرآن] او د استازي لوري ته [یې] ورشئ.)) وایي: ((هماغه لار راته بس ده، چې مور خپل پلرونه پرې موندلي)) که څه پلرونه یې په هېڅ نه پوهېدل او له سمې لارې ناخبره ول (؛ نو بیا هم ورپسې ځي)؟!

[أَمْ يَقُولُونَ بِهِ جِنَّةٌ بَلْ جَاءهُم بِالْحَقِّ وَأَكْثَرُهُمْ لِلْحَقِّ كَارِهُونَ[2]]

ژباړه: یا وایي چې لیونتوب پرې لګېدلی دی (داسې نه ده)؛ بلکې (پېغمبر) حق (دین) وروړی او ډېر یې له حق سره کرکجن دي (او ترې تښتي).

او خدای راته امر کړی، وړاندې تر دې چې د چا خبره ومنو؛ څېړنه او پلټنه وکړو.

[يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا أَن تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ فَتُصْبِحُوا عَلَى مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ[3]]

ژباړه: مؤمنانو! که کوم فاسق یو ستر خبر درته راووړ؛ نو (په اړه یې) څېړنه وکړئ، هسې نه په ناپوهۍ کې کومې ډلې ته زیان ورسوئ او (بیا) پر خپلو کړنو پښېمانه شئ.

او دا ظلم نه یوازې د نبوي کورنۍ په اړه و؛ بلکې بې له دوی نور هم د اموي زورزیاتۍ او استبداد ښکار شوي ول؛ لکه حضرت عبدالله بن زبیر (رض)، چې تاریخ یې په بیت الله کې

---

[1] (مائده\١٠۴)

[2] (مؤمنون\ ٧٠)

[3] (حجرات\٦١)

د وژنې (له بدنه يې دده پوټکی وايست) بوړنوونکی صحنه کښلی او ان د بيت الله سپېڅلتيا هم ددغسې بدې کړنې مخه ونشوه نيوای.
حال دا، په جاهليت کې ددې ځای درناوی کېده او نه يوازې انساني وينه تويول يې ناروا ګڼل، چې د ځارويو هم او دا لا څه چې د عبدالملک بن مروان په پېر کې، د ده خونړي والي؛ «حجاج» کعبه په منجنيق وايشته او د حرم بې ګناه مجاوران او پاسوالان ووژل شول.
حسن بصري (رح) په دې اړه وايي: «که عبدالملک بې د حجاج له ګومارنې بله ګناه نه درلوده؛ نو همدا ورته بس ده!»
حضرت عمر بن عبدالعزيز (رح) هم وايي:
«که ټول امتونه، خپل ظالمان راولي؛ خو موږ يوازې حجاج راولو؛ نو پر دوی به زموږ تله وردرنه شي».
او پر دوی سربېره، وليد بن عبدالملک، په خوار سپين سترګی، د الله تعالی کتاب څېرې کوي او....
ايا دغسې چارې، ددې کړنو د عاملينو د مسلمانۍ دليلېدای شي، دا خو لا څه چې د مسلمينو خليفه او اميرالمؤمنين وي؟!!

دويمه برخه

د اصحابو عدالت

د اهل سنتو او شیعه وو ترمنځ یوه ستره اختلافي او تر ټولو نازکه او حساسه مساله د اصحابو عدالت او د عدالت کچه او درجه یې ده؛ ځکه اهلسنت ګرسره اصحاب عادل بولي او هیڅ ډول نیوکه پرې روا نه ګڼي؛ بلکې کوم احادیث یې چې له رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم څخه نقل کړي، سل په سلو کې یې سم ګڼي او په اړه یې ځان ژمن بولي.

«نووي» پر صحیح مسلم د خپلې شرحې په سریزه کې، صحابي داسې معرفي کوي:

«هر مسلمان چې د یوې شېبې لپاره یې پېغمبر لیدلی وي، صحابي دی او دا پر خپل ځای سمه ده او احمد بن حنبل، بخاري او ټول د احادیثو لیکوال پر همدې ګروهه دي.[1]»

خو شیعه په دې باور دي، چې ټول اصحاب د عدالت او اعتبار په یوه درجه کې نه دي او نیوکه پرې روا ده او په دې اړه، له کتاب او سنتو دلایل لري او دا یو تور دی، چې ځینې ناپوهان یې په شیعه وو پورې تړي، چې ګڼې شیعه ګرسره اصحاب کافر بولي یا یې کنځي؛ ځکه پر صحابي نیوکه، د تکفیر پر مانا نه ده او که نیوکه پر قانع کوونکیو دلایلو وي؛ نو دا دومره ډنډورې د څه لپاره دي؟ په اصحابو کې داسې مؤمنین دي، خدای تعالی په قرآن کریم کې ستایلي دي:

[لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَنزَلَ السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَأَثَابَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا[2]]

ژباړه: په رښتیا، الله له مؤمنانو هغه وخت خوشحاله شو، چې تر ونې لاندې یې بیعت درسره وکړ؛ نو (الله) پوه شو، چې په زړونو کې یې څه دي؛ نو ځکه یې پرې ډاډ راښکته کړ او په بدل کې یې ((نژدې بریا)) ورپر برخه کړه؛

---

[1] (صحیح مسلم، دنووي له شرح سره (۱\۲۸ مخ) چاپ: دارالشعب)

[2] (فتح\۱۸)

ارواښاد لطف الله صافي ددې آيت په اړه ويلي:
«د خدای تعالی ستاینه هغه مؤمنان رانغاړي، چې تر ونې لاندې، په بيعت کې حاضر وو او هلته شته او حاضر منافقين؛ لکه عبدالله بن ابی او «اوس خولي» پکې رانغاړلېږي.»
نو دا آيت هغه وګړي نه رانغاړي، چې بيعت يې نه دی کړی او هم د بيعتوونکيو مؤمنانو عاقبت په خير نه راښيي؛ ځکه خدای تعالی يوازې د دوی له بيعته خوښي څرګنده کړه؛ يعنې د دوی دا بيعت يې ومانه، چې بدله به يې ورکړي؛ خو له دې بيعتوونکيو د خدای رضايت ددې لازمه نه ده، چې همېشه به ترې راضي وي. ددې خبرې دليل د خدای وينا ده چې وايي:
[إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللَّهَ يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ فَمَن نَّكَثَ فَإِنَّمَا يَنكُثُ عَلَى نَفْسِهِ وَمَنْ أَوْفَى بِمَا عَاهَدَ عَلَيْهُ اللَّهَ فَسَيُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا[1]]
ژباړه: په حقيقت کې څوك چې له تا سره بيعت کوي، يوازې له الله سره بيعت کوي او د لاسونو له پاسه يې د الله (د قدرت) لاس دی؛ نو چاچې ژمنه ماته کړه؛ نو ايله يې پر خپل زيان ماته کړې ده او څوك چې له الله سره کړې ژمنه پوره کړي؛ نو ژر به ستره بدله ورکړي.

نو که د همېش لپاره الهي رضا د دوی پر برخه وه او په رښتيا هم په بيعت کوونکيو کې داسې څوک نه پيدا کېده، چې خپل بيعت مات کړي؛ نو د آيت دې برخې (فمن نکث فانما ينکث علی نفسه) مانا نه درلوده.[2]
او په اصحابو کې داسې وګړي هم شته، چې رسول اکرم صلی الله عليه و آله وسلم تر خپل وفات روسته د هغوی د ارتداد او په قيامت کې يې د هلاکت خبر ورکړی دی.
د صحيح بخاري دا روايت چې له سهل بن سعد (رض) يې روايت کړی، واورئ چې وايي:
«له نبي مکرم نه مې واورېدل چې و يې ويل: «زه به تر تاسې ړومبی د (کوثر) ډنډ پر غاړه يم؛ نو چې څوک راغی او له ډنډ څخه يې وڅښل، بيخي به تږی نشي او په حقيقت کې ځينې

[1] (فتح\ ۱۰)
[2] (لطف الله صافي، «مع الخطيب فی خطوطه العريضه» ۱۲۰ مخ)

اقوام به راته راشي، چې پېژنم يې او هغوی مې هم پېژني، بيا زما او د هغوی ترمنځ بېلتون راځي.»

راوي وايي: او همدغسې مې واورېدل، چې آنحضرت وويل: «زه وايم: هغوی له ما څخه دي، نو راته ويل کېږي: ته نه پوهېږې، چې ستا تر وفات روسته يې څرنګه په دين کې ادلون بدلون راووړ؛ نو وايم: هغه دې د خدای له لورنې لرې وي، چې تر ما روسته، په دين کې ادلون بدلون وکړي او مرتد شي.[1]»

همدغسې روايت دی، چې رسول اکرم خپلو اصحابو ته د خبرو په ترځ کې وويل:

«زه تر تاسې وړاندې «ډنډ» ته ورځم. داسې سړي راته راولي، چې زه دوی ته ځان ورنژدې کوم؛ خو له ما شړل کېږي؛ نو وايم: پالونکيه! اصحاب مې دي! ماته وايي: نه پوهېږې، چې تر تا روسته يې څه کانې وکړې.[2]»

دا دواړه احاديث، چې تر رسول اکرم روسته، ارتداد او په احکامو کې ادلون بدلون ته اشاره کوي او د ټينګار لپاره رسول اکرم صلی الله عليه و آله وسلم، له يهودو او نصاراوو سره ورته کړي، چې د الله کلام يې اړولی و.

ابوسعيد خدري (رض) روايتوي، چې رسول اکرم صلی الله عليه و آله وسلم وويل: «په حقيقت کې تاسې لوېشت په لوېشت او ذراع ذراع[3] د مخکنيو په دودونو پسې ځئ، ان که هغوی د سرموښکې په سوړه ننوځي، تاسې هم ورپسې ورننوځئ. و مو ويل: ای رسول الله! يهود او نصارا؟ و يې ويل: نو څوک؟»[4]

په اصحابو کې داسې هم دي چې الله يې په اړه ويلي:

[وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا انفَضُّوا إِلَيْهَا وَتَرَكُوكَ قَائِمًا قُلْ مَا عِندَ اللَّهِ خَيْرٌ مِّنَ اللَّهْوِ وَمِنَ التِّجَارَةِ وَاللَّهُ خَيْرُ الرَّازِقِينَ[5]]

---

[1] (صحيح بخاري (۹\ ۱۴۴ مخ) کتاب الفتن، باب واتقوا فتنة...)

[2] (صحيح بخاري (۹\ ۱۴۴ مخ) کتاب الفتن)

[3] [= د منځنې ګوتې له سره تر څنګله پورې اوږدوالي ته وايي]

[4] (صحيح بخاري (۹\ ۳۱۵ مخ) کتاب الاعتصام بالکتاب والسنة)

[5] (جمعه\ ۱۱)

ژباړه: او چې پېرپلور یا څه بوختیا ووینې (؛ نو) وردرومي او تا ولاړ پرېږدي، ووایه: ((څه چې له الله سره دي، تر بوختیا او پېرپلور غوره دي او الله ډېر غوره روزي ورکوونکی دی.))

دا آیت د هغو اصحابو په اړه نازل شوی، چې له شام نه یې د کاروان د راتلو غږ واورېد؛ نو حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم یې د جمعې د ورځې د خطبې ویلو پر حال پرېښود او یوازې دولس تنه ورسره پاتې شول.

حضرت جابر بن عبدالله وایي: «د جمعې پر ورځ مدینې ته کاروان راغی، له پیغمبر صلی الله علیه و آله وسلم سره وو، ټول خلک خپاره واره شول؛ یوازې دولس تنه پاتې شول؛ بیا خدای دا آیت نازل کړ: (وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا انفَضُّوا إِلَيْهَا وَتَرَكُوكَ قَائِمًا...[1])

د احد په غزا کې، په همدې شمېر اصحاب له پیغمبر صلی الله علیه و آله وسلم سره پاتې شول او نور وتښتېدل، چې نبي مکرم له ناچارۍ د دوی د هغې ورځې له کړو وړو کرکه او برائت اعلان کړی.

برا بن عازب (رض) وایي: «حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم عبدالله بن جبیر (رض) د پلي ځواک بولندوی کړ. هغوی وتښتېدل، پیغمبر د تېښتې پر مهال راوبلل؛ خو دولس تنه ورسره پاتې شول.[2]»

حضرت انس (رض) وایي: «تره مې انس بن نضر د بدر په غزا کې نه و؛ نو آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم ته یې وویل: له مشرکینو سره ستا په لومړۍ جګړه کې نه وم او که خدای یو ځل په جګړه کې د ګډون برخه راکړي، پر خدای و به ښیم، چې څرنګه وجنګېږم؛ نو د احد غزا راورسېده او مسلمانان وتښتېدل. نبي مکرم وویل: خدایه! د دوی له چلنه، له تا ښښنه غواړم او د آنحضرت مراد خپل اصحاب وو.[3]»

او د حنین پر ورځ د اصحابو تېښته خورا ناوړه او بدرنګه وه؛ ځکه په زرګونو تنه وو او خدای پر دې کار پړه کړل:

---

[1] (صحیح بخاري (۱۶ ۳۹۱ مخ) کتاب التفسیر)

[2] (صحیح بخاري (۱۶ ۶۷مخ) کتاب التفسیر، باب قوله تعالی والرسول یدعوکم فی اخرام.)

[3] (صحیح بخاري (۱۴ ۴۷مخ) کتاب الجهاد، باب قوله: من المؤمنین رجال...)

]لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللّهُ فِي مَوَاطِنَ كَثِيرَةٍ وَيَوْمَ حُنَيْنٍ إِذْ أَعْجَبَتْكُمْ كَثْرَتُكُمْ فَلَمْ تُغْنِ عَنكُمْ شَيْئًا وَضَاقَتْ عَلَيْكُمُ الأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ ثُمَّ وَلَّيْتُم مُّدْبِرِينَ[1]]

ژباړه: په رښتيا الله په ډېرو ځايونو کې ستاسې مرسته کړې ده (او پر دښمن بريالي شوئ) او د حنين (د غزا) پر ورځ (يې هم مرسته درسره وکړه،) چې د خپل شمېر پر زياتوالي غره وئ؛ خو څه گټه يې در و نه رسوله او پراخه ځمکه دربانديې تنگه شوه؛ بيا مو (دښمن ته) شا ورواړوله او وتښتېدئ.

[ثُمَّ أَنَزلَ اللّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَنزَلَ جُنُودًا لَّمْ تَرَوْهَا وَعذَّبَ الَّذِينَ كَفَرُواْ وَذَلِكَ جَزَاء الْكَافِرِينَ[2]]

ژباړه: بيا الله خپله ډاډېنه پر خپل استازي او پر مؤمنانو نازله کړه او هغه لښکر يې راکوز کړ، چې تاسې نه ليده او کافران يې پر رنځ او کړاو اخته کړل او همدا د کافرانو سزا ده!

او په اصحابو کې داسې کسان هم شته، چې الله يې په اړه ويلي:

[مَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَن يَكُونَ لَهُ أَسْرَى حَتَّى يُثْخِنَ فِي الأَرْضِ تُرِيدُونَ عَرَضَ الدُّنْيَا وَاللّهُ يُرِيدُ الآخِرَةَ وَاللّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ[3]]

ژباړه: له هېڅ پېغمبر سره دا نه ښايي، چې (له دښمنانو د سر د بيې اخستو لپاره) بنديان ونيسي، چې د دښمن په وينه ځمکه خړوب کړي (او د جگړې پر سيمه پوره لاسبرى شي) تاسې دنيوي ناپايښته گټه غواړئ (او ښه مو ايسي، چې ډېر بنديان ونيسئ او د فديې په اخستو يې ازاد کړئ) او الله (روستۍ موخه او د) اخرت (پاينې چارې درته) غواړي او الله ناماتى حکيم دى.

[1] (توبه\ ۲۵)

[2] (توبه\ ۲۶)

[3] (انفال\ ٦٧)

[لَّوْلاَ كِتَابٌ مِّنَ اللّهِ سَبَقَ لَمَسَّكُمْ فِيمَا أَخَذْتُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ[1]]
ژباړه: که د الله مخکېنی قانون او حکم نه وای (چې بې خبرونې یو امت ته هم سزا نه ورکوي؛) نو د بې وخته بندیانو نیولو په پار هرومرو ستر عذاب دررسېده.

دا آیت د هغې ډلې اصحابو په حق کې نازل شوی، چې د بدر غزا په مقدماتي سلامشوره کې یې نظر دا و، چې د ابوسفیان کاروان ونیسي؛ حضرت حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم د بدر تر غزا وړاندې مشوره ورسره کړې وه، چې جګړې ته خپله لېوالتیا او چمتو کېدنه و ارزوي؛ خو دوی پر جګړې د کاروان نیول ړومبي وګڼل.
په اصحابو کې داسې هم وو، چې حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم ټپسوري کړل؛ ځکه ټبرپالي یې کوله او په ماغزو کې یې جاهلي هوسونه تېرېدل. د جابر بن عبدالله (رض) روایت ته ځیر شئ:
«په یوې غزا کې وو، چې یو تن مهاجر یو انصاري په لغته وواهه. انصاري وویل: انصارو! چېرې یاست؟ مهاجر وویل: مهاجرینو! چېرې یاست؟ چې حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم دا غږونه واورېدل؛ و یې ویل: دوی ولې جاهلي شخړې راژوندی کوي؟»[2]
او نژدې وو، چې همدې جاهلي شخړې، د اوس او خزرج (انصاري ټبرونه) چورلټ د جګړې پر درشل ودروي.
حضرت عایشه (رض) وایي: «... سعدبن معاذ پاڅېد او و یې ویل: رسول الله! پر خدای قسم، د هغه له چاره ببښنه درنه غواړم، که هغه د اوس له ټبره و؛ نو ببشکه چې سر مې ورپرې کاوه او که زموږ له خزرجي روڼو و؛ نو چې امر دې کړی وای؛ نو ستا امر مو عملي کاوه.

---

[1] (انفال\ ٦٨)
[2] (صحیح بخاري (١٦\ ٣٩٧ مخ) کتاب التفسیر، باب قوله: سواء علیهم...)

سعد بن عباده چې د خزرج مشر و او تر دې له مخه يو نېکچاري سړی و؛ خو عصبيت پکې راوپارېد، راپاڅېد او و يې ويل: پر خدای قسم، دروغ دې وويل: پر خدای هرومرو يې وژنم، ته منافق يې چې د منافقينو خبرې کوې.
او دغسې، د اوس او خزرج ټبرونه غوسه شول او نژدې وو، چې سره ونښلي او په همدې حال کې، حضرت رسول صلی الله عليه و آله وسلم پر ممبر و، له ممبره راکوز شو او د غلي کېدو امر يې ورته وکړ، غلي شول او پخپله هم چوپ شو.»[1]
او په اصحابو کې داسې هم ول، چې علي يې دښمن ګاڼه، هماغه چې دښمني يې د نفاق نښه وه (لکه چې مخکې وويل شول) له ابوبريده (رض) روايت شوي:
«پېغمبر صلی الله عليه و آله وسلم، علي په خالد پسې ولېږه، چې خمس واخلي او علي مې دښمن ګاڼه... نو خالد ته مې وويل: دا نه ګورې؟! او چې پېغمبر ته ورغلم، دا خبره مې ورته وکړه. آنحضرت وويل: بريده! علي دښمن ګڼې؟ و مې ويل: هو! حضرت وويل: دښمن يې مه ګڼه؛ ځکه برخه يې تر خمس ډېره ده.[2]»
په اصحابو کې داسې کسان هم وو، چې د حضرت رسول صلی الله عليه و آله وسلم امرونه يې ناليدې ګڼلي او مخالفت يې ورسره کړی، د بېلګې په ډول: اسامة بن زيد (رض) يې ورته بولندوی کړ؛ خو دوی دا امر و نه مانه.
ابن عمر (رض) وايي: «پېغمبر يو لښکر چمتو کړ او اسامه بن زيد (رض) يې ورته بولندوی کړ. ځينو يې قومنداني و نه منله. نبي مکرم وويل: که قومنداني يې و نه منئ، تر دې له مخه، تاسې د هغه د پلار له قومنداني سره هم مخالفت کړی و.»[3]
په اصحابو کې داسې کسان هم وو، چې نبي مکرم له خپلې غونډې وشړل، هغه مهال چې امر يې وکړ؛ کاغذ او دوات راوړئ، چې دوی ته روستۍ وصيت وليکي؛ خو دوی اعتراض وکړ او د امر د منلو پر ځای يې آنحضرت صلی الله عليه و آله وسلم پر «پرتو» ويلو تورن کړ.

---

[1] (صحيح بخاري (۳\ ۵۰۸ مخ) کتاب الشهادات)
[2] (صحيح بخاري (۵\ ۴۴۷ مخ) کتاب المغازي)
[3] (صحيح بخاري (۵\ ۵۷ مخ) کتاب فضائل الصحابه، باب: مناقب زيد)

سعید بن جبیر له ابن عباس څخه روایتوي: «د پنجشنبې ورځ! او د پنجشنبې ورځ څه ورځ وه! بیا یې دومره وژړل، چې اوښکو یې ورلاندې کاڼې لامده کړل. و مې ویل: ابن عباس! د پنجشنبې پر ورځ څه و؟ و یې ویل: د پیغمبر ناروغي سخته شوه، و یې ویل: یو کاغذ راوړئ، چې یو مطلب درته وکښم چې روسته ترې بیخي بې لارې نشئ. ناڅاپه یې په شخړو لاس پورې کړ. سره له دې چې نه ښایي د هیڅ پیغمبر په مخکې شخړه وشي او و یې ویل: څه پرې شوي؟ پرتې وايي؟!! و یې پوښتئ. حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم وویل: ما پرېږدئ، پاڅئ (ځئ) چې څه ته مې رابولئ (پر څه مې چې تورنوئ) تر هغه مې حالت غوره دی.[1]»

او په اصحابو کې داسې کسان هم وو، چې د حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم تر وفات روسته یې د ریاست لپاره شخړې وکړې، ان ځینو وړاندیز وکړ، چې دوه تنه امیران دې وي، یو د مهاجرینو او بل د انصارو او دا جوتوي، که څه، مسلمان شوي وو؛ خو له هوسونو یې لاس نه و اخستی. چې تفصیل یې د سقیفې په پېښه کې تېر شو. همدغسې په اصحابو کې، ابوهریره او حضرت معاویه هم دي، چې ددې کتاب یوه برخه ورته ځانگړې شوې ده، چې په ځیر یې ولولئ.

ښايي اهل سنت، د صحابي مقام ځکه دومره لوړوي، چې له نبي کریم سره یې لیده کاته او ناسته پاسته شوې ده؛ خو دا امتیاز د پیغمبر تر مېرمنو اوچت نه دی؛ حال دا، الله د پیغمبر صلی الله علیه و آله وسلم د مېرمنو په اړه وايي:

[يَا نِسَاء النَّبِيِّ مَن يَأْتِ مِنكُنَّ بِفَاحِشَةٍ مُّبَيِّنَةٍ يُضَاعَفْ لَهَا الْعَذَابُ ضِعْفَيْنِ وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيراً[2]]

ژباړه: د پیغمبر مېرمنو! له تاسې چې څوک څرگند ناروا کار وکړي (؛ نو) عذاب یې دوه گرایه کېږي او دا (کار) الله ته اسان دی.

او همدغسې د رسول اکرم پر خلاف د عایشې (رض) او حفصې (رض) د نقشې په اړه وايي:

---

[1] (صحیح بخاري (۴\ ۲۶۰ مخ) کتاب الخمس، باب اخراج الیهود من...)
[2] (احزاب\ ۳۰)

[إِن تَتُوبَا إِلَى اللَّهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا وَإِن تَظَاهَرَا عَلَيْهِ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ مَوْلاهُ وَجِبْرِيلُ وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمَلائِكَةُ بَعْدَ ذَلِكَ ظَهِيرٌ[1]]
ژباړه: که تاسې دواړه (د پېغمبر مېرمنې له خپل کاره) توبه وباسئ (؛ نو درته غوره ده؛ ځکه په دې چار کې) ستاسې د دواړو زړونه (د الله او د هغه د استازي له اطاعته) کاږه شوي دي او که دواړه د پېغمبر پر خلاف لاس يو کړئ (زيان وررسولای نشئ)؛ ځکه الله يې په خپله مرستندوی دی او تر ده روسته يې جبرائيل، د مؤمنانو صالح او پرښتې ملاتړې دي.

[ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلاً لِّلَّذِينَ كَفَرُوا امْرَأَةَ نُوحٍ وَامْرَأَةَ لُوطٍ كَانَتَا تَحْتَ عَبْدَيْنِ مِنْ عِبَادِنَا صَالِحَيْنِ فَخَانَتَاهُمَا فَلَمْ يُغْنِيَا عَنْهُمَا مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَقِيلَ ادْخُلاَ النَّارَ مَعَ الدَّاخِلِينَ[2]]
ژباړه: الله کافرانو ته د نوح مېرمن او د لوط مېرمن بېلگه کړې (چې) دواړه زموږ د دوو نېکو بندگانو تر (پالنې او نکاح) لاندې وې؛ خو دواړو خيانت ورسره وکړ؛ نو له دې دواړو (پېغمبرانو) سره د دوی اړيکو د الله (د عذاب په مقابل کې) څه گټه ور و نه رسوله او ورته وويل شول: ((له نورو ننووتوونکيو (دوزخيانو) سره اور ته ورننوځئ.))

په هر حال، مطلب دا دی، چې له رسول اکرم سره ډېر ملگرتوب او ناسته پاسته، د ملگرو د مقام او د ايمان د درجې د اوچتېدو نه لامليږي؛ ځکه پر هغو رواياتو سربېره، چې د نبي کريم د اصحابو په اړه وويل شو، له مېرمنو يې دې ته ورته او ان تر دې سخت روايتونه شوي دي.
ابن عباس وايي: «يو کال تېر شو او په دې لټه کې وم، چې په يوه فرصت کې له حضرت عمر څخه د هغو دوو ښځو په اړه وپوښتم، چې د پېغمبر صلی الله عليه و آله وسلم پر ضد يې نقشه کاږلې وه؛ خو ترې ډارېدم، تر دې چې يو ورځ يو کور ته ننوت او تر ستړې ونې لاندې کېناست او چې له دې ځايه راووت و مې پوښتل: راته يې وويل: عايشه او حفصه. بيا يې وويل: موږ په جاهليت کې ښځو ته پر څه ارزښت قايل نه وو؛ خو چې اسلام راغی او خدای ښځې يادې کړې، و مو لېدل، چې دوی پر موږ حق لري، بې له دې چې پخپلو چارو

[1] (تحريم|۴)
[2] (تحريم | ۱۰)

کې ترې گټه واخلو. په هر حال يوه ورځ مې له خپلې ښځې سره څه خبرې اترې شوې او هغې راته تونده خبره وکړه، ورته مې وويل: اصل و نسب دې ښه نه دی! و يې ويل: دا خبره ما ته کوې، حال دا، لور دې، رسول الله صلی الله عليه و آله وسلم ځوروي! بيا په حفصې پسې ولاړم او ورته مې وويل: باخبر، هسې نه، د خدای او رسول يې سرغړونه وکړې.[1]»

له حضرت عايشې (رض) روايت دی:

«رسول اکرم له زينب (د جحش لور) سره شات خوړل او څه وخت ورسره پاتېده. ما او حفصې يوه دسيسه جوړه کړه، چې هره يوه ژر ورغلو، ورته وايو: تا «مغافير[2]» خوړلي او له خولې دې د هغه بوي راخيژي. آنحضرت وويل: نه، داسې نه ده! بلکې له زينب سره مې شات خوړلي او بيا به يې نه خورم، قسم درکوم چې بل څوک خبر نه کړې.[3]»

همدغسې له عايشې (رض) نقل شوي:

«د پيغمبر مېرمنې دوې ډلې وې: يوه ډله د عايشې، حفصې، صفيې او سوده او بله د ام سلمې او نورو[4]»

بيا هم له عايشې بي بي روايت دی چې:

زما له هغو ښځو سره کينه وه، چې ځان يې (بې مهره او بې شرطه) پيغمبر ته وربښه او ويل مې: ايا دا کېدای شي يوه ښځه ځان (بې مهره او شرطه) وبښي؟، چې د احزاب ۵۱ آيت نازل شو:

[تُرْجِي مَن تَشَاء مِنْهُنَّ وَتُؤْوِي إِلَيْكَ مَن تَشَاء وَمَنِ ابْتَغَيْتَ مِمَّنْ عَزَلْتَ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْكَ ذَلِكَ أَدْنَى أَن تَقَرَّ أَعْيُنُهُنَّ وَلاَ يَحْزَنَّ وَيَرْضَيْنَ بِمَا آتَيْتَهُنَّ كُلُّهُنَّ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي قُلُوبِكُمْ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَلِيمًا[5]]

---

[1] (صحيح بخاري (۷\ ۴۸۹ مخ) کتاب اللباس)

[2] [د يوې ځانگړې ونې خوندور کنډ دی، چې ډېر لږ پيدا کېږي]

[3] (صحيح بخاري (۶\ ۴۰۴ مخ) کتاب التفسير، باب ايهاالنبی لم تحرم)

[4] (صحيح بخاري (۳\ ۴۵۴ مخ) کتاب الهبه)

[5] (احزاب\ ۵۱)

ژباړه: که ته غواړې د هرې يوې مېرمنې (نوبت) څنډولی شې او چې هره يوه غواړې؛ نو له ځان سره يې ساتلی شې او که له دوی له هرې يوې، چې تا ځان گوښه کړی (؛ نو که) بېرته يې راوغواړې؛ نو پر تا څه گناه نشته (په دې غوراوي او واک کې) ډېر نژدی دی، چې سترگې يې يخې (او خوشحاله) شي او خپه نشي او ستا په ورکړه ټولې خوشحاله شي او څه چې ستاسې په زړونو کې دي، الله پرې پوهېږي او الله پوه زغمناك دی.

همدغسې عايشه (رض) وايي:

«د خديجې خور (هاله د خويلد لور) حضرت رسول الله صلی الله عليه و آله وسلم ته د راتلو اجازه وغوښته، آنحضرت ته خديجه ورياده شوه؛ نو و يې ويل: خدايه! هاله د خديجې خور! په دې خبره مې کينه راوپارېده او و مې ويل: څه شوي، چې د قريشو يوه بوډۍ يادوې؟ هغه خو وخته مړه شوې او له منځه تللې او خدای درته تر هغه غوره ښځه درکړې ده؟!»[1]

حضرت عايشې ځکه له خديجې سره کينه کوله، چې خديجې د پېغمبر پر ټولو ښځو غوراوی درلود؛ هغه وه، چې د پېغمبر بلنه يې هغه وخت تصديق او ومنله، چې ټولو دروغجن گاڼه، ايمان يې پرې راووړ او پر هغه مهال، چې ټولو خلکو ترې ځان لرې کاوه؛ نو خديجې بي بي خپله ټوله شتمني، د نبي مکرم په لار کې ولگوله او پېغمبر يوازې له همدې اولادونه درلودل؛ نو ښايي همدا چار وي، چې عايشه يې سخته کينې ته اړ کوله، په تېره چې د خديجې تر وفات روسته هم نبي مکرم يادوله او د هغې ځانگړنې يې يادولې او دا د عايشې د خبرې پر خلاف ځيزونه دي، چې په تېر روايت کې يې وويل: خدای تر هغې غوره ښځه درکړې ده!!

له حضرت عايشې روايت شوی:

«د خديجې هومره مې د پېغمبر له بلې ښځې سره دومره کينه نه وه، حال دا، ليدلې مې نه وه؛ خو پېغمبر صلی الله عليه و آله وسلم ډېره يادوله، ان د خديجې د خيرات لپاره يې پسه

[1] (صحيح بخاري (۵\۱۰۵ مخ) کتاب: مناقب الانصار، باب: تزويج النبي خديجه و فضلها)

حلالاوه او پر خلکو يې ويشه او کله مې ورته ويل: ايا په دنيا کې دې تر خديجې بله مېرمن نشته؟! خو ويل يې، چې خديجه داسې وه او هاغسې وه او له هغې مې اولاد و.[1]»

يو دليل چې ځينې پرې استناد کوي او د گرسره اصحابو پر عدالت گروهنېږي، ادعا کوي، چې نبي مکرم ويلي دي: «اصحاب مې ستوري دي؛ نو چې په هر يوه پسې ولاړ شئ، لار مو موندلې ده»

او په بل روايت کې: «... د هر يوه خبرې ته غوږ کېدئ...»

سره له دې چې اهلسنت په ډاگه د ټولو اصحابو پر عصمت باور نه لري؛ خو څوک چې دا روايت مني او سم يې بولي، هرومرو د ټولو اصحابو عصمت مني؛ ځکه نبي مکرم بې جهته، بې له څه قيد و شرطه، د چا دلاروۍ امر نه کوي- لکه چې په دې ادعا يې روايت کې راغلي دي- حال دا د گناه احتمال پکې شته.

او په دې شان، تېر روايات چې د ډېرو اصحابو عدالت تر پوښتنې لاندې نيسي او ټکنی کوي، غالبا د هغو اصحابو په اړه دي، چې ډېره موده، له آنحضرت سره وو، هغوی خو لا څه کوې چې مازې پېغمبر يې ليدلی او په اصحابو کې شمېرل کېږي؟!

په رښتيا دا مبالغې د څه لپاره دي؟

او ايا دا شونې ده، څوک له نبي کريم سره په يوې شېبې کتنې، د عدالت او تقوا خاوند شي؛ حال دا، عدالت او تقول خو له آنحضرت څخه په نږه لاروۍ او اطاعت او ښه نيت تر لاسه کېږي؟!

او ښايي دا ټکر او تناقض چې له انساني عقل او بشري فطرت سره اړخ نه لگوي، هله رابربنډ شي، چې د اهلسنتو ځينې عالمان؛ لکه ابن تيميه، حضرت معاويه بن ابوسفيان پر زاهد خليفه حضرت عمر بن عبدالعزيز (رحمة الله عليه) غوره بولي؛ دا ځکه چې حضرت معاويه ، له اصحابو ځنې و او دا بل تابعي دی؛ حال دا، عمر بن عبدالعزيز (رح) په تقوا او عدالت مشهور و او اپوټه حضرت معاويه په فتنه گرۍ او اړو دوړ مشهور و او له اميرالمؤمنين علي سره يې د صفين جگړه رادبره کړه.

---

[1] (صحيح بخاري (۵\۱۰۴ مخ) کتاب: مناقب الانصار، باب: تزويج النبي خديجه)

پر دې سربیره، عمر بن عبدالعزیز (رح) په اهلسنتو کې د راشدینو خلفاوو په پینځم خلیفه کې شمېرل کېږي او دا پخپله د حضرت معاویه پر نه رشد او دې ستر دلیل دی او په پایله کې، د هغه چا د نه ودې دلیل دی، چې یوازېنی امتیاز یې له پیغمبر سره صحبت کول دي.
بنه ده، وپوښتم:
د کوم یوه درجه لوړه ده؟ چا چې پر حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم ایمان راوړی او په لس گونو اسماني معجزې یې ترې لیدلي یا هغه چې بې د معجزو له لیدو یې اسلام منلی دی؟!
حقیقت دا دی، چې زه د اصحابو د تقوا د درجې په اړه ددې هومره مبالغې لپاره کوم تفسیر نه موم. د ټولو اصحابو عدالت یې ددې لپاره خور کړی، چې د هغه چا پر مخ ور وتړي، چې پر ځینو اصحابو نیوکې کوي، چې خلافت یې له شرعي واقعي حقوالو او خاوندانو لرې کړ او په دې توگه، اهلسنت ټول هغه ټینگ دلایل ردوي، چې د مسلمانانو د مشرتوب او امامت لپاره د اهلبیتو حقیت او غوراوی جوتوي[1]؛ یوازې په دې دلیل چې گرسره اصحاب عادل دي او هر چار یې سم بولي که څه، گناه وي!!
هغوی چې دغسې باطله مفکوره دود کړه، دلیل یې دا و، چې د اهل بیتو د امامانو شتون یې خپلې واکمنی ته گواښ گڼه؛ ځکه د اهل بیتو پر حق پوره پوهېدل؛ نو یوازېنی چاره یې دا وه، چې پر هغو آیاتونو او احادیثو د ناباورۍ او مغالطې پردې واچوي، چې د اهلبیتو مقام او منزلت څرگندوي او په عین حال کې د ټولو اصحابو مقام تر دې بریده لوړ کړي، چې اهلبیتو ته امتیاز پاتې نشي؛ هماغه امتیاز چې وړتیا یې ورکړه، چې د خدای له لوري غوره کړای شي او د رسول اکرم تر مړینې روسته، د خدای له لوري، د اسلامي امت مشرتوب ورپرېښودل شي؛ نو ځکه، هغه روایت یې چې په پیغمبر صلی الله علیه و آله وسلم پورې تړلی او ټولو اصحابو ته په ستوریو قایل دي؛ اصطلاحات او منځپانگه یې د رسول اکرم له دې سم حدیثه اخستې، چې وایي:

[1] [په دې باب د اردني حقوقپوه احمد یعقوب حسین د عدالت صحابه کتاب ولولئ چې په پښتو هم د حقوقي کره کتنې په نامه ژباړل شوی دی (ژباړن)]

«ستوري له ډوبېدو څخه د ځمکوالو ژغورندوی دي او زما اهل بیت، له اړپېچ څخه د امت ژغورندویان دي؛ نو که د عربو کوم ټبر مې له اهل بیت سره مخالفت وکړي؛ نو د ابلیس ګوند به وي.[1]»

د ګرسره اصحابو پر عدالت د ګروهې یو منفي اغېز دا دی، چې د اسرائیلیاتو او مسیحیانو په څېر خرافي او بې بنسټه روایات په حدیثي ټولګو کې ننوتي، چې اسلام ته د پېغور لپاره کارولېږي. دا روایتونه یې ځکه منلي، چې اصحابو روایت کړي او اصحاب هم ټول عادلین دي، که څه، د ګناه احتمال پکې دی؛ لکه چې په تېرو روایاتو کې مو ستاسې له نظره تېر کړل.

---

[1] (حاکم، مستدرک الصحیحین (۳| ۱۴۹ مخ)

درېیمه برخه

شیعه او قرآنکریم

شیعه په دې باور دي:

«قرآن، الهي وحې ده، چې له متعال خدای پر عزتمن پیغمبر یې نازل شوی او د ټولو ځیزونو ځرگندنه پکې شوې او د نبي مکرم تلپاتې معجزه ده، چې بشریت ورسره- د بلاغت، فصاحت، منځپانگې، حقایق او لوړو معارفو له پلوه- له مقابلې او سیالۍ بېوسه دی او بیخي اړونه، بدلون او تبدیل پکې نشي کېدای او دا کوم قرآن، چې راسره دی او تل یې لولو، هماغه قرآن دی، چې پر نبي مکرم صلی الله علیه و آله وسلم نازل شوی او چې څوک بې له دې کومه ادعا لري؛ نو دروغجن یا غلط شوی یا تېروتی دی او بېشکه چې دوی ټولو سمه لار نه ده موندلې؛ ځکه قرآن، د خدای کلام دی، چې باطل ورته له وړاندې روسته او منځه نشي ورننوتلای.»[1]

د حدیثپوهانو شیخ، محمد بن علي قمي په «صدوق» مشهور په دې اړه وایي:

«د قرآن په اړه زموږ گروهه، چې د متعال خدای له لوري پر پیغمبر یې حضرت محمد صلی الله علیه و آله وسلم نازل شوی، همدا د خلکو په لاس کې شته قرآن دی، چې تر دې ډېر هیڅ نشته.... او چې څوک پر موږ تور لگوي او وایي، چې موږ تر دې پر ډېر گروهن یو؛ نو دروغجن دی.[2]»

او د مطلب د ټینگار لپاره، د اخوان المسلمین د یوه عالم استاد «بهنساوي» خبرو ته غوږ ږدو، چې وایي:

«... انثا عشري جعفري شیعه د هغه پر کفر گروهن دي، چې قرآن یې اړولی (کمو زیات کړی یې دی)؛ هماغه قرآن چې اسلامي امت، له صدرِ اسلامه تر ننه پرې یوه خوله دی او اجماع یې پرې کړې ده... او دا کوم قرآن چې له اهلسنتو سره دی، هماغه قرآن دی، چې د شیعه وو په جوماتونو او کورونو کې دی.»

---

[1] (اروابناد آیة الله مظفر- عقائد الامامیه، ۴۱ مخ، درېیم چاپ)

[2] (اعتقادات الصدوق، ۹۳ مخ)

او د خپلو خبرو په ترخ کې، د شیعه وو د معاصر وخت د یوه مجتهد ارواښاد ابوالقاسم خویي په خبره یې استناد کړی، چې وايي:

«په مسلمانانو کې مشهوره ده، چې په قرآن کې هیڅ ډول اړونه نشته او دا کوم قرآن چې له موږ سره دی، هماغه قرآن دی، چې پر پیغمبراکرم صلی الله علیه و آله وسلم بې له زیاتی کمي نازل شوی دی.[1]»

شیخ محمد غزالي، د عقیدې او اسلامي شریعت په دفاع کې کتاب لیکلی وایي:

«له یوه مې واورېدل، چې په یوه عام مجلس کې یې ویل: شیعه یو بل قرآن لري، چې زموږ له قرآن سره توپیر لري او کمی زیاتی پکې شوی دی. ورته مې وویل: دا قرآن چېرې دی؟ چې د تاریخ په اوږدو کې یو بنیادم او پیري هم دا نسخه تر لاسه نه کړه؟ ولې تورونه لګوئ؟... او ولې پر خلکو او وحې دروغ تړئ؟![2]»

د شیعه وو په حدیثي کتابونو کې، چې د قرآن د اړونې په باب کوم دروغ روایتونه راغلي او ځینې پرې استناد کوي، غندل او رد شوي دي، چې دوه ګرایه یې د اهل سنتو په صحاحو کې هم راغلي دي.

بخاري په خپل سند له حضرت عایشې (رض) روایتوي:

«رسول اکرم یو تن ولید، چې د شپې قرآن لولي؛ نو و یې ویل: خدای دې پرې ولورېږي، پلانی او پلانی آیت یې رایاد کړ، چې له پلاني او پلاني سورته مې غورځولی و» !!![3]

ښکاره ده، چې هیڅوک په هیڅ ډول دا روایت نشي تصدیقولای؛ ځکه دا روایت خو ښيي، چې د پیغمبر صلی الله علیه و آله وسلم ټول قرآن یاد نه و یا دا چې ځینې آیاتونه یې هېر کړي وو!!

بخاري له زید ثابت (رض) څخه روایتوي، چې د توبې سورت یوه برخه یوازې له خزیمه انصاري سره وه، چې د قرآن د راټولو پر وخت ترې واخستل شوه!

---

[1] (السنة المفتری علیها، ٦٠ مخ)

[2] (استاد محمد غزالي، دفاع عن العقیده والشریعة)

[3] (صحیح بخاري (٥٠٨١٦ مخ) کتاب: فضل القرآن، باب: نسیان القرآن)

«د قرآن جلا جلا نسخې مو چې استنسا خولې، د توبې سورت يو آيت ورک شوی و، چې اوربده مې، رسول الله لوسته او دا آيت يوازې له خزيمه انصاري سره و، چې رسول الله صلی الله عليه و آله وسلم يې شهادت د دوو مؤمنانو له شهادت سره برابر کړی و» او آيت دا دی: «رجال صدقوا ما عاهدو الله عليه...[1]»

او په بل روايت کې له زيد بن ثابت (رض) څخه راغلي:

«... قرآن مې له پوټکيو، ليکنو او د سړيو له سينو او حافظو څخه راټولاوه، تر دې چې د توبې سورت دوه آيتونه مې و نه موندل، چې يوازې له خزيمه انصاري سره وو او له بل چا سره په هيڅ ځای کې نه موندل کېدل.»[2]

دا روايت چېرې او په تواتر د قرآن نقل چېرې؟!!

د اهلسنتو په صحاحو او مسانيدو کې، په ډاګه د قرآن د اړونې په باب روايت راغلی، چې يو يې هم ابن عباس له حضرت عمر بن خطاب څخه روايتوي:

«عمر بن خطاب مې وليد، چې زموږ لوري ته را روان دی. سعيد بن زيد بن عمرو بن نفيل ته مې وويل: هغه به نن شپه داسې خبرې وکړي، له کومې ورځې چې خليفه شوی تر اوسه يې نه دي کړي؛ خو زما خبره يې و نه منله او و يې ويل: څه خبرې به وکړي، چې تر اوسه يې نه دي کړي؟ په هر حال، عمر راغی او پر ممبر کېناست، موذنان چوپ شول، ودرېد او د خدای تر ستاينې روسته يې وويل: امام بعد! همدا اوس به درته يوه خبره وکړم، چې فعلا ويل يې الهي تقدير شوی، نه پوهېږم ښايي اجل مې رارسېدلی وي؛ نو چا چې ښه واورېده او پوه شو، چېرې چې ولاړ شي، خلکو ته دې يې ووايي او چې څوک وډار شو، چې ښه پرې پوهېدای نشي؛ نو اجازه ورته نه ورکوم، چې دروغ راپورې وتړي. په حقيقت کې متعال خدای، محمد صلی الله عليه و آله وسلم په حق راولېږه او کتاب يې پرې نازل کړ او له نزل شويو آيتونو يو هم د «رجم آيت» و، چې و مو لوست او پرې پوه شو. رسول الله صلی الله عليه و آله وسلم رجم وکړ او تر هغه روسته، موږ هم رجم وکړ او ډارېږم که څه موده تېره شي، يو څوک ووايي: پر خدای قسم د خدای په کتاب کې خو د رجم آيت نه وينم او په

[1] (صحيح بخاري (٦| ٢٩١ مخ) کتاب التفسير، باب فمنهم من قضی نحبه)

[2] (صحيح بخاري (٦| ١٦٢ مخ) کتاب التفسير، باب لقد جاءكم رسول...)

دي ډول یوه الهي فریضه پرېښودل شي، چې خدای نازله کړې او د خدای په کتاب کې رجم حق دی، پر هر نارینه او ښځه چې واده یې کړی وي او زنا وکړي او څرګند شهادت پرې ورکړای شي یا لوری دوه ځانې شي او یا منښته وکړي.»[1]

او بل روایت: حضرت عمر بن خطاب غوښتل (چې د خپلې ادعا له مخې) له قلمه لوېدلی آیت ورزیات کړي؛ خو د خلکو له خبرو ډارېده!

«حضرت عمر وویل: که د خلکو ډار نه وای، چې ویل یې عمر د خدای په کتاب کې زیاتونه وکړه؛ نو په رښتیا، په خپل لاس مې د رجم آیت لیکه او منښته مې کوله او د څلورو تنو شاهدانو روسته یې امر کاوه، چې زنا کار رجم کړئ.»[2]

او د ادعا آیت یې دا دی: «والشیخ والشیخة اذا زنیا فارجموهما البتة؛ یعنې که بوډا او بوډۍ زنا وکړه؛ نو هرومرو یې رجم کړئ.[3]»

او ابن ماجه هم په خپل صحیح کې نقل کړی دی.

په هر حال، موږ ګروهن یو، کوم قرآن چې راسره دی، بیخي او بې له څه شکه، هیڅ ډول کمی زیاتی پکې نه دی راغلی؛ لکه چې خلیفه شکمن شوی او شونې ده، ددې شک علت یې واقعاً د رجم آیت وي؛ خو د کتابیانو په تورات کې نه په قرآن کریم کې.

د ابن عمر دې روایت ته پام وکړئ چې وایي:

«نبي مکرم صلی الله علیه و آله وسلم ته یې یهودي نر او ښځه راوستل، چې زنا یې کړې وه. آنحضرت یهود وپوښتل: له دوی سره څه کوئ؟ و یې ویل: مخونه یې توروو او وربځې یې ورخریيو. و یې ویل: که رښتیا وایئ؛ نو تورات راوړئ او و یې لولئ. تورات یې راووړ او پر هغه یې ولوست، چې پرې راضي وو، د لوستو په ترڅ کې یو ځای ته ورسېد، چې سملاسي یې پرې لاس کېښود. آنحضرت وویل: لاس پورته کړه. چې لاس یې پورته کړ؛ نو د رجم آیت یې پکې تر سترګو شو. بیا هغو دواړو وویل: یا محمده! سمه ده، دوی باید رجم کړو؛

---

[1] (صحیح بخاري (۸| ۵۳۹ مخ) کتاب المحاربین من اهل الکفر، باب رحم الحبلي)

[2] (صحیح بخاري (۹| ۲۱۲ مخ) کتاب الاحکام، باب الشهادة تکون عندالحاکم)

[3] (ابن ماجه، سنن (۲| ۸۵۴ مخ) ۲۵۵۳ ګڼه حدیث)

خو پخپلو کې مو پټه کړې وه او تاسې ته مو نه ول ویلي؛ نو امر یې وکړ، چې دواړه رجم کړي.[1]»

حضرت عمر بن خطاب د قرآن او تورات ترمنځ تړوتی و، چې په تورات کې د رجم راغلی آیت یې په تېرو کې په قرآن کې ګاڼه، چې ددې تړوتنې احتمال ابوبکر جزائری په خپل کتاب «هذه نصیحتی الی کل شیعی» را اخلي:

«... او څنګه د منسوخ او اړول شویو کتابونو لوستل جایز دي، حال دا، رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم عمر بن خطاب ویني، چې په لاس کې یې د تورات کاغذ دی او په تونده ورته وایي چې:

ایا تاسې ته مې د خدای سپېڅلی او څرګند کتاب نه دی راوړی؟ نو رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم په دې نه راضي کېږي، چې عمر، ان د تورات کاغذ ته وګوري.[2]»

او له خلیفه حضرت عمر څخه هم نقل شوي چې و یې ویل: «او همدغسې د خدای په کتاب کې مو ولوستل: له پلرونو مو مخ مه اړوئ، چې له دوی لرې کېدنه کفر دی...!!»[3]

او دا آیت هم د تېر آیت په څېر بیخي د خدای په کتاب کې نشته.

له عبدالله بن مسعود (رض) څخه روایت شوي، چې پر «واللیل اذا یغشی» آیت یې د «الذکر والانثی» دوه کلمې ورزیاتې کړي، علقمه وایي:

«واللیل اذا یغشی» عبدالله څرنګه لوسته؟ ما ورته ولوستل: «واللیل اذا یغشی. والنهار اذا تجلی. الذکر والانثی»

و یې ویل: پر خدای قسم، حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم دا آیت راته دغسې زده کړ! له ژبې یې زما ژبې ته لېږدول شوی دی»!![4]

---

[1] (صحیح بخاري (۹\۴۷۶ مخ) کتاب التوحید باب ما یجوز من تفسیر التوارة)

[2] (ابوبکر جزائری، «هذه نصیحتی الی کل شیعی»)

[3] (صحیح بخاري (۸\ ۵۴۰ مخ) کتاب المحاربین من اهل الکفر، باب رجم الحبلي)

[4] (صحیح بخاري (۵\ ۶۳ مخ) کتاب فضائل الصحابه)

او په دې شان، بخاري ددغسې روایاتو په رااخستو موږ له نوي تناقض او دوه ګونتوب سره مخوي؛ ځکه روایتوي چې پېغمبر صلی الله علیه و آله وسلم مسلمانانو ته امر وکړ، چې قرآن له عبدالله بن مسعود څخه زده کړئ.

له ابن عمر (رض) څخه روایت دی چې:

«رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم وویل: د قرآن لوست، له څلورو تنو زده کړئ او لومړی یې د عبدالله بن مسعود نوم واخست.»

یا یې وویل: «قرآن له څلورو تنو زده کړئ: عبدالله بن مسعود، سالم د ابوحذیفه مولا، ابی بن کعب او معاذ بن جبل.[1]»

نو رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم راته څنګه امر کوي، چې د قرآن لوست له هغه زده کړو، چې یاد یې نه دی؟

ددې پوښتنې ځواب بخاري او لارویانو ته یې پرېږدو، چې د ټولو روایاتو پر سموالي یې ګروهن دي.

او په صحیح مسلم کې هم دغسې ځیزونه کتل کېږي.

حضرت عایشه بي بي ویلي: «څه چې له قرآنه نازل شوي، لس وارې رضاع ښیي او د خدای رسول له دنیا ولاړ؛ خو په قرآن کې دا آیتونه لوستل کېدل[2]»

او د عایشې بي بي دا ادعا، د هغه پر ضد څرګند رد دی، چې دغسې روایات منسوخ بولي، که نه د عایشې ادعا څه مانا لري، چې دا آیتونه لوستل کېده، حال دا چې پېغمبر له دنیا تللی و؟! ابوالاسود یې له پلاره روایتوي:

«ابوموسی اشعري، د بصرې درې سوه قاریان راولېږل او یوه خبره یې ورته دا وه: چې اوږدوالی او شدت یې د توبې سورت هومره او زما په ذهن کې یوازې دا آیت یې پاتې دی: «لو کان لابن آدم و ادیان من مال لابتغی و ادیا ثالثا، ولا یملا جوف ابن آدم الا التراب.[3]»

---

[1] (صحیح بخاري (۵\۶۳ مخ) کتاب فضائل الصحابه)

[2] (صحیح مسلم (۲\۱۰۷۵ مخ) ۲۴ ګڼه حدیث، چاپ: داراحیاء التراث العربي، کتاب الرضاع)

[3] (صحیح مسلم (۲\۷۲۶مخ) کتاب الزکاة، ۱۱۹ ګڼه حدیث، چاپ: داراحیاء التراث العربي، باب لو ان لا بن آدم و ادیین لابتغی ثالثاً)

«که بنیادم دوه ناوه شتمني ولري؛ نو پر دربیمی پسې ځي او یوازې خاوره یې خېټه ډکوي!!»
او د سیوطي په اتقان کې روایتونه دي، چې قرآن ۱۱۲ سورتونه درلودل، یا دا چې د «حقد» او «خلع» دوه سورتونه پرې ورزیاتوي!![1]
او په دې اړه ډېر مطالب شته؛ خو په همدومره یې بسیا کوو.
اوس نو د دغسې روایاتو په شتون کې، یو شیعه ادعا کړای شي، چې د اهل سنتو قرآن نیمګړی یا زیات دی؛ ځکه د دوی په خپلو حدیثي ټولګو کې دغسې روایات موندل کېږي؟! بیخي ادعا نشي کړای؛ ځکه د اهلسنتو په صحاحو په تېره صحیح بخاري او صحیح مسلم کې یې چې د قرآن د اړونې په باب روایتونه راغلي؛ نو دلته دوه لاملونه دي:
یا دا چې دا روایتونه سم دي؛ خو راویان یې تېروتي؛ لکه د رجم په آیت کې تېروتنه.
یا دا چې دا روایت لکه د ځینو نورو روایاتو په څېر سم نه دي؛ نو لازم دي، چې د بخاري او مسلم په کتابونو کې له سره کتنه وشي.
نو د شیعه وو په حدیثي ټولګو کې، چې د قرآن د اړونې په اړه کمزوري روایات راغلي او ځینې پرې استناد کوي، چې ګوندې شیعه د قرآن پر اړونې ګروهن دي؛ نو اوس دا پوښتنه پخپله اهلسنتو ته اوړي، چې د دوی په کتابونو کې خو تر هغوی ډېر دا روایات راغلي؛ نو څنګه نورو ته ګوته نیسي!
په رښتیا، د چا کور چې د ښیښې وي، نه ښایي، د نورو په ډبرو وولي.

---

[1] (جلال الدین سیوطي، الاتقان فی علوم القرآن، ٦٥ مخ، چاپ: المکتبة الثقافیه، بیروت)

څلورمه برخه

د نبوي سنتو په اړه د سني او شیعه و نظر

ځینې ناپوهان پر شیعه وو تور لګوي، چې دوی د حضرت رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم له سنتو منکر دي، چې دا یوه چټي خبره ده، موږ په دې اړه د اهل سنتو د یو شمېر پوهانو نظریات رااخلو:

شیخ محمد ابوزهره (رح) په خپل کتاب «الامام الصادق» کې لیکي:

«دوی ته متواتر او پر له پسې سنت حجت دی او په حجیت کې یې بیخي څه مخالفت نشته او تواتر د دوی په نزد د پرېکنده علم لام دی... او ښکه د پیغمبر د سنتو له حجیته انکار (چې په تواتر رارسېدلي وي) کفر دی؛ ځکه انکار یې، له رسالته نته ده؛ خو د امامانو د خبرو له حجیته منکرېدل، کفر نه ګڼل کېږي؛ بلکې فسق دی.[1]»

شیخ محمد غزالي (رح) په خپل کتاب «دفاع عن العقیده و الشریعة ضد مطاعن المستشرقین» کې لیکي:

«... او له دې فتنه مارو او دروغ پالو څنې، هغوی دي، چې ډنډورې خوروي، چې شیعه د «علي» لارویان او سنیان د «محمد» لارویان دي او شیعه «علي» رسالت ته خورا وړ بولي او ګروهن دي، چې رسالت، په تېرو کې بل ته ورکړای شوی دی!! چې دا ښکاره چټیات او ناوړه دروغ دي»

زیاتوي:

«شیعه د محمد پر رسالت ګروهن دي او د علي شرافت په دې کې بولي، چې همدې پیغمبر ته ور منسوب او د هغه پر سنتو یې منګولې لګولي او هغوی د نورو مسلمانانو په څېر، په پیل او پای کې، د دې صادق امین (پیغمبر) د ستریا په څېر، بل انسان نهویني... نو څنګه پر دوی دا دروغ تړل کېږي؟![2]»

---

[1] (ابوزهره، الامام صادق)

[2] (غزالي، دفاع عن العقیده والشریعة)

سني او شيعه د نبوي سپېڅليو سنتو او ترې د لاروۍ په اړه يو خوله دي؛ خو تر پېغمبر صلی الله علیه و آله وسلم روسته کهول ته د سنتو د لېږد په څرنګوالي کې اړپېچ لري، چې د ډاډمنېدو پر څرنګوالي پوه شي.

د اهل سنتو په نزد بسیا ده، چې د حدیث سند له یوه (ثقه او) ډاډمنه بل ډاډمن ته ولېږل شي، چې یوه صحابي ته ورسي؛ ځکه د ګرسره اصحابو پر عدالت ګروهن دي او دوی ته صحیح بخاري او صحیح مسلم، هومره سم کتابونه دي، چې بیخي شک پکې نشته او د سموالي او ډاډ له اړخ يې د قرآن کریم درجې ته رسولي، که نه؛ څه مانا لري، چې اهلسنت ددې دواړو کتابونو د منځپانګو په منلو، ځان ژمن بولي او ددې خبرې د پخلي لپاره، د شیخ ابوعمرو بن صلاح هغه خبره رااخلو، چې پر صحیح مسلم، د نووي د شرح په سریزه کې يې کړې ده:

«مسلم رحمة الله چې ددې کتاب (صحیح مسلم) پر سموالي حکم کړی؛ بیخي سم دی، همدغسې بخاري هم د خپل کتاب پر سموالي قضاوت کړی؛ ځکه امت منلی دی؛ خو هغه يې چې مخالف وي (دا دریځ يې پر اجماع او يو خوله توب) څه اغېز نه لري.»

زیاتوي:

«... امت يې په اجماع کې له تېروتنې معصوم او پاکلمنی دی.[1]»

خو د شیعه وو شرط دا دی، چې لومړی د حدیث سند د اهل بیتو یو امام ته ورسي او د حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم په دې خبره استناد کوي، چې: «زه په تاسې کې دوه ګرانبیه څیزونه پرېږدم، که منګولې پرې ولګوئ، بیخي به بې لارې نشئ؛ د الله کتاب او ځوځات مې اهل بیت.[2]»

او خدای تعالی وایي:

[إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيراً[3]]

ژباړه: الله خو یوازې دا غواړي چې له تاسې کوروالو؛ ((اهل البیت = نبوي کورنۍ)) ناپاکي لرې کړي او پوره مو سوتره کړي.

---

[1] (صحیح مسلم، دنووي له شرح سره (۱۱ ۱۴ مخ) دارالشعب چاپ)

[2] (صحیح ترمذي (۱۱۳ ۲۰۱ مخ) باب: مناقب اهل بیت النبی (ص)، چاپ: دارالکتاب العربي)

[3] (احزاب ۳۳)

بل شرط يې دا دی، چې روايت د خدای کتاب ته ور وړاندې کوي، وروسته په متن او سند [منځپانگه او لاسوند] کې ځيرنه کوي، بيا يې له هغو رواياتو سره پرتله کوي، چې پرېکنده متواتر رارسېدلي وي او په پای کې روايت، د عقل په کچه هم تلي او هر روايت چې له دې شرطونو يو و نه لري؛ نو په اخستو کې يې تامل (او درنگ) کاروي.
شيعه د احاديثو څلور آريزې ټولگي لري:

- کافي
- من لا يحضره الفقيه
- استبصار
- تهذيب.

او په دې کتابونو کې راغلي روايات بايد وڅېړل شي؛ ځکه سم او ناسم پکې شته او شيعه ددې کتابونو د ټولو روايتونو پر سموالي گروهن نه دي؛ ځکه د شيعه وو په نزد، يو کتاب هم له قرآن سره (د سموالي او اعتبار له پلوه) برابريدای نشي؛ لکه چې شيخين؛ بخاري او مسلم هم د خپلو صحيحينو په اړه دغسې باور لري.
سيد محمد حسين جلالي په «مصادر الحديث عند الشيعه الاماميه» کتاب کې د «کافي» د احاديثو د سموالي او ناسموالي په اړه ليکي:
«په کافي کې گرسره (۱۶۱۲۰) احاديثه دي، چې ۹۴۸۵ يې کمزوري، ۱۱۴ يې حسن، ۱۱۸ يې ډاډمن او موثق، ۳۰۲ يې قوي او ۵۷۰۲ يې سم دي.»
او دا څرگندونه راښيي، چې شيعه عالمان څرنگه د کافي زرگونو احاديث کمزوري کوي؛ نو دا هغوی ته يو سم او منطقي ځواب دی، چې وايي، کافي شيعه وو ته داسې دی؛ لکه چې اهل سنتو ته صحيح بخاري دی.
ځينې وايي:
چې د کافي نوم «صحيح کافي»! دی چې دا هم ډانگ پېيلي دروغ دي او پر دغسې تور، د کافي پر ځينو کمزوري روايتونو، گرسره شيعه غندي او وايي، چې دا يې صحيح کتاب دی؛ نو ټول شيعيان يې مني!!

د حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم د پاکلمنتوب په اړه د دواړو ډلو نظر

ځینې توروونه لګوي چې شیعه خپل امامان تر حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم لوړ ګڼي؛ خو ما ته د خپلو څېړنو په پایله کې جوته شوه، چې تر اهل سنتو، شیعه خورا رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم ته په درناوي قایل دي.

شیعه نبوي سنت سپېڅلي ګڼي او د هغه پر کفر ګروهن دي، چې د نبي مکرم له کوم حکمه منکر شي او حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم لومړنی او روستنی غوره بولي او پر دولس ګونو امامانو ځکه منګولې لګوي، چې د پېغمبر سنتو ته د رسېدو لپاره خورا ډاډمنه لار ده او د رسول اکرم د عصمت او پاکلمنتوب په اړه هره نیوکه غندي او په اند یې رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم تر نبوت وړاندې روسته په ټولو دنیوي او اخروي چارو کې له تېروتنې معصوم دی.

اهل سنت هم رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم لومړنی او روستنی غوره بولي؛ خو یوازې یې په دیني چارو کې معصوم بولي، چې په اند یې، دا چارې د رسالت په تبلیغولو پورې اړوند دي او بې له دې، په نورو مسایلو کې د بل انسان په څېر، کله تېر وځي او کله پر سمه وي.

مخکې تر دې چې دا خبر وغندو، د نبي مکرم د عصمت په اړه د اهلسنتو ځینې ویناوې رااخلو:

حضرت عایشه (رض) وایي:

«... چې په حرا غار کې و، ناڅاپه یې حق وموند او پرښته پرې راکوزه شوه او ورته یې وویل: ولوله. نبي مکرم وویل: لوستلای نشم او په ډېر زحمت او درې ځل ویلو یې «اقرا» ولوسته او روسته کور ته راستون شو، بدن یې لړزېده او خدیجې ته راغی او و یې ویل: څه راباندې واچوئ، څه راباندې واچوئ؛ نو پټ یې کړ او ډار ترې ولاړ. بیا یې وویل: خدیجې! پر ما څه شوي؟! خدیجې له ځان سره «ورقه بن نوفل بن اسد بن عبدالعزی بن قصی» ته بوت، چې د خدیجې د تره زوی و، چې په جاهلیت کې نصراني و او په عربي یې کتاب کښه، چې تر وسې یې انجیل هم له مخې ولیکه؛ خو پر هغه ورځ بوډا او ړوند شوی و. خدیجې ورته وویل: د تره زویه! راشه د وراره دې واوره! ورته وویل: وراره! څه وینې؟ پېغمبر ورته خپل

ليدلي وويل: ورقه وويل: دا هماغه الهي ناموس دی، چې پر موسی نازل شو! کاش زه هغه مهال يو ژوندی ښاخ وای، چې قوم دې تا له ښاره شړي. پېغمبر صلی الله عليه و آله وسلم ورته وويل: دوی مې شړي؟!!![1]»

ايا معقوله ده، چې رسول اکرم نه پوهېده، چې پرې نازل شوي، نبوت دی او ورقه بن نوفل نصراني پوه کړ، چې څه شوي دي؟!!

حضرت عايشه (رض)، په خپل روايت کې يو بل عجيبه مطلب هم روايتوي، چې په لوستو يې بدن لړزېږي:

«... څه موده روسته ورقه ومړ او پر پېغمبر څه وخت وحې رانه غله، چې ډېر خپه شو او خپګان دومره ډېر شو، چې څو ځل يې هوډ وکړ، ځان د لوړ غره له څوکې راګوزار کړي او چې د غره څوکې ته به ته، چې ځان راګوزار کړي؛ نو جبرئيل ورته ځان ښووه او ورته يې ويل: يا محمد! ته په حق د خدای استازی يې او په دې خبره يې خپګان راکمېده، ډاډمنېده او راستنېده. او لنډه دا، څه وخت به تېر شو او وحې به پرې نه راتله، پر هماغه چار يې لاس پورې کاوه، غره ته به تله او جبرئيل ورته ځان ښووه او هغه ورته خبره کوله.[2]»

ايا شونې ده، څوک ومني، چې د رسول اکرم ټول قرآن زده نه و؛ نو وګوره، چې بخاري له حضرت عايشې دغسې روايتوي:

«رسول اکرم په جومات کې د يوه سړي له خولې قرآن واورېد؛ نو و يې ويل: خدای دې وبښي له پلاني او پلاني سورت مې، چې پلانی او پلانی آيت غورځولی و، راياد يې کړ.[3]»

او دا ادعا يې چې روا ده، پېغمبر تېروځي، له جابر بن عبدلله (رض) روايتوي:

«د خندق په غزا کې، عمر بن خطاب، پېغمبر صلی الله عليه و آله وسلم ته ورغی او و يې ويل: يا رسول الله! پر خدای قسم، غوښتل مې لمونځ وکړم؛ خو و مې ليدل چې لمر لوېدلی دی، هومره چې روژه تي پرې روژه ماتولای شي. رسول اکرم صلی الله عليه و آله وسلم

---

[1] (صحيح بخاري (۹/ ۹۲ مخ) کتاب التعبير، باب اول مابدی به رسول الله)

[2] (صحيح بخاري (۹/ ۹۳ مخ) کتاب التعبير)

[3] (صحيح بخاري (۸/ ۲۳۴ مخ) کتاب الدعوات، باب: قوله تعالی و صل عليهم)

وویل: پر خدای قسم، له یاده مې وتلي، چې لمونځ وکړم! بیا پېغمبر کوز ناو ته ولاړ او زه هم ورسره وم؛ نو پر اودس یې د مازیگر لمونځ وکړ، چې لمر لوېدلی و او بیا یې د ماښام لمونځ وکړ.[1]»

ابوهریره (رض) وایي:

«لمانځه ته لیکې جوړې شوې؛ پېغمبر راغی او چې پر خپل ځای ودرېد؛ نو یاد یې شو، چې جنب دی، راته یې وویل: پر خپل ځای وسئ، ستون شو، غسل یې وکړ اوبه یې له سره څڅېدې، چې راستون شو او تکبیر یې ووایه او لمونځ یې راکړ.[2]»

همدغسې ابوهریره (رض) وایي:

«پېغمبر د ماسپښین دوه رکعته لمونځ راکړ، بیا یې سلام وگرځاوه او جومات ته د مخامخ لرگي پر لوري ورغی او لاس یې پرې کېښود او پر هغه ورځ، په خلکو کې ابوبکر او عمر هم وو؛ خو وډار شول، چې خبره ورسره وکړي. خلک په بیړه ووتل او نبي مکرم ته یې وویل: قصر (دوه رکعتي) لمونځ دې وکړ؟ او په خلکو کې یو تن و، چې نبي مکرم ورته د «ذوالیدین» غږ کاوه، نو یې وویل: رسول الله! هېر دې شول یا قصر دې کړ؟ آنحضرت وویل: نه مې هېر شوي او نه مې قصر کړی. وویل شول: هو! رسول الله، هېر مو شول. آنحضرت وویل: «ذوالیدین رښتیا وایي.[3]»

او چار تر دې رسي، چې د اهل سنتو د ادعا له مخې، یو یهودي پر پېغمبر کوډې کوي؛ نو پېغمبر خیال کوي، چې یو چار یې کړی، حال دا، کړی یې نه دی او له عایشې بي بي پوښتي، چې وحې پرې راغلې که نه؟ ایا خپلو مېرمنو ته یې سر ورښکاره کړی که نه؟!!!

عایشه (رض) وایي:

«یوه موده تېره شوه، چې پېغمبر گڼله خپلو مېرمنو ته تللی، حال دا، نه و تللی! یوه ورځ یې راته وویل: عایشې! خدای په یوه چار کې زما نظر وغوښت، خپل اند مې ورته ووایه: دوه تنه راغلل؛ یو مې پښو ته او بل مې سر ته کېناست، پښو ته ناست مې هغه بل ته وویل: پر دې

---

[1] (صحیح بخاري (۱\ ۳۴۹ مخ) کتاب الاذان، باب قول الرجل للنبی ما صلّینا)

[2] (صحیح بخاري (۱\ ۱۶۸ مخ) کتاب الغسل، باب اذا ذکر فی المسجد ان جنب)

[3] (صحیح بخاري (۸\ ۵۷ مخ) کتاب الاداب، باب ما یجوز من ذکر الناس)

سړي څه شوي؟ و يې ويل: کوډې پرې شوي! و يې ويل: چا پرې کړي؟ و يې ويل: لبيد بن عاصم»!!![1]

او هم عايشه (رض) وايي:

«پر رسول الله يو ډول کوډې شوې وې، چې انګېرله يې، يو چار يې کړی؛ حال دا، کړی يې نه و، ان يوه ورځ راسره و، خدای يې وباله او خدای ځواب ورکړ، بيا يې وويل: عايشې پام دې وي، چې خدای په يو چار کې زما نظر وغوښت او خپل نظر مې ورته ووايه»؟!![2]

شيخ محمد عبده (رح) دا ټول روايات ردوي او غندي؛ ځکه د خدای تعالی له دې وينا سره په ټکر کې دي:

[أَوْ يُلْقَى إِلَيْهِ كَنزٌ أَوْ تَكُونُ لَهُ جَنَّةٌ يَأْكُلُ مِنْهَا وَقَالَ الظَّالِمُونَ إِن تَتَّبِعُونَ إِلاَّ رَجُلاً مَّسْحُوراً[3]]

ژباړه: يا يې کومه خزانه په واک کې نه پرېوځي يا يې يو بڼ درلودای، چې (بې غمه) يې ترې خوړای؟!)) او مشرکانو وويل: ((تاسې خو ايله په يوه کوډو وهلي سړي پسې روان ياست!))

(والعياذ بالله) د نبي مکرم د شهوتپالنې په اړه امام بخاري په خپل صحيح کې له ابوهشام څخه روايتوي:

«چې رسول الله ناروغ و، پر خپلو ښځو ګرځېده او ويل يې: سبا چېرې يم؟ سبا د چا په کور کې يم؟ او دا ټول له دې لامله و، چې ډېر لېوال و، چې د عايشې کور وي! عايشه وايي: چې يوه شو سبا زما کور دی؛ نو آرام شو.» !!![4]

حضرت عايشه بي بي وايي:

«چې رسول الله به سفر ته تله؛ نو پخپلو ښځو کې يې پچه اچوله، چې د چا پچه به راووته، له ځان سره يې بوته او هرې مېرمن ته يې ورځ او شپه وېشلې وه او يو ځل سودې د زمعې لور،

---

[1] (صحيح بخاري (۸\ ۵۷ مخ) کتاب الاداب، باب ان الله يامر بالعدل والاحسان)

[2] (صحيح بخاري (۷\ ۴۴۴ مخ) کتاب الطب، باب السحر)

[3] (فرقان\ ۸)

[4] (صحيح بخاري (۵\ ۷۷ مخ) کتاب فضائل الصحابه، باب فضل عايشه)

خپله ورځ و شپه عایشې ته وروبښله او په دې توګه یې غوښتل چې د پېغمبر رضایت تر لاسه کړي.[1]»

له دې دوو روایاتو څرګندېږي، چې حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم هره ورځ او شپه یې خپلې یوې مېرمنې ته ځانګړې کوله؛ بل روایت له دې مطلب سره په ټکر کې دی.

حضرت انس بن مالک (رض) وایي:

«رسول اکرم به د شواروز په یوه ساعت کې یولسو تنو مېرمنو ته ورته، راوي وایي: انس ته مې وویل: دومره وس یې درلود؟ و یې ویل: پخپلو کې به مو ویل، چې د دېرشو تنو زور ورکړای شوی دی»!!

[عَبَسَ وَتَوَلَّى. أَن جَاءهُ الْأَعْمَى. وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّهُ يَزَّكَّى. أَوْ يَذَّكَّرُ فَتَنفَعَهُ الذِّكْرَى[2]]

ژباړه: تریو تندی شو او مخ یې واړاوه، (له دې لامله) چې هغه ړوند ورغی او ته څه خبر یې؟ ښایي وده ومومي [، پاك شي او د تقوا لار خپله کړي]، یا پند واخلي؛ او پند ورګټور شي.

همدغسې اهل سنت وایي چې پورتني آیتونه د پېغمبر د پېړې او تېسورۍ لپاره نازل شوي؛ ځکه هغه مهال چې ړوند عبدالله بن مکتوم ورغی؛ نو تریو تندی شو او مخ یې ترې واړو او د اهلسنتو د روایاتو له مخې لامل یې دا و، چې رسول الله له عتبة بن ربیعه، ابوجهل، عباس بن عبدالمطلب، ابی او امیة بن خلف سره پر خبرو بوخت و، چې دین ته یې راوبولي او اسلام راوړو ته یې هیلمن و، پر دې وخت ابن مکتوم (رض) له پېغمبر وغوښتل، چې څه خدای ورښوولي، ده ته یې هم ورزده کړي او یو سورت ورته ولولي او دا چې خبره یې ورپرې کړې وه؛ نو نبي مکرم خپه او تریو تندی شو او په خپل زړه کې یې وویل: اوس دا شخصیتونه انګېري، چې لارویان یې ړانده او مریان دي؛ نو ځکه یې تر مخ واړو او ورسره پر خبرو اترو شو!!

---

[1] (صحیح بخاري (۳\ ۴۶۲ مخ) کتاب الهبه، بابا هبة المراة لغیر زوجها)

[2] (عبس\ ۱-۴)

شیعه بیخي دا مطلب نه مني او وايي: دا آیت د یوه اموي سړي په اړه نازل شوی، چې له هغې ړوند يې مخ واړو او نه پيغمبر صلی الله علیه و آله وسلم.
سید محمد حسین طباطبايي (رح) په خپل المیزان تفسیر (۲۰۳\۲۰ مخ) کې وايي:
«دا آیات څه ښکاره توب نه لري، چې مطلب يې خپله حضرت رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم وي؛ بلکې یو خبر دی، چې مخبر عنه يې څرگند نه دی، که څه، په ډاگه ده، چې مطلب بې له پيغمبر صلی الله علیه و آله وسلم څخه یو بل تن دی؛ ځکه تنده تریووول او غوسه کېدل د پيغمبر صلی الله علیه و آله وسلم له ځانگړنو څنې نه دي او آنحضرت ان خپلو دښمنانو ته هم تندده نه تريوووله، دا خو له څه چې له مؤمنانو سره يې داسې چلن کړی وای.
او همدغسې د آیت په دوام کې چې د مقابل لوري په اړه خبرې کوي، چې له شتمنو سره کېني او له نشمنو مخ اړوي؛ چې دا چلن خو له نبوي خوی سره بیخي اړخ نه لگوي... ځکه خدای د «عبس» تر سورت له مخه په «وانک لعلی خلق عظیم» آیت ستایلی؛ نو دا څنگه کېدای شي، چې د بعثت په پیل کې خدای د خپل استازي خوی ستر وستايي او په دې اړه مطلقه خبره وکړي؛ بیا چې له شتمنو سره ښه چلي، که څه، کافر و او نشمنو سر بد چلېږي؛ که څه، مؤمنان او هدايت شوي وي!!!
په هر حال له تېرو او ددې په څېر روایاتو يې څرگندېږي، چې اهلسنت، بې له دیني او تبلیغي چارو، د نبي مکرم پر نه عصمت گروهن دي؛ خو خدای تعالی په مطلق ډول او بې له کوم قید و شرطه امر کوي، چې د پيغمبر لاروي يې وکړئ.
[وَمَا يَنطِقُ عَنِ الْهَوَى[1]]
ژباړه: او نه د ځاني غوښتنو له مخې غږېږي
[إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَى[2]]
ژباړه: (بلکې) خبرې يې یوازې وحې ده، چې ورته رالېږل کېږي.

---

[1] (نجم\۳)
[2] (نجم\۴)

[وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانتَهُوا[1]]
ژباړه: هغه ته پیاوړي څواکمن ورښوولي دي؛

دا آیتونه د نبي مکرم مطلق عصمت راښيي او که په پېغمبر کې د خطا او تېروتنې احتمال وي؛ نو څرګنده ده، چې خدای د تېر او خطا امر راته کړی؛ خو خدای ته پناه وړو، چې دغسې خبرې وکړو.
دغسې روایات چې د حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم عصمت ټکنی کوي، د دورغجنو او اړوونکیو چار دی، چې پر اسلام ملنډې ووهي او شونې ده، نور دلایل هم وي او له ځانه ددې روایاتو جوړونه، ښايي د اصحابو هغه چلن ته یوه مخونه وي، چې د حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم په روستی ناروغۍ کې یې ورسره وکړه؛ چې نبي کریم صلی الله علیه و آله وسلم ترې وغوښتل، چې قلم او کاغذ راولئ، چې یو څه درته وکښم، چې بیخي بې لارې نشئ او هغوی په څواب کې ورته وویل، چې پېغمبر پرتې (او هذیان) وایي؛ بیا خو څه تعجب نه دی، چې ساختګي روایات جوړ کړي، چې دا وښيي، چې نبي مکرم چې تېروځي، یو صحابي یې تېروتنه سموي! لکه چې ددې احادیثو جوړوونکي یې ادعا کوي.
یو بل جعلي روایت د حجاب او ستر آیت دی، چې اهل سنت ګروهن دي، چې د عمر بن خطاب په امر نزل شوی؛ څکه هغه نبي مکرم ته امر وکړ، چې د مېرمنو ستر یې اړین دی!!
انس (رض) وایي: «عمر (رض) وویل: و مې ویل، رسول الله، بد او ښه درته راځي، ښه ده چې امر وکړې مېرمنې دې- د مؤمنانو میندې- حجاب واغوندي.
او په بل روایت کې، حضرت عمر (رض)، پېغمبر صلی الله علیه و آله وسلم ته ویل: مېرمنو ته دې حجاب واغونده!
راوي وایي: هغه دا چار و نه کړ؛ نو خدای د حجاب آیت راولېږه»!!![2]

---

[1] (حشر\7)
[2] (صحیح بخاري (٦\٢٩٦ مخ) کتاب التفسیر او (٨\ ١٧٠ مخ) کتاب الاستئذان)

همدغسې اهلسنت وايي، چې پر منافقينو د جنازې د لمانځه د نه کولو آيت، د حضرت عمر د چلن په تاييد کې نازل شو؛ ځکه حضرت رسول صلی الله عليه و آله وسلم ټينگار درلود، چې د «ابن ابی» منافق د جنازې لمونځ وکړ؛ حال دا، د حضرت عمر خوښه نه وه.

له عبدالله بن عمره (رض) روايتوي:

«چې عبدالله بن ابی ومړ، زوی يې نبي مکرم صلی الله عليه و آله وسلم ته ورغی او و يې ويل: رسول الله! کميس دې راکړه، چې ورته يې کفن کړم، د جنازې لمونځ يې وکړه او ښښنه ورته وغواړه. نبي مکرم خپل کميس ورکړ او و يې ويل: چې کار دې پوره شو، خبر مې کړه او همداسې يې وکړل، پېغمبر ورغی، چې د جنازې لمونځ يې وکړي، ناڅاپه عمر راښکود او ورته يې وويل: ايا خدای منع کړی نه يې چې پر منافق به لمونځ نه وې؟! بيا يې وويل: «استغفر لهم و لا تستغفر لهم ان تستغفر لهم سبعين مرة فلن يغفر الله لهم» که ورته ښښنه وغواړې که و نه غواړې، که اويا ځل هم ورته ښښنه وغواړې، خدای يې بيخي نه ښښي.»

نو دا آيت نازل شو: «ولا تصل علی احد منهم مات ابداً ولا تقم علی قبره»

که يو يې ومري؛ بيخي پرې لمونځ مه کوه او پر قبر يې مه درېږه (او ښښنه ورته مه غواړه)؛ نو ځکه پېغمبر وربانديې لمونځ و نه کړ!![1]

او په بل روايت کې پخپله حضرت عمر (رض) روايتوي:

«... پر رسول اکرم صلی الله عليه و آله وسلم مې تر هغه جرائت روسته تعجب وکړ.[2]»

حقيقت دا دی، چې په هغه پېښه کې رسول اکرم اختيارمن شوی و، چې پر منافق لمونځ وکړي که يې استغفار وکړي. خدای تعالی وايي: «استغفرلهم او لا تستغفرلهم... »

او نبي مکرم د منافق د جنازې لمونځ کول ښه وگڼل؛ ځکه په هغه کې اسلام ته ستره گټه او مصلحت و او د قوم (خزرج) يې د مينې لامل شو او په دې ډول زرو تنو يې ايمان راووړ او په واقع کې، پر هغه منافق د جنازې لمونځ کول، د نهې تر نزول مخکې و او د «استغفرلهم او

---

[1] (صحيح بخاري (۷\ ۴۶۲ مخ) کتاب اللباس، باب ليس القميص)

[2] (صحيح بخاري (۲\ ۲۵۲ مخ) کتاب الجنايز)

لا تستغفرلهم» آیت نهې نه راښيي، چې حضرت عمر ترې دغسې پوهېدلی وي او پر حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم نیوکه کوي.

پر منافقینو د جنازې د لمانځه د نهې د آیت نزول، پر عبدالله بن ابی د لمونځ کول بیخي د پیغمبر تېروتنه نه راښيي؛ ځکه که د آیت تر نزول روسته یې لمونځ کاوه، تېروتنه وه، نه مخکې ترې او له دې پېښې یوازې د حضرت عمر تېروتنه ځرګندېږي؛ ځکه چې پر حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم یې ټینګه نیوکه وکړه او پخپله یې هم په دې چار اقرار کړی.

روایت شوي، چې حضرت عمر وویل: «په اسلام کې مې یوه تېروتنه کړې، چې کله مې هم هغسې نه وه کړې: پیغمبر غوښتل چې پر هغه منافق لمونځ وکړي... »[1]

او په څېر یې د بدر غزا له بندیانو د فدیې اخستل دي.

اهلسنت ګروهن دي، دا چې پیغمبر د بدر له بندیانو فدیه واخسته او و یې نه وژل د (انفال ٦٧ او ٦٨) آیت د حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم د پرې او ټپسورۍ او د حضرت عمر د تایید لپاره نازل شو؛ ځکه عمر غوښتل چې ټول ووژل شي او آیت دا دی:

[مَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَن يَكُونَ لَهُ أَسْرَى حَتَّى يُثْخِنَ فِي الأَرْضِ تُرِيدُونَ عَرَضَ الدُّنْيَا وَاللّهُ يُرِيدُ الآخِرَةَ وَاللّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ[2]]

ژباړه: له هېڅ پیغمبر سره دا نه ښايي، چې (له دښمنانو د سر د بيې اخستو لپاره) بندیان ونیسي، چې د دښمن په وینه ځمکه خړوب کړي (او د جګړې پر سیمه پوره لاسبرى شي) تاسې دنیوي ناپایښته ګټه غواړئ (او ښه مو ایسي، چې ډېر بندیان ونیسئ او د فدیې په اخستو یې ازاد کړئ) او الله (روستۍ موخه او د) اخرت (پاینې چارې درته) غواړي او الله ناماتی حکیم دی.

[لَّوْلاَ كِتَابٌ مِّنَ اللّهِ سَبَقَ لَمَسَّكُمْ فِيمَا أَخَذْتُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ[3]]

---

[1] (متقي هندي، کنزالعمال (۱۲\ ۴۱۹ مخ) ۴۳۹۳ ګڼه حدیث)

[2] (انفال\ ٦٧)

[3] (انفال\ ٦٨)

ژباړه: که د الله مخکېنی قانون او حکم نه وای (چې بې خبرونې يو امت ته هم سزا نه ورکوي؛) نو د بې وخته بنديانو نيولو په پار هرومرو ستر عذاب دررسېده.

او په دې شان، د خپل نظر د تاييد لپاره يې يو بل روايت جوړ کړی او په نبي مکرم پورې يې تړلی دی؛ لکه چې دا ګواښنه په آيت کې ده، له ګواښنې مطلب، پيغمبر دی!! نو ځکه اهل سنت روايتوي چې نبي مکرم صلی الله عليه و آله وسلم حضرت ابوبکر ته ژړل او ويل يې:
«که له عمر بن خطاب سره مې مخالفت کړی وای، نژدې وه، ستر عذاب راباندې راغلی وای او که دا عذاب راغلی وای؛ نو يوازې عمر ترې بچېده» يعنې بې له عمره، نور ټول تېروتي وو!!
حقيقت دا دی، چې دا آيت د بدر تر عزا مخکې نازل شوی او هغه اصحاب تېسوروي، چې تر جګړې يې د ابوسفيان په مالونو پسې ورتګ غوره کړ او دا هغه مهال و، چې آنحضرت صلی الله عليه و آله وسلم ورسره مشوره کړې وه، چې له مشرکينو سره د جګړې د چمتووالي کچه دې وارزوي او په آيت کې نهې، د بنديانو د نبي مکرم په مطلق نيوو کې نه ده؛ بلکې نهې هلته ده، چې مشرکين بې له جګړې ونيسي، چې ځينو اصحابو يې هغه وخت نظر ورکړی و، چې رسول الله صلی الله عليه و آله وسلم له دوی سره مشوره کړې وه، چې يا کاروان ونيسئ او ورسره جګړه وکړئ او دا آيت هغه وګړي ګواښي، چې له جګړې سرغړونه کوي؛ نو څرنګه يې منلای شو، چې د نبي مکرم په تېسورۍ کې به نازل شوی وي حال دا، پيغمبر ورسره سخته جګړه وکړه او و يې وژل او په هماغه جګړه کې د قريشو اويا تنه مشران ووژل شول.

حضرت ابوهریره او ډېر روایات یې

دا چې ابو هریره (رض) ډېر روایات نقل کړي، غواړم پر شخصیت یې یوه رڼا واچوم؛ ځکه د حدیثو رجالو اجماع کړې، چې حضرت ابوهریره د رسول اکرم تر ټولو اصحابو ډېر احادیث روایت کړي، حال دا، څه له پاسه یو کال او نهه میاشتې او د ځینو روایاتو له مخې، یوازې درې کاله یې له حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم سره تېر کړي، چې په دې شان، د اهل سنتو صحاحو ۵۳۷۴ احادیث ترې نقل کړي، چې یوازې بخاري ۴۴۶ احادیث ورنه نقل کړي دي.

خو پخپله ابوهریره (رض) وایي: «بې له عبدالله بن عمر (رض) څخه د پېغمبراکرم یو صحابي هم تر ما ډېر له پېغمبره روایات نه دي نقل کړي؛ ځکه هغه لیکل او نه کښل.[1]»

د ابن عمر (رض) ټول روایات ۷۲۲ دي، چې بخاري یوازې اوه احادیثه او مسلم ترې ۲۰ روایته پخپلو صحاحو کې راوړي دي. دا چې ابوهریره ډېر له نبي مکرم سره کښناسته، پخپله یې دلیل وایي:

«وایي چې ابوهریره ډېر حدیثونه روایتوي او وایي چې پر مهاجرینو او انصارو څه شوي، چې په څېر یې احادیث نه روایتوي؟ او په واقع کې زما مهاجر رونړه په بازارونو کې پر چکچو بوخت وو او انصار رونړه مې له خپلو شتمنیو سره پر کار بوخت وو او زه یو بېوزلی او نشمن سړی وم، له حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم نه جلا کېدم، چې خېټه مې مړه شي؛ نو چې هغوی نه وو، حاضرېدم او چې هېرول یې؛ نو زما یادېدل.[2]»

او وایي:

«خلک وایي، چې ابوهریره، ډېر احادیث نقولي او په واقع کې زه له حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم نه جلا کېدم، چې خېټه مې مړه شي او اړ نشم، چې خمبیره وخورم او نه دا چې وریښمین واغوندم یا مې پلانی او پلانۍ نوکري وکړي او له ډېرې لوږې مې په خېټې پورې ډبره تړله او که څوم مې لیده؛ نو آیت مې ورلوست،چې اغېزمن شي او څه راکړي،

---

[1] (صحیح بخاري (۱|۸۶مخ) کتاب العلم)

[2] (صحیح بخاري (۳|۳۱۳مخ) کتاب المزارعه، باب ما جاء فی الفرس)

چې موږ شم او جعفر بن ابوطالب بېوزليو ته خورا خير رسېده، چې موږ يې خپل کور ته بوتلو او چې هر څه يې درلودل راکول يې، چې ويې خورو او ماړه شوو، ان کله يې د غوړيو خيگ راوړه، چې تش شوی به و او موږ به (له ډېرې لوږې) څيرې کاوه او څټه به مو.[1]»

او ابوهريره د جعفر بن ابوطالب د خيراتي لاس په غبرگون کې وايي:

«تر رسول اکرم صلی الله عليه و آله وسلم روسته، جعفر بن ابوطالب غوره تن دی، چې څپلی يې پر پښو کړي، سور شوی او په خپلو پښو نه دی تللی.»[2]

او وويئ چې د ابوهريره کچې کومې دي، چې جعفر بن ابوطالب تر نورو اصحابو غوره بولي؟!

مسلم په خپل صحيح کې روايت کړی، چې عمر بن خطاب واورېدل، چې ابوهريره له پيغمبر صلی الله عليه و آله وسلم دا حديث روايتوي: «چې څوک لا اله- الا الله ووايي، جنت ته ځي» په کوړه يې وواهه.[3]

ابن عبدالبر خپله له ابوهريره نقلوي:

«داسې احاديث مې درته روايت کړي، که د عمر بن خطاب پر مهال مې روايتول؛ نو په کوړه يې وهلم.»[4]

حديثپوه فقيه رشيد رضا وايي:

«که عمر بن خطاب د ابوهريره تر مړينې روسته هم ژوندی وای؛ نو دا ټول احاديث نه رارسېدل.»[5]

مصطفی صادق الرافعي وايي:

«... او په دې توگه ابوهريره، لومړی حديثي راوي دی، چې په اسلام کې تورن شو.[6]»

---

[1] (صحيح بخاري (۵\۴۷ مخ) کتاب الفضايل الصحابه باب مناقب جعفر بن ابوطالب)

[2] (ترمذي، سنن (۱۳\۱۸۹ مخ) چاپ: دارالکتاب عربي + حاکم، مستدرک (۳\۲۰۹ مخ)

[3] (صحيح مسلم (۱\۲۰۱ مخ) ۵۲ گڼه حديث، باب: من شهد لا اله الا الله مستيقنا دخل الجنة)

[4] (شيخ محمد غزالي، فقه السيره، ۴۱ مخ، شپږم چاپ.)

[5] (المنار مجله، (۱۰\۸۵۱ مخ)

[6] (تاريخ آداب العرب (۱\۲۷۵ مخ)

د صفین په جګړه کې ابوهریره د حضرت معاویه خوا ونیوه، په ګټه یې ورته احادیث روایتول، په احادیثو یې د هغه ملاتړ کاوه؛ نو ډېرې پیسې یې ورکولې او چې کله به مروان بن حکم، له مدینې وته؛ نو ابوهریره یې ځایناستی کېده؛ نو ځکه یې ژوند ښه شو. له ایوب بن مجمد څخه روایت شوی:

«له ابوهریره سره وم، چې نرم رنګین کتان یې اغوستی و، له ځان سره یې په ناز او نخرو وویل: ابوهریره،څومره ښه! کتان دې اغوستی؟ همدا زه وم چې یوه ورځ د حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم د ممبر او د عایشې د کور ترمنځه، بې هوښه شوی وم، څوک راتله او زما پر غاړه یې پښه ایښوده، په دې ګومان چې زه لېونی یم؛ خو څه لیونتوب راکې نه و، زه خو وږی وم.»[1]

او دا چې د امویانو لاروی شو؛ نو ناچار و، چې د نبي کریم صلی الله علیه و آله وسلم یو شمېر احادیث پټ کړي او و یې نه وایي؛ ځکه ویل یې ورته خطرناک و، په دې اړه پخپله وايي:

«له رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم مې د حدیثو دوه لوښي ترلاسه کړي؛ یو مې خور کړی او که بل خور کړم، مرۍ مې پرې کېږي.»[2]

دا خبره چېرې او دا بله خبره یې چېرې، چې وایي: «خلک وایي: ابوهریره ډېر احادیث وایي. که د قرآن مجید دا دوه آیتونه نه وای؛ نو بیخي مې احادیث نه روایتول[3] او بیا یې دا آیتونه ولوستل:

[إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَى مِن بَعْدِ مَا بَيَّنَّاهُ لِلنَّاسِ فِي الْكِتَابِ أُولَـئِكَ يَلعَنُهُمُ اللّهُ وَيَلْعَنُهُمُ اللاَّعِنُونَ. إِلاَّ الَّذِينَ تَابُواْ وَأَصْلَحُواْ وَبَيَّنُواْ فَأُوْلَـئِكَ أَتُوبُ عَلَيْهِمْ وَأَنَا التَّوَّابُ الرَّحِيمُ[4]]

---

[1] (صحیح بخاري (۹\ ۳۱۷ مخ) کتاب الاعتصام بالکتاب والسنة)

[2] (صحیح بخاري (۱\ ۸۹ مخ) کتاب العلم، باب حفظ العلم)

[3] (صحیح بخاري (۱\ ۸۸ مخ) کتاب العلم)

[4] (بقره\ ۱۵۹- ۱۶۰)

ژباړه: په حقیقت کې کوم خلك، چې زموږ نازل شوي څرګند دلایل او لارښوونې په داسې حال کې پټوي، چې په کتاب کې خلکو ته روښانه شوي؛ نو الله او ټول لعنت ګر پرې لعنت وایي. بې له هغو چې توبه ګار شول (او راوګرځېدل) او (خپلې بدې کړنې یې پر نېکو کړنو) سمې کړې او (پټ کړی حقیقت یې) راڅرګند کړ؛ نو د دوی توبه منم او زه خو ډېر لورین توبه منوونکی یم.

له دې څرګندو استدلالونو، د حضرت ابوهریره حقیقت او په احادیثو کې یې امانت راښکاره کېږي، چې زموږ د زمانې د درباري واعظینو په څېر دی او معلومېږي، چې شیعه یې ولې له روایاتو مخ اړوي او همدا دلایل بس دي، چې اهلسنت د حضرت ابوهریره د احادیثو په منلو کې له بریده اوښتي اغراق او مبالغه یې کړې او چې څوک یې احادیث ارزوي، مخه یې پرانستې ده.

ابن حنبل، ابوبکر حمیدي او ابوبکر صیرفي (رحمة الله علیهم) په «اختصار علوم الحدیث» کتاب کې وایي:

«د هغوی روایات بیخي نه منل کېږي، چې د رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم په احادیثو کې یې دروغ ویلي وي، که څه، تر خپلو دروغو روسته یې توبه ایستلې وي.[1]»

سمعاني وایي:

«چا چې په یوه روایت کې دروغ ویلي وي، واجب دي، چې روایات یې بې ارزښته وګڼل شي.[2]»

[1] (اختصار علوم الحدیث، ۱۱۱ مخ)

[2] (التقریب نووی، ۱۴ مخ)

اوس د حضرت ابوهریره د روایاتو یوه برخه راوړاندې کوو، چې بخاري په خپل صحیح کې راوړې ده:

حضرت موسی علیه السلام د ملک الموت سترګه ړنده کړې ده!!!

حضرت ابوهریره وایي:

«ملک الموت حضرت موسی علیه السلام ته راغی، سملاسي په سپېره وواهه، چې له ناچارۍ خپل پالونکي ته ورستون شو او و یې ویل: داسې بنده ته دې ولېږلم، چې مرګ نه غواړي. خدای یې سترګه روغه کړه او و یې ویل: ورستون شه او ورته ووایه، خپل لاس دې پر یوې غوا کېږده؛ نو هر وېښته ته به یې یو کال عمر ورکړم. موسی وویل: پالونکیه! روسته به څه کېږي؟ و یې ویل: مرګ! و یې ویل: نو همدا اوس (مرګ منم) او له خدایه یې وغوښتل چې د یوې ډبرې د ګوزارولو په اندازه یې سپېڅلې ځمکې ته نژدې کړه.[1]»

حضرت ابوهریره وایي:

«جهنم ته ویل کېږي: ایا ډک شوې؟ او هغه وایي: تر دې ډېر غواړم؛ نو خدای تعالی خپله پښه په جهنم کې ږدي او وایي: قط، قط. (یعنې بس دی!!![2])

حضرت ابوهریره وایي: رسول اکرم وویل:

زموږ پالونکی د هرې شپې په روستۍ دریمه برخه کې د دنیا اسمان ته راکوزېږي او وایي: څوک مې بلي، چې دعا یې قبوله کړم؟ څوک دی، چې راڅخه وغواړي او ور یې کړم؟ څوک دی، چې بښنه راڅخه وغواړي او ویې بښم؟[3]»

او دا روایت د اهلسنتو له ګروهې سره اړخ نه لګوي، چې خدای پر عرش دی؛ ځکه د شپې په روستیو کې یې د دنیا اسمان ته راتګ (د ابوهریره د ادعا له مخې)؛ یعنې هلته یې په شواروز کې ۲۴ ساعته پاتېدل؛ ځکه د شپې روستۍ برخه د ځمکې پر مخ په بېلابېلو ځایونو

---

[1] (صحیح بخاري (۲\۱ ۲۳۶ مخ) کتاب الجنائز)

[2] (صحیح بخاري (۱\۶ ۳۵۳ مخ) کتاب التفسیر، باب قوله: وهل من مزید)

[3] (صحیح بخاري (۱\۳ ۱۳۶ مخ) کتاب التهجد)

کې دوام لري (ځکه ځمکه کروي او گرده ده، روستۍ شپه بيخي نه تماميږي؛ نو ځکه هر ساعت د ځمکې د کرې په يو ځای کې د شپې روستۍ برخه ده)؛ نو ايا که حضرت ابوهريره پوهېدای، چې ځمکه کروي ده؛ بيا يې دغسې رواياتونه کول؟!!

حضرت ابوهريره وايي:

«رسول الله صلی الله عليه و آله وسلم وويل: بني اسرائيلو لغړ لامبل او يو بل ته يې کتل؛ خو موسی عليه السلام ځانته لامبل؛ نو و يې ويل: څه خنډ نشته چې موسی راسره حمام ته ولاړ شي؛ خو دا چې خصي وي! په هر حال يوه ورځ موسی يوې ځنډې ته ولاړ، چې ځان پرېمنځي؛ جامې يې پر ډبره کېښودې، ناڅاپه ډبرې يې جامې له ځان سره يووړې، موسی په خپگان په ډبرې پسې شو او غږ يې کاوه: ډبرې، جامې مې راکړه، جامې مې راکړه! او په دې توگه بني اسرائيلو ورته کتل او ويل يې: پر خدای، موسی خو څه ستونزه نه لري!! بيا موسی ډبرې ته ورسېد او خپلې جامې يې ترې راواخستې او له سختې غوسې يې د ډبرې پر وهلو پيل وکړ!!! حضرت ابوهريره وايي: پر خدای شپږ يا اوه ځل يې ډبره په کوتک ووهله.»[1]

حضرت ابوهريره وايي:

رسول اکرم صلی الله عليه و آله وسلم وويل: چې لمانځه ته اذان کېږي، شيطان شا را اړوي او تيزونه اچوي، چې د اذان غږ وا نه ورېدل شي، چې اذان وشي، راستنېږي؛ نو لمانځه ته چې تياری نيول کېږي، شا کوي او چې لمونځ پيل شي بيا راځي (او د لمانځه په منځ کې) انسان ته دنيوي مسايل وريادوي: پلانی څيز رایاد کړه او دومره وسوسه کوي، چې انسان نه پوهېږي، څو رکعته لمونځ يې کړی دی[2].

رسول الله وويل: «يو تن پر غويي سور و، غويي ورته وويل، زه سورلۍ ته نه يم پيدا شوی؛ بلکې يووې ته پيدا ته شوی يم. وايي: ما ابوبکر او عمر پرې ايمان راووړ او يوه لېوه يو پسه ونيو، شپون ورپسې ورغی، لېوه ورته وويل: پر هغه ورځ چې يو ډارن په دې (پسه) پسې شي؛ نو څوک به يې خلاصون ته ورشي؟ پر هغه ورځ به يې يوازې زه شپون يم. و يې ويل:

---

[1] (صحيح بخاري (۱| ۱۶۹ مخ) کتاب الغسل، باب من اغتسل عريانا وحده)

[2] (صحيح بخاري (۱| ۳۳۶ مخ) کتاب الاذان، باب فضل التاذين)

ما، ابوبکر او عمر پرې ایمان راوړو. ابوسلمه وایي: او پر هغه ورځ هغه دواړه په موږ کې نه وو.»[1]

حقیقت دا دی، چې دا احادیث له اسرائیلیاتو څخه دي، چې حضرت ابوهریره ترې نقل کړي او دلیل یې دا دی، چې ابوهریره به تل له یهودي کعب الاحبار سره کېناسته، چې په ظاهره یې اسلام راوړی و.

حضرت ابوهریره د جنت د تلو په اړه وایي:

«وا مې وربېدل چې رسول اکرم وویل: د امت مې اویا زره تنه جنت ته ځي، چې مخونه به یې د سپوږمۍ په څېر ځلېږي. عکاشة بن محصن اسدي پاڅېد چې یوه شمېره یې پرې ورزیاته کړي، و یې ویل: رسول الله! له خدایه وغواړه، چې یو یې زه هم یم. و یې ویل: خدایه! په هغوی کې یې وشمېرې؛ بیا یو انصاري پاڅېد او و یې ویل: رسول الله! دعا وکړه، چې یو یې زه هم یم. حضرت رسول وویل: عکاشة درنه مخکې شو»!![2]

له حضرت ابوهریره روایت شوي:

«یوه ورځ له پېغمبر سره ناست وو، چې و یې ویل: یو وخت ویده وم، په خوب کې مې ولیدل، چې په جنت کې یم، ناڅاپه مې ولیدل، چې یوه ښځه د ماڼۍ تر څنګ ولاړه ده او اودس کوي. و مې پوښتل: دا د چا ماڼۍ ده؟ وویل شو: د عمر بن خطاب ماڼۍ ده؛ نو زه یې د غیرت په یاد کې ولوېدم او له هغه ځایه وتښتېدم!! عمر وژړل او و یې ویل: رسول الله! زه پر تا غیرت کوم؟!»[3]

د ابوهریره روایات پای ته رسوو او ځینې روایات یې چې په حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم پورې تړلي، بېلګې یې رااخلو:

«که چا بې له اجازې ستا د کور وره ته وکتل؛ نو که په ډبره دې وایشت او سترګه دې ورړنده کړه، هیڅ ګناه درباندې نشته.[4]»

[1] (صحیح بخاري (۱۳\۲۹۷ مخ) کتاب المزارعة، باب استعمال البقر للحرثه)

[2] (صحیح بخاري (۱۷\۴۷۳ مخ) کتاب اللباس، باب البرود والحبرو الشمله)

[3] (صحیح بخاري (۱۴\۳۰۶ مخ) کتاب بدالخلق، باب ما جاء فی صفة الجنة)

[4] (صحیح بخاري (۱۹\۱۸ مخ) کتاب الدیات، باب من اخذ حقه...)

او پخپلې بلې فتوا کې له رسول اکرم روایتوي:
«تاسې یو هم، په یوه څپلۍ پر لار مه ځئ، یا دواړه پر پښو کړئ یا دواړه وباسئ.»[1]

[1] (صحیح بخاري (۷\۴۹۶ مخ) کتاب اللباس، باب لا یمشی فی نعل واحده)

صحيح بخاري ته ځغلنده کتنه

اوس لازمه ده، چې صحيح بخاري ته ځغلنده وګورو؛ ځکه دا کتاب اهل سنتو ته خورا صحيح او ډاډمن کتاب دی او بلخوا د ابوهريره له رواياتو او هغو رواياتو ډک دی، چې د پيغمبر عصمت ټکنی کوي.

بخاري (په خپل اند) صحيح احاديث يې له ٦٠٠ زرو احاديثو غوره کړي او وايي: «په دې کتاب کې مې يوازې سم احاديث راوړي او ډېر څه مې له صحيحو پرېښې دي»[1]

پر شيخ بخاري مې لومړی نيوکه دا ده، چې د حديث د راويانو پر عدالت ډاډمن دی او د حديث د سموالي د جوتولو لپاره يې يوازېنی شرط همدا دی، بې له دې چې د حديث متن او منځپانګې ته يې پام وي او دا يې په خپل کتاب کې د متناقضو روايتو د پيدايښت علت دی.

فرض دا چې د حديث راوي عادل وي، بيا هم احتمال شته چې د حديث يوه برخه يې روايت کړي وي يا حديث يې په مانا نقل کړي وي، نه کټ مټ په الفاظو، چې دا چار د دې لامليږي، چې د اصلي حديث د الفاظو يوه برخه له منځه ولاړه شي او په دې بڼه کې شونې ده، چې حديث بله مانا پيدا کړي، چې د راوي به ورته پام شوی نه وي، په تېره چې ځينې وخت د راويانو لړۍ اوږدېږي او له اوو يا اتو ورزياتېږي او که پر دې د نارينه وو د عدالت مساله ورزياته کړو، په تېره د منافقينو مسله (چې يوازې خدای يې له زړه خبر دی)؛ نو د احاديثو په نقل کې د بخاري ستره نيمګړنه رابرسېرېږي.

احمد امين ددې مطلب په ټينګار کې وايي:

«بخاري، چې له ځينو سړيو نقل کړی، ډاډمن نه دي او حافظانو اتياو ته نژدې د بخاري رجال کمزوري ښوولي دي.[2]»

بيا هم يو شمېر نور روايتونه يې راوړو، چې بخاري سم بللي او اهل سنتو له مودو راهيسې منلي دي.

---

[1] (ابن حجر، شرح الباري علي صحيح البخاري، سرېزه، ٥ مخ. چاپ: داراحيا التراث العربي)

[2] (احمد امين، ضحی الاسلام (٢/ ١١٧ او ١١٨ مخونه)

ابوسعید خدري (رض) وايي: حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم د قیامت ورځې په اړه وويل:
«... او همداسې غورځېږي، تر دې چې یوازې هغه تن پاتېږي، چې د خدای عبادت یې کړی وي، که ښه وي که فاسق! نو ورته ویل کېږي: کومو څیزونو پاتې کړي یاست؛ حال دا، ټول خلک تللي دي؟ وايي: موږ ترې جلا شو، موږ نن ورته خورا اړین یو او د منادي دا غږ مو واووريد: کوم قوم چې څه لمانځل ورسره به یو ځای شي او موږ خپل پالونکي ته سترګې پر لار یو.
راوي وايي: نو خدای په یوه بله بڼه (بې له هغې چې په پیل کې یې لیدلی و) راځي او وايي: زه مو پالونکی یم! نو (په تعجب وايي) ته مو پالونکی یې؟ او یوازې پېغمبران ورسره خبرې کوي؛ نو خدای ورته وايي: کومه نښه لرئ چې ورباندې یې وپېژنئ. وايي: پښه یې؛ نو خدای ورته د خپلې پښې پنډۍ ورښکاره کوي او هر مؤمن ورته سجده کوي.»[1]
«جرير بن عبدالله (رض) وايي: یوه شپه له پېغمبر سره ناست وو؛ نو د څوارلسمې شپې سپوږمۍ ته یې وکتل، و یې ویل: هرومرو به مو خپل پالونکی داسې وګورئ؛ لکه چې دا سپوږمۍ ګورئ او د خدای په لیدو کې درباندې تېری نه کېږي. (حق مو نه خوړل کېږي)[2]»
او ددې دوو روایاتو د رد لپاره بس ده، چې له مسروق څخه د بخاري یو روایت راواخلو:
«حضرت عایشې (رض) ته مې وویل[3]: مورې! ایا محمد خپل پالونکی لیدلی و؟ عایشې (رض) وویل: په دې خبره مې وېښتان ځېږه شول!... چې چا درته ویلي چې محمد خپل خدای لیدلی، دروغ یې ویلي، بیا یې دا آیت ولوست:
[لاَّ تُدْرِكُهُ الأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الأَبْصَارَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ[4]]
ژباړه: سترګې هغه لیدی نشي؛ خو دی سترګېویني او هغه لطیف (باریک وینی، دقیق) او (له هر څه) باخبر دی.

---

[1] (صحیح بخاري (٦\ ٣٥٥ مخ) کتاب التفسیر باب قوله فسبح بحمد ربک)
[2] (صحیح بخاري (٩\ ٣٩٦ مخ) کتاب التوحید، باب وجوه یومئذه ناضره)
[3] (صحیح بخاري (٦\ ٣٥٩ مخ) کتاب التفسیر، باب سورة النجم)
[4] (انعام\ ١٠٣)

و ماکان لبشر ان یکلمه الله الا وحیا او من ورا حجاب؛ یعنې بیخي بشر ته شونې نه ده، چې خدای ورسره خبرې وکړي؛ خو په وحې یا د پردې تر شا.
اروابناد سیدمرتضی عسکري (معالم المدرستین لومړی ټوک ۳۱ مخ دویم چاپ) وایي:
[وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاضِرَةٌ[۱]]
ژباړه: (هو!) پر هغه ورځ ځینې مخونه تازه او خوښ (غوړېدلي) وي،
[إِلَىٰ رَبِّهَا نَاظِرَةٌ[۲]]
ژباړه: یوازې د خپل پالونکي لوري ته کتونکي.
او دا د خدای ددې خبرې په څېر ده:
[وَاسْأَلِ الْقَرْيَةَ الَّتِي كُنَّا فِيهَا[۳]]
ژباړه: او (که ستا باور نه کېږي؛ نو) له هغه کلي وپوښته، چې موږ پکې وو.

په هغه آیت کې «امر» او په دې آیت کې «اهل» نغښتی و او په دې شان، ټول هغه آیتونه تاویلېږي، چې په ظاهره خدای جسم راښیي.
او په بخاري کې یو بل اسرائیلي روایت دا دی چې عبدالله وایي:
«یو یهودي عالم (احبار) رسول اکرم ته ورغی او و یې ویل: محمده! موږ (په تورات کې) مومو چې خدای اسمانونه په یوه گوته او نې په بله گوته، اوبه او خاورې پرې بلې گوتې او نور مخلوقات په بله گوته نیسي او وایي: زه پاچا یم؛ نو پیغمبر هومره وخندل چې غاښونه یې ښکاره شول او د آنحضرت خندا د یهودي عالم د خبرې د تصدیق لپاره وه. بیا رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم دا آیت ولوست: «ما قدروا الله حق قدره[۴]»
له ابن عمر (رض) څخه روایت دی:

---

[۱] (قیامت\ ۲۲)
[۲] (قیامت\ ۲۳)
[۳] (یوسف\ ۸۲)
[۴] (صحیح بخاري (۱۶\ ۳۱۷ مخ) کتاب التفسیر، باب و ما قدروالله حق قدره)

«رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم وویل: چې لمر څرک وهي لمونځ وکړی، چې ښه راوخېژي، چې کله د لمر څرک ډوبېږي، لمونځ وکړئ، چې ښه ډوب شي او خپل لمانځه ته له لمر خاته نه تر لمر پرېواته پورې وخت مه ټاکئ؛ ځکه لمر د شیطان د دوو ښکرو ترمنځ راخېژي یا یې وویل: د یوه شیطان په دوو ښکرونو کې راخېژي، دا مې نور یاد نه دي»!![1]

نه پوهېږم دا چټي خبرې څنګه ومنم؟!

او په ابوذرغفاري (رض) پورې یې تړلی دا بل روایت وګورئ:

«چې لمر ولوېد، رسول اکرم ابوذر ته وویل: پوهېږې چې چېرې ولاړ؟ و یې ویل: خدای او استازی یې ښه پوهېږي. و یې ویل: لمر ځي چې تر عرش لاندې سجده وکړي؛ نو اجازه اخلي او ورکول کېږي او همدومره چې غواړي، تر عرش لاندې سجده وکړي؛ نو نه منل کېږي او غواړي اجازه واخلي؛ خو نه ورکول کېږي او ویل کېږي: په کومه چې راغلی یې ستون شه؛ نو د لوېدو له ځایه راخېژي او دا د خدای د خبرې مانا ده: «والشمس تجری لمستقر لها ذلک تقدیر العزیز العلیم[2]»

او عمر بن خطاب (رض) وویل: پوه نه شوې، چې پیغمبر وویل: «مړی د ژوندي په ژړا، عذاب وینې.[3]»

---

[1] (صحیح بخاري (۴\ ۳۱۹ مخ) کتاب بدءالخلق، باب صفة ابلیس و جنوده)

[2] (صحیح بخاري (۴\ ۲۸۳ مخ) کتاب بدءالخلق، باب صفة الشمس والقمر)

[3] (صحیح بخاري (۲\ ۲۱۲ مخ) کتاب الجنایز)

[مَّنِ اهْتَدَى فَإِنَّمَا يَهْتَدي لِنَفْسِهِ وَمَن ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَلاَ تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّى نَبْعَثَ رَسُولاً[1]]
ژباړه: څوك چې پر سمه لار ولاړ شي؛ نو ګټه يې د ځان ده او څوك چې بېلارې شي، زيان يې هم د ځان دی. هېڅوک د بل د ګناه پېټی نه وړي او موږ به هېڅکله (کوم قوم) په عذاب نه کړو؛ خو دا چې يو استازی ورولېږو (چې خلك په خپلو دندو پوه کړي).

او عبدالله وايي: د نبي مکرم په مخکې د يوه چا نوم واخستل شو او وويل شو، چې هماغسې ويده و، ان ګهيځ لمانځه ته راوينښ نشو. آنحضرت وويل: شيطان يې په غوږ کې متيازې کړي دي![2]
په همدومره رواياتو بسنه کوو او دا پايله ترې راولاړېږي، چې د شيخ بخاري هر تاييد شوی روايت سم نه دی؛ نو ځکه بايد د هغو عقايدو او ګروهو په اړه له سره کتنه وشي، چې د شيخ بخاري د رواياتو پر بنسټ ولاړې وې؛ لکه د خدای د ليدو شونتيا يا په دوزخ کې خدای د پښې ايښوول، يا د نبي کريم صلی الله عليه و آله وسلم د عصمت ټکنيتوب، د ټول قرآن نه زده کړه يې، په حضرت موسی د ملک الموت ړندول او نور ډېر مطالب، چې ډاډ مو پرې کړی؛ حال دا، چټيات دي او د اسلام دين ټکنی کوي، همدغسې د احاديثو د نورو کتابونو په هکله هم دا نيوکې شته.
په پايله کې لازم دي، چې موږ خپل اسلامي تاريخ بيا ولولو او د بخاري رواياتو، رجالو او د هر صحابي د عدالت په باب له سره کتنه وکړو، په تېره، د هغوی ترمنځ چې شخړې او جګړې يې کړي او اغېزې لا تر اوسه پاتې دي او د بېلابېلو مذاهبو د راپيدا کېدو لامل شوي او مسلمانان يې کمزوري او خواره واره کړي دي.

[1] (اسراء|۱۵)
[2] (صحيح بخاري (۲| ۱۳۵ مخ) کتاب التهجد)

پینځمه برخه

لنډ مهاله واده

لنډ مهاله واده هماغه «متع واده» دی

«کومه ښځه چې له یوه نارینه سره په ټاکلي مهر، د ټاکلي وخت لپاره د نکاح په ټولو سمو شرایطو واده وکړي او دواړه لوري پر مهر او وخت، له یوه خوله کېدو روسته دا صیغه ووایي:

«زوجتک نفسی بمهر قدره (کذا) الی الاجل المعلوم»

او وخت یې وټاکي، او نارینه یې په ځواب کې وایي:

««قبلت» او د نورو عقدو او نکاح په څېر په دې عقد (نکاح) کې هم، د عقد د ټولو شرایطو سره د وکیل نیول جایز دي او په دې شان ښځه او نارینه ترې یوې ټاکلې مودې، د یوه بل شرعي همسر (مېړه، مېرمن) کېږي او وخت یې غځولای او یا یې پر همېشني وخت اړولای شي او پر ښځه واجب دي، چې د وخت له پای ته رسېدو روسته، عده وساتي او که ښځه داسې وي، چې حیض یې راځي؛ نو عده یې دوه حیضه دي او که حیض یې نه راځي، عدیه یې پینځه څلویښت ورځې دي او د متعې اولاد، که زوی وي که لور، له خپل پلار سره یو ځای کېږي.[1]»

اهل سنت دا ډول واده نه مني او پر شیعه وو نیوکه کوي، چې ولې یې پر جواز ګروهن دي.

اوس پوښتنه دا ده چې: شیعه وو دا واده له کومه ځایه راوړی؟ او یا ددې واده په اړه، اجتهاد کړای شو، چې حلال یا حرام یې کړو؟ او له کتاب او سنتو یې دلایل څه دي؟

په ځواب کې وایو:

د بېلابېلو مذاهبو لاروي مسلمانان یو خوله دي، چې دا واده په صدر اسلام کې مشروع او جایز و.

امام بخاري (رح) له ابن عباس (رض) څخه روایتوي: «له پیغمبر صلی الله علیه و آله وسلم سره غزا ته تلو او ښځې مو راسره نه وې؛ نو آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم ته مو وویل:

---

[1] (امام شرف الدین الفصول المهمه، ٦٣ مخ)

اجازه راکوې، چې ځان خصیان کړو؟ آنحضرت ترې منع کړو او اجازه یې راکړه، چې له ښځو سره په جامو (!) واده وکړو او دا آیت یې ولوست:
[یَا أَیُّهَا الَّذِینَ آمَنُواْ لاَ تُحَرِّمُواْ طَیِّبَاتِ مَا أَحَلَّ اللّهُ لَکُمْ[1]]
ژباړه: مؤمنانو! الله چې کوم پاك څیزونه درته حلال کړي، ناروا مه شمېرئ او له بریده مه اوړئ؛ (ځکه) الله تېري گر نه خوښوي.
[وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ النِّسَاء إِلاَّ مَا مَلَکَتْ أَیْمَانُکُمْ کِتَابَ اللّهِ عَلَیْکُمْ وَأُحِلَّ لَکُم مَّا وَرَاء ذَلِکُمْ أَن تَبْتَغُواْ بِأَمْوَالِکُم مُّحْصِنِینَ غَیْرَ مُسَافِحِینَ فَمَا اسْتَمْتَعْتُم بِهِ مِنْهُنَّ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِیضَةً وَلاَ جُنَاحَ عَلَیْکُمْ فِیمَا تَرَاضَیْتُم بِهِ مِن بَعْدِ الْفَرِیضَةِ إِنَّ اللّهَ کَانَ عَلِیمًا حَکِیمًا[2]]
ژباړه: او مېروښې ښځې (هم پر تاسې حرامې دي)؛ خو هغه چې (له کافرانو سره په جگړه کې) یې مالکان شوي یاست (؛ ځکه بې مېړه اسارت یې د طلاق په حکم دی) دا احکام دي، چې الله درتاکلي دي، بې له دې (ویل شویو ښځو) نورې ښځې درته روا دي، چې په خپلو مالونو یې په پاکلمنۍ او نه زنا ترلاسه کړئ؛ نو چې تاسې له کومې ښځې سره واده وکړ او خوند مو ترې واخست، نو فرض مهر یې ورکړئ او تر مهر روسته په هغه څه کې کومه گناه دربانديې نشته چې په خپلو کې پرې راضي شئ، په رښتیا، الله (د چارو پر مصالحو) پوه(او په تشریع او تکوین کې) حکیم دی.

دا آیت هم د همدې ډول واده د مشروعیت په اړه راغلی؛ ځکه د اهل سنتو اغلبو مفسرینو په آیت کې د «استمتاع» اصطلاح د «متعې نکاح» په مانا یاده کړې ده.
ابن عباس، ابي بن کعب او سعید بن جبیر (رضی الله عنهم) دا آیت دغسې لوست: «فما استمتعتم به منهن فاتوهن اجورهن[3]»
ابن کثیر (رح) په خپل تفسیر (۱|۴۶۸مخ) کې ددې مطلب د څرگندونې لپاره وایي:

[1] (مایده| ۸۷)
[2] (نساء| ۲۴)
[3] (صحیح مسلم د نووی له شرح سره (۱۳| ۵۵۲ مخ) او (۱۹| ۱۷۹ مخ) دارالشعب چاپ.)

«دا ډېره لرې ده، چې دوی د قرآن مجید په اړونې ګروهن وسي؛ نو بېشکه له هغه مراد، تفسیر دی، نه لوستنه.»
خو اسلامي ډلو ددې واده په غځولو کې اړېيچ يا اختلاف وکړ او رامنځ ته شوې ستونزه دا وه، چې آيا د متعې نکاح حرامه ده که پر خپل حلالوالی پاتې شوه؟
کوم حديث چې همدا اوس راولو، بېشکه جوتوي چې رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم په داسې حال کې له نړۍ سترګې پټې کړي، چې نه يې د متعې نکاح حرامه کړه يا يې منع ترې وکړه.
حضرت عمر ان (رض) وايي:
«د متعې آيت په کتاب الله کې دی او د رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم په زمانه کې مو کوله او قرآن بيخي حرامه نه کړه او رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم تر مړينې منع نه کړه؛ خو يو تن يې په خپل اند، په اړه يو څه وويل.[1]»
دا روايت راښيي، چې يو تن په دې واده کې، په خپل فکر اجتهاد کړی دی.
په صحيح بخاري کې هم «تمتع د حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم په زمانه کې» باب کې تېر روايت دغسې راوړي:
«عمران (رض) وايي: د رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم په زمانه کې مو تمتع کوله او د قرآن آيت هم نازل شو؛ خو يو تن په خپل فکر ځينې څيزونه وويل.[2]»
په «شرح الباري علی صحيح بخاري» کتاب کې راغلي، چې له تنه مراد، خليفه عمر بن خطاب[3] دی او د مطلب د ټينګار لپاره، مسلم په خپل صحيح کې له ابی نضره روايتوي:
«له جابر بن عبدالله سره وو، چې يو تن راغی او ورته يې وويل: ابن عباس او ابن زبير د متعتينو (د حج او ښځو متعې) په اړه اړېيچ وکړ، جابر وويل: د رسول اکرم په زمانه کې مو دواړه کولې، تر دې چې عمر راغی او موږ يې منع کړو؛ بيا مو و نه کړې.[1]»

---

[1] (صحيح بخاري (۶| ۳۴ مخ) کتاب التفسير، باب: فمن تمتع بالعمره....)
[2] (صحيح بخاري (۲| ۳۷۵ مخ) کتاب الحج)
[3] (شرح الباری علی صحيح بخاري (۴| ۱۷۷ مخ)+ پر صحيح مسلم د نووي شرح (۳| ۳۶۴ مخ) دارالشعب چاپ)

صحيح مسلم په خپل سند له عطا روايتوي:
«جابر بن عبدالله، عمرې ته راغلی و، کور ته یې ورغلو او دوستانو وپوښت، بیا د متعې خبره رامنځ ته شوه؛ نو و یې ویل: هو، موږ د رسول اکرم، ابوبکر او عمر په زمانو کې متعه کوله.[2]»
مسلم له جابر بن عبدالله روایتوي: د رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم او ابوبکر په وختونو کې مو په یوه موټي کجورو او غنمو متعه کوله، تر دې چې حضرت عمر (رض) د «عمرو بن حریث» په داستان کې ترې منع کړو؟[3]»
د عمرو بن حریث کیسه: یوې نېستمنې ښځې د هغه ور وواهه، چې له لوږې د ژغورنې لپاره ورته څه خواړه ورکړي؛ خو عمرو بن حریث د خوړو ورکړه په دې شرط ورسره ومنله، چې د متعې واده ورسره وکړي او ادعا یې کوله، چې دا هماغه د متعې واده دی!! او ښځې له ناچارۍ ومنله او چې حضرت عمر (رض) خبر شو، سخت غوسه شو او بندیز یې پرې ولګاوه او ان امر یې وکړ، چې څوک متعه وکړي، سنګسار به یې کړي!
مسلم په خپل صحیح کې له ابونضره روایتوي:
«ابن عباس د متعې امر کاوه؛ خو ابن زبیر یې منع کوله، دا مې جابر ته وویل، جابر وویل: د رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم په زمانه کې مو تمتع کوله، چې عمر راغی او و یې ویل: خدای خپل پیغمبر ته هر څه چې غواړي، حلال کړي دي؛ نو حج او عمره پوره وکړئ؛ خو له دې ښځو سره له واده (متعې واده) ځان ټینګ وساتئ او بیخي و نه وینم، چې یو تن، کومه ښځه بل ته (د متعې) نکاح کړي، چې په دې چار به یې سنګسار کړم.[4]»
په صحیح ترمذي کې، له عبدالله بن عمر (رض) روایتوي، چې یو شامي ترې د ښځو د متعې په اړه وپوښتل، ورته یې وویل: حلاله ده. پوښتوونکي وویل: پلار دې منع کړې ده. ابن عمر

---

[1] (صحیح مسلم (۱۳/ ۵۵٦ مخ) کتاب النکاح، باب المتعه)
[2] (صحیح مسلم (۱۳/ ۵۵۵ مخ) کتاب النکاح، باب المتعه)
[3] (صحیح مسلم (۱۳/ ۵۵٦ مخ) کتاب النکاح، باب المتعه)
[4] (صحیح مسلم (۱۳/ ۳۳۱ مخ) کتاب الحج، باب مذاهب العلما فی تحلل المعتمر المستمتع، دارالشعب چاپ)

وویل: که پلار مې یو مطلب منع کړی وي؛ خو رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم حلال کړی وي؛ نو سنت پرېږدم او د پلار خبره مې ومنم.[1]»

د اسلامي امت عالم؛ عبدالله بن عباس (رض) په خپلې دې نظریې خورا مشهور و، چې د متعې آیت بیخي نسخ شوی نه دی.

زمخشري (رح) په خپل کشاف تفسیر کې، له حضرت ابن عباس روایتوي: «د متعې آیت له محکماتو دی» د مطلب د ټینګار لپاره، په صحیح بخاري کې له ابوحجره روایتوي: «وا مې ورېدل، چې ابن عباس د ښځو د متعې اجازه ورکوله. مولی ورته وویل: هرومرو به د سختو حالاتو لپاره وي، چې ښځې په لږکیو یا یې په ورته حالاتو کې وي. ابن عباس وویل: هو![2]»

طبري (رح) او ثعلبي (رح) په خپلو تفاسیرو کې له حضرت علي کرم الله وجهه روایتوي: «که عمر متعه نکاح منع کړې نه وای؛ نو بې له بدمرغه به بل چا زنا نه کوله.[3]»

د لمر په څېر دا دلایل څرګند دي، چې د متعې واده حلال دی؛ خو ډېر اهل سنت پرې اپوته عمل کوي او ادعا کوي، چې د متعې آیت نسخ شوی او د ناسخ په اړه یې هم اړېیچ لري، چې ځینې یې په نسخ کې یو «آیت» یادوي او ځینې یې د «سنتو روایات» ناسخ بولي او موږ دا دواړه نظریات د تېرو ثابتو او قطعي احادیثو له مخې ردوو؛ ځکه رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم له نړۍ ولاړ؛ خو متعه یې منع نه کړه؛ خو هغوی یې چې په نسخ کې د قرآن آیت راوړي وايي:

[وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ. إِلَّا عَلَى أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ[4]]

ژباړه: او یوازې له خپلو مېرمنو او وینځو سره کوروالی کوي، چې په دې حالت کې پړه پرې نشته او څوك چې بې له دې لارې نور څه وغواړي؛ نو تېري ګر دي.

---

[1] (صحیح ترمذي (۳\۱۸۵ مخ) ۸۲۴ ګڼه حدیث)

[2] (صحیح بخاري (۷\۳٦ مخ) کتاب النکاح)

[3] (طبري تفسیر (۵\۹ مخ)

[4] (مؤمنون\۵،٦)

خو دا یو «مکي» آیت دی او د متعې آیت «مدني» دی؛ یعنې د متعې د واده د مشروعیت حکم «مدني» دی او کله هم تېر، راتلونکی نه نسخوي!!
هغه چې د نبي مکرم صلی الله علیه و آله وسلم سنت د آیت نسخوونکي بولي؛ نو پر کومو احادیثو چې د نسخ ادعا لري، یو له بل سره په پوره ټکر کې دي.
ځینې وایي: د متعې آیت په خیبر کې نسخ شوی، ځینې یې په اوطاس، د مکې په سوبې، په تبوک غزا، قضایي عمرې او یا په حجة الوداع کې بولي او په روایاتو کې دا ټکر پخپله یو ټینګ دلیل دی، چې دغه روایات سم نه دي. پر دې سربېره چې دا ګرسره روایات، واحد خبر دی، چې بیخي قرآني نص- چې د مسلیمینو په اجماع مشروع پېژندل شوی- نسخولای نشي؛ ځکه د مسلمانانو اجماع ده، چې په واحد خبر نسخ نه کېږي او آیت یوازې په آیت نسخ کېدای شي؛ ځکه خدای وایي:
[مَا نَنسَخْ مِنْ آيَةٍ أَوْ نُنسِهَا نَأْتِ بِخَيْرٍ مِّنْهَا أَوْ مِثْلِهَا أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللّهَ عَلَىَ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ[1]]
ژباړه: موږ هر آیت چې منسوخ یا پرېږدو، ترې غوره او یا په څېر یې راوړو؛ ایا نه پوهېږې، چې الله پر هر څه وسمن دی؟

دا ټول څرګند دلایل د متعې نکاح مشروعیت جوتوي او زبادوي چې پېغمبر صلی الله علیه و آله وسلم منع کړې نه ده او د حضرت عمر د خلافت تر وخته شتون او د حضرت عمر منع کول یې پاینه جوتوي؛ نو ددې ستونزې هواري ته یوازېنۍ لار دا ده، چې ووایو: حضرت عمر د هغې زمانې د مسلمانانو د مصلحت په پار اجتهاد وکړ او د ملي، نه دیني قانون له اړخه یې د ټاکلي وخت لپاره نهې کړه، که نه د حضرت عمر له مقام سره خو دا نه ښایي، چې د خدای حلال، حرام کړي یا دا چې په دین کې، کوم حکم وردننه کړي، چې په دین پورې اړه نه لري؛ ځکه هغه پخپله پوهېږي، چې تر قیامته د محمد حلال، حلال دي او حرام یې حرام دي؛ نو له تحریم یې مراد، زماني منع ده او ملي تحریم دی، نه دیني او د متعې په نکاح کې یې دا سختي هرومرو، له هغه لومړني ډوله نه ده، که څه، هغه په خپلو ګرسره چارو کې په

---

[1] (بقره|١٠٦)

شدت مشهور و او که کوم اجتهاد یې هم کاوه؛ نو په خپل اند یې د اسلام مصلحت په پام کې نیوه.[1]

او په احکامو کې د حضرت عمر د اجتهاد له بېلګو او پکې یې سخت ګیري، د تراویح لمونځ دی، چې مسلمانانو ته یې امر وکړ: د رمضان میاشتې نوافل په جماعت وکړي، چې د حضرت ابوبکر (رض) او حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم په زمانو کې ځانته ځانته کېدل.

امام بخاري په خپل سند، له حضرت ابوهریره (رض) روایتوي: «رسول اکرم وویل: چې څوک په ایمان، د رمضان میاشت په لمونځونو او دعا تېره کړي، خدای یې ټول تېر ګناهونه ببښي.»

ابن شهاب وایي: «رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم له نړۍ ولاړ او خلک هماغسې و (چې د رمضان نوافل یې ځانته کول) او دا چار د حضرت ابوبکر په زمانه او تر یوه وخته د حضرت عمر (رض) په خلافت کې همدغسې و.

نوموړی زیاتوي:

نو د رمضان میاشتې پر یوه شپه، له عمر بن خطاب سره جومات ته راغلو او وینو چې خلک جلا جلا ځانته لمونځونه کوي او ټول سره بېلابېل دي؛ نو حضرت عمر (رض) وویل: په نظر مې غوره ده، دوی راټول کړو، چې په یوه تن پسې په جماعت لمونځ وکړي.

نو بله شپه ورسره جومات ته ولاړو او و مو لېدل، چې لمونځ کوونکي په امام پسې په جماعت لمونځ کوي. حضرت عمر وویل: دا عجب یو ښه بدعت دی او هغه وخت چې خلک ویدېږي، تر دې وخته غوره دی او مطلب یې روستۍ شپه وه؛ ځکه خلکو د شپې له سره لمونځ کاوه.[2]»

او ان حضرت عمر د تراویح لمانځه د رکعتونو په شمېر کې هم اجتهاد وکړ ا و شل رکعته یې کړې.

---

[1] (علامه کاشف العظاء، اصل الشیعه واصولها، ۱۰۱ مخ)

[2] (صحیح بخاري (۳\۱۲٦ مخ) کتاب صلاة التراویح)

حضرت عایشه ام المؤمنین وایي: «رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم په رمضان او نورو میاشتو کې تر (۱۱) رکعتونو ډېر (نفل) نه کول.[۱]»

په هر حال؛ لکه چې د حضرت عمر د زماني ځينو معاصرينو او ترې روسته ځينو حديثپوهانو، د متعې واده په اړه د خليفه نهې وليده او پر علت يې پوه نشول؛ نو دا پرې سخته پرېوته، چې حضرت عمر د خدای حلال، حرام کړي دي، نو له ناچارۍ يې د هواري لپاره ادعا وکړه، چې متعه مخکې وه؛ خو پېغمبر منع کړه؛ نو ځکه وارخطا او په اړولو خبرو سر شول، بېلگه يې د صحيح بخاري لاندې روايت دی، چې په علي کرم الله وجهه پورې يې تړلی دی:

«علي کرم الله وجهه ته وويل شو: ابن عباس خو متعه ناوړه چار نه بولي. علي وويل: په رښتيا، رسول اکرم د خيبر پر ورځ د متعې له واده او د کورنۍ خره د غوښې خوړل منع کړل.
او ځينې خلک وايي: که د تمتع لپاره ټگې وکړي نکاح يې باطله ده او ځينو ويلي: نکاح روا ده او شرط باطل دی.[۲]»

که دوی د متعې له نکاح څخه د حضرت عمر د نهې پر علت پوهېدای؛ نو پر دغسې پرېشانۍ او سردرد نه اخته کېدل.

چې څه مو وويل، له ديني او تاريخي اړخه مو د متعې نکاح وڅېړله؛ اوس يې له اخلاقي او ټولنيز اړخه څېړو.

بې شکه مشروعيت يې بشر ته يوازې يوه لورنه ده، په تېره هغو مسافرو ته، چې د علم، تجارت، کسب، جهاد يا اسلامي پولو د ساتنې لپاره وځي؛ نو ناچار دي، چې له دايمي مېرمنو لرې شي او حال دا، په ځوانۍ او د شهوت په لوړو ځوکو کې دي؛ نو دوی ته دوه لارې دي: يا به صبر کوي او له نفس سره به مبارزه کوي، چې غالبا د سختيو لامل دی او شونې ده، چې پر ارواييې ناروغيو او پر نه جبرانېدونيو زيانونو اخته شي، يا دا چې زنا وکړي او نړۍ له مفاسدو او زيانونو تر خولې کړي.

---

[۱] (صحيح بخاري (۲\۱۳۷ مخ) کتاب التهجد)

[۲] (صحيح بخاري، کتاب الاکراه، باب: الحيلة فی النکاح)

او د همدې لامل له مخې يې د فارس خليج يو واعظ شيخ «احمد قطان» اړ کړ، چې په فليپين کې، عربي زده کړيالو ته فتوا ورکړي، چې لنډ مهاله نکاح روا ده؛ خو نوم يې ورته بدل کړی او د «اطلاق په نيت واده» يې نومولی او شرط يې دغسې ښوولی، چې مېړه به په زړه کې د طلاق نيت کوي، بې له دې چې څوک يې له نيته خبر شي؛ نو دا د مېړه په نيت کې لنډ مهاله واده دی او د ښځې د پوهې او نيت له مخې دايمي واده دی او په دې شان، د مېړه په زړه کې نيولی وخت، چې پوره شي، خپله مېرمن طلاقوي.

ددې ډول واده مخترعين، چې له ښځې سره ټګي برګي کوي او هم له قران او سنتو هم کوم دليل نه لري؛ خو بيا هم په همدې پلمه خپله تشريع سمه بولي؛ حال دا، زيان يې د زنا له مفاسدو لږ نه دی! په زړه پورې خو دا ده، چې له همدې شيخ څخه يې د لنډ مهالي واده او ابن عباس د فتوا په اړه وپوښتل؛ نو دا ډول واده يې حرام وباله او پر ابن عباس يې د خپلې فتوا له لامله نيوکه وکړه او و يې ويل: «که د پوهانو په تېروتنو پسې ولاړ شو؛ نو زنديق او له دينه وځوو»!!

او په دې توګه يې د «شيخ قطان» په نظر په قرآن او سنتو کې د متعې د حلالې نکاح پر ځای د «طلاق په نيت واده» بدعت رامنځ ته کړ. اتستبدلون الذی هو ادنی بالذی هو خير

«څرنګه يو ټيټ څيز د غوره څيز ځايناستی کوئ»

ولا حول ولا قوة الا بالله.

د حج متعه

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم د حج متعه کړې او امر يې کړی؛ څکه خدای وايي:
[وَأَتِمُّواْ الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلّهِ فَإِنْ أُحْصِرْتُمْ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ وَلاَ تَحْلِقُواْ رُؤُوسَكُمْ حَتَّى يَبْلُغَ الْهَدْيُ مَحِلَّهُ فَمَن كَانَ مِنكُم مَّرِيضاً أَوْ بِهِ أَذًى مِّن رَّأْسِهِ فَفِدْيَةٌ مِّن صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ فَإِذَا أَمِنتُمْ فَمَن تَمَتَّعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ فَمَن لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلاثَةِ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ وَسَبْعَةٍ إِذَا رَجَعْتُمْ تِلْكَ عَشَرَةٌ كَامِلَةٌ ذَلِكَ لِمَن لَّمْ يَكُنْ أَهْلُهُ حَاضِرِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَاتَّقُواْ اللّهَ وَاعْلَمُواْ أَنَّ اللّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ[1]]

ژباړه: او يوازې د الله لپاره حج او عمره پوره وکړئ او که (د خنډونو له لامله) منع شوئ (د احرام تر تړلو روسته د دښمن له وېرې يا د ناروغۍ له لامله مکې ته ورننووتی نشئ)؛ نو څه قرباني، چې کړای شئ (و يې کړئ او احرام وباسئ) او خپل سرونه تر هغه مه خريئ،چې قرباني د حلالې ځای ته نه وي رسېدلې؛خو که څوك ناروغ وي يا يې په سر کې څه تکليف وي (او له دې لامله خپل سر وخريي)؛نو په فديه کې دې روژې ونيسي يا دې صدقه ورکړي يا دې قرباني وکړي او چې کله (له ناروغۍ او دښمن) خوندي او ډاډمن شوئ؛نو تر عمرې روسته دې حج پيل کړي؛ نو څه قرباني يې، چې له لاسه پوره وي (و دې يې کړي) او که د چا له وسې (قرباني) نه کېده؛ نو درې روژې دې د حج په پېر کې او اوه دې کور ته تر ستنېدا روسته ونيسي دا پوره لس (ورځې) دي (؛البته) دا اسانتيا د هغه لپاره ده،چې کورنۍ يې د مسجد الحرام په چاپېريال کې مېشته نه وي او (ځانونه) د الله له (عذابه) وساتئ (او د الله ددې احکامو له سرغړونې ځان وژغورئ) او پوه شئ، چې الله سخت عذابی دی.

او مطلب يې بې له مکې مېشتو، د حج په مياشتو کې او د حج له رارسېدو مخکې د عمرې کول واجب دي او دې ته په حج کې تمتع وايي؛ څکه په دې موده (د عمرې او حج د

[1] (بقره|١٩٦)

احرامو ترمنځ) کې انسان ته د احرام د محرماتو ګټنه روا ده[1]، چې دا چار هم خليفه حضرت عمر نهې کړ؛ حال دا، رسول اکرم تر مړينې حرام نه کړ او نه يې منع ترې وکړه.
امام بخاري په خپل صحيح کې له سعيد بن مسيب څخه روايتوي:
«علي کرم الله وجهه او عثمان (رض) د متعې په اړه اړپيچ وکړ: علي ويل: ته د رسول الله د امر، نهې کوې.[2]»
او په بل حديث کې، امام بخاري په خپل صحيح کې په ډاګه جوتوي، چې ځينو خلکو د نبي کريم صلی الله عليه و آله وسلم په څرګندو نصوصو کې اجتهاد کاوه.
حکم وايي:
«عثمان او علي مې په داسې حالت کې وموندل، چې عثمان له متعې او د دواړو له يو ځای کېدو نهې کوله او چې کله علي وليدل؛ نو و يې ويل: (خدايه) د عمرې او حج يو ځای نيت کوم بيا يې وويل: د هيچا په خبره له نبوي سنتو لاس نه اخلم.[3]»
او له هيچا د علي مطلب، عمر بن خطاب دی، چې مخکې هم وويل شو.
خو د حضرت عثمان پلمه دا وه، چې عبدالرحمن بن عوف (رض) ورسره په دې شرط بيعت وکړ، چې پر کتاب الله، نبوي سنتو او د شيخينو (ابوبکر او عمر) په سيرت به چلي او له متعتينو نهې، د شيخينو د سيرت په لړ کې وه، چې حضرت عثمان (رض) ترې اوختلای نشو او که نه خلافت نه ورکول کېده او په رښتيا، د حضرت عمر دا خبره مشهوره ده:
«د رسول الله صلی الله عليه و آله وسلم په وخت کې دوه متعې وې او زه دواړه منع کوم.[4]»
او مطلب يې د ښځو او حج متعې وې.
او د خليفه دا خبره راښيي، چې يوازې همده د متعو په حکم کې تصرف او برلاسي کړې، نه بل چا؛ ځکه پخپله منښته کوي، چې د رسول اکرم صلی الله عليه و آله وسلم په زمانه کې

---

[1] (امام شرف الدين، الفصول المهمه)
[2] (صحيح بخاري (۲\ ۳۷۴ مخ) کتاب الحج)
[3] (صحيح بخاري (۲\ ۳۷۱ مخ) کتاب الحج)
[4] (امام فخر رازي، تفسير کبير (۵\ ۱۳۵ مخ) چاپ: داراحياء التراث العربي+ طبراني تفسير)

دوه متعې جایزې وې او له آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم څخه یې بیخي نهې او منعې نه ده راغلي؛ بلکې نهې یې یوازې خپل ځان ته پرېښودې ده او وایي: «... زه ترې نهې کوم.» خدای دې هغه وبښي، چې د حضرت عمر (رض) ددې خبرې په اړه یې ویلي دي:
«گواهي یې منم؛ خو تحریم یې نه منم»
حقیقت دا دی، که څوک بې له کوم تعصب او توکمه، د اسلام تاریخ ولولي؛ نو پر دې دوو متعو او تراویح سربېره، نور ډېر احکام شته، چې د حضرت پیغمبر د څرگندو نصوصو پر وړاندې حضرت عمر اجتهاد کړی؛ خو افسوس چې اهل سنتو د تاریخ په اوږدو کې دا اجتهادات په دې انگېرنه منلي، چې د نبي کریم صلی الله علیه و آله وسلم تشریع ده!!

شپږمه برخه

مهدي منتظر او فتنې

ټولې اسلامي ډلې يوه خوله دي، چې په آخرالزمان کې به يو تن راښکاره کيږي، چې نړۍ به له عدالت او انصاف څخه ډکوي او «د حق نړيوال حکومت» به جوړوي؛ څکه خدای وايي:

[وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِن بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ[1]]

ژباړه: او په حقيقت کې موږ په "زبور" کې تر تورات روسته ليکلي: ((زما صالح بندګان به د ځمکې (د واکمنۍ) پاتوړي شي.))

[وَنُرِيدُ أَن نَّمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ[2]]

ژباړه: او غواړو د دې هېواد پر بېوزليو کړای شويو منت وکړو او دوی (د خلکو) مشران او (د ځمکې) پاتوړي کړو.

[يُرِيدُونَ أَن يُطْفِؤُواْ نُورَ اللّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَيَأْبَى اللّهُ إِلاَّ أَن يُتِمَّ نُورَهُ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ[3]]

ژباړه: (کافران) غواړي د الله رڼا په خپلو خولو مړه کړي؛ خو الله بې له دې هېڅ نه مني، چې خپله رڼا به پوره کوي، که کافرانو ته دا څومره کرکجنه وبرېښي (او زړونه يې هم وچوي).

[هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ[4]]

ژباړه: (الله) هغه (ذات) دی، چې خپل استازی يې له لارښوونې او حق دين سره لېږلی دی، چې پر ټولو اديانو يې لاسبری کړي، که څه مشرکانو ته دا کرکجنه وبرېښي (او زړونه يې هم وچوي).

او حضرت رسول اکرم څرګنده کړې، چې دا منتظر نارينه يې له اهل البيتو دی. و يې ويل:

---

[1] (انبياء\ ۱۰۵)

[2] (قصص\ ۵)

[3] (توبه\ ۳۲)

[4] (توبه\ ۳۳)

«نړۍ به هله پای مومي، چې له عربو يو تن چارواکی شي، هغه مې له اهل بيتو څنې دی او نامه يې زما نامه ده.[1]»
حضرت ابوسعيد خدري (رض) وايي: رسول اکرم صلی الله عليه و آله وسلم وويل: «قيامت هله راځي، چې ځمکه د ظلم، ځوروني او تېري ډکه شي؛ بيا مې له اهل بيتو څنې يو تن راښکاره کيږي، چې له عدالت او انصاف نه يې داسې ډکوي؛ لکه چې له ظلم او تېري تر خولې راغلې وه.[2]»
ابوهريره (رض) وايي: رسول اکرم وويل: «که د نړۍ يوه ورځ هم پاتې وي؛ نو خدای دا ورځ دومره غوځوي، چې له اهل بيتو څنې مې يو تن واکمني وکړي او د ديلم غر او قسطنطنيه به تر خپلې واکمنۍ لاندې راولي.[3]»
او همداراز نبي مکرم صلی الله عليه و آله وسلم خبر کړي يو، چې په آخرالزمان کې حضرت عيسی عليه السلام راښکاره کيږي او په امام مهدي پسې لمونځ کوي.
ابوهريره (رض) له رسول اکرم صلی الله عليه و آله وسلم څخه روايتوي:
«پر هغې ورځ به څرنګه ياست، چې د مريمې زوی درکې وي او امام مو خپل امام وي.[4]»
حافظ د صحيح بخاري په شرح کې وايي:
«پر له پسې روايات راغلي، چې مهدي د همدې امت دی او عيسی بن مريم راکوزيږي او لمونځ ورپسې کوي.[5]»

[1] (صحيح ترمذي (۱۹ \ ۷۴ مخ)+ ابوداوود سنن (۱۴ \ ۱۰۷ مخ)+ امام احمد حنبل، مسند (۱۱ \ ۳۷۶ او ۳۷۷ مخونه)
[2] (مستدرک الصحيحين (۵۵۷\۴ مخ)+ امام احمد حنبل مسند (۳\ ۳۶ مخ)
[3] (صحيح ابن ماجه، باب الجهاد (۱۲ \ ۹۲۸ مخ)، ۲۷۷۹ ګڼه حديث)
[4] (صحيح مسلم (۱۱ \ ۳۷۳ مخ)، ۲۴۴ ګڼه حديث، باب: نزول عيسی بن مريم)
[5] (فتح الباري (۱۵ \ ۳۶۲ مخ)

پر (۱۹۷٦\۵\۱۳) نېټه «الجمع الفقهی فی رابطة العالم اسلامي» دا فتوا ورکړه:

«مهدي هماغه محمد بن عبدالله حسني علوي فاطمي او هماغه موعود منتظر مهدي دی، چې په آخرالزمان کې به راوځي او د قيامت له نښو څخه دی، له مغربه راښکاره کېږي او د حجاز، په مکه مکرمه کې، د رکن او مقام ترمنځ، د کعبې د وره او حجر الاسود ترمنځ بيعت ورسره کېږي او دا هله راښکاره کېږي، چې نړۍ له فساده ډکه او کفر او ظلم خور شوی وي؛ نو نړۍ له عدالت او انصافه ډکوي؛ لکه څرنګه چې له ظلم او زورواکيو تر خولې راغلې وه، پر ګرسره نړۍ واکمني کوي او سرغړاندي ورته غاړه ږدي، که په قناعت وي که جګړې. واکمني به يې اوه کاله وي او تر راښکاره کېدو روسته يې عيسی عليه السلام راکوزېږي او دجال وژني يا دا چې ورسره يو ځای راکوزېږي او د دجالو په وژنه کې يې لاسنيوی کوي او د فلسطين په «لُد» وره کې هغه وژني او د دولس ګونو راشدينو خلفاوو روستی خليفه دی، چې نبي مکرم صلی الله عليه و آله وسلم په صحاحو کې ترې خبر کړي يو. او د مهدي پر راښکاره کېدو ګروهه واجب ده، چې د اهل سنت او جماعت له ګروهو څخه ده او يوازې هغه ترې منکرېږي، چې په سنتو نه پوهېږي يا په ګروهه کې بدعتي او نوښتګر دي.[1]»

او په دې شان اهل سنت او شيعيان يوه خوله دي، چې امام مهدي له دولس ګونو خلفاوو څخه دی، چې رسول اکرم صلی الله عليه و آله وسلم يې په بېلابېلو احاديثو کې زېری راکړی او هم د منتظر امام په اړه، په ډېرو مسايلو کې يوه خوله دي؛ خو په دې اړه يې ترمنځ اختلاف هم شته، چې دا دی:

۱-ډېر اهل سنت ګروهن دي، چې امام مهدي عليه السلام په آخرالزمان کې نړۍ ته راځي؛ خو شيعه ګروهن دي، چې هغه پر ۲۵۵ س زيږېدلی او پلار يې امام حسن عسکري عليه السلام د اهل بيتو يوولسم امام دی او خدای د هغه حکمت له مخې، چې په خپله پوهېده، د خلکو له کتو يې پټ کړ او ژوندی دی او په آخرالزمان کې راښکاره کېږي.

---

[1] (مؤامرة المتاجرين بالدين، ۲۹ مخ)

۲-اهل سنت- لکه چې په تېره فتوا کې راغلي- گروهن دي، چې مهدي د امام حسن علیه السلام له زامنو څنې دی او د پلار نوم یې عبدالله دی؛ څکه روایت لري چې وایي: «... نوم یې زما نوم او د پلار نوم یې زما د پلار نوم دی.»

خو شیعه گروهن دي، چې د حضرت مهدي لړی، امام حسین علیه السلام ته رسي او مهدي، د امام حسن عسکري زوی دی او روستی روایت دغسې روایتوي «نوم یې زما نوم او د پلار نوم یې زما د زوی نوم دی.»

دلته د رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم لمسي؛ امام حسن مجتبی علیه السلام ته اشاره ده.

د اهل سنتو څینې لیکوال، پر شیعه وو نیوکه کوي، چې د منتظر امام په ولایت او په پینځه کلنۍ کې یې امامت ته په ورسېدو گروهن دي او دا نیوکه او غندنه یې د تعصب او توکم له مخې ده، چې پر څه ایمان راوړي یا له تېرو ورته، په میراث کې پاتېږي؛ نو داسې پرې ټینگ گروهنېږي، چې که څوک ورسره په مخالفت لاس پورې کړي؛ نو بې له دې چې د نورو استدلال ته غوږ کېدي؛ نور باطل بولي؛ خو په څواب کې یې وایو:

لومړی: د اهل سنتو ډېر عالمان گروهن دي، چې مهدي هماغه «محمد بن عسکري» او ژوندی دی، چې یوه ورځ یې خدای راښکاره کوي او په دې گروهه کې، له شیعه وو سره یوه خوله دي، چې یو شمېر یې دا دي:

۱-ارواښاد محي الدين عربي- فتوحات مکیه کتاب

۲-ارواښاد سبط ابن جوزي- تذكرة الخواص کتاب

۳-ارواښاد عبدالوهاب شعرانی- عقاید الاکابر

۴-ارواښاد ابن الخشاب- تواریخ موالید الایمه و وفیاتهم کتاب

۵-ارواښاد محمد بخاري حنفي- فصل الخطاب کتاب

٦-ارواښاد احمد بن ابراهیم بلاذري- الحديث المتسلسل کتاب

۷-ارواښاد ابن الصباغ مالکي- الفصول المهمه کتاب

۸-ارواښاد عارف عبدالرحمن- مرآة الاسرار کتاب

۹-ارواښاد کمال الدین بن طلحه- مطالب السؤول فی مناقب الرسول کتاب

۱۰-ارواښاد قندوزي حنفي- ینابیع المودة کتاب او نور.

دویم: هیڅ شرعي دلیل نشته، چې اپوته یې جوت کړي او د منتظر امام غیبت د ډېرو معجزو په څېر دی، چې قرآن ترې خبر کړي یو؛ لکه حضرت نوح علیه السلام (۹۵۰) کاله په خپله قوم کې و، چې قوم یې خدای ته راباله.
[وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا فَأَخَذَهُمُ الطُّوفَانُ وَهُمْ ظَالِمُونَ[1]]
ژباړه: او په رښتیا نوح مو خپل قوم ته[په رسالت] ورولېږه؛ نو نهه سوه او پنځوس کاله یې پکې تېر کړل او دا چې دوی [مشرک] ظالمان ول، په پای کې توپان او نېز لاندې کړل.

او ښکاره ده، چې نوح علیه السلام تر دې ډېر عمر کړی دی.
همدغسې اصحاب کهف ۳۰۹ کاله پر خوب ویده پراته ول او خدای، عیسی علیه السلام خپل لوري ته بوت او له وژنې یې وژغوره او په اخرالزمان کې نړۍ ته راستنېږي او خضر علیه السلام تر اوسه ژوندی او له سترګو پټ دی.
او په پینځه کلنۍ کې یې د امامت د ورلېږد په هکله، باید ووایو چې خدای عیسی علیه السلام ته په زانګو کې نبوت ورکړ، چې نوی زیږېدلی ماشوم و.
[فَأَشَارَتْ إِلَيْهِ قَالُوا كَيْفَ نُكَلِّمُ مَن كَانَ فِي الْمَهْدِ صَبِيًّا[2]]
ژباړه: نو (مریم) هغه (نوزیږي) ته اشاره وکړه؛ خلکو وویل: ((په زانګو کې پروت له یوه ماشوم سره څنګه خبرې وکړو؟!))
[قَالَ إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ آتَانِيَ الْكِتَابَ وَجَعَلَنِي نَبِيًّا[3]]
ژباړه: (عیسی په خبرو شو او) و یې ویل: ((په رښتیا زه د الله بنده یم، (اسماني) کتاب یې راکړی او پیغمبر کړی یې یم.

همدغسې خدای یحیی علیه السلام ته په ماشومتوب کې نبوت ورپه برخه کړ:

---

[1] (عنکبوت\ ۱۴)
[2] (مریم\ ۲۹)
[3] (مریم\ ۳۰)

[يَا يَحْيَى خُذِ الْكِتَابَ بِقُوَّةٍ وَآتَيْنَاهُ الْحُكْمَ صَبِيًّا[1]]
ژباړه: يحيى! (د الله) كتاب ټينگ ونيسه او موږ په كوشنيوالي كې حكمت [نبوت او كافي عقل] وركړ.

او كه وويل شي، چې دا معجزې خو يوازې په پېغمبرانو پورې ځانگړې دي، په ځواب كې يې وايو، هيڅ شرعي دليل نشته، چې د نبي مكرم تر مړيني روسته، د معجزو تمېدل راوښيي او هم معجزې يوازې په پېغمبرانو پورې ځانگړې نه دي؛ ځكه اصحاب كهف پېغمبران نه وو او ان ابليس (شيطانانو مشر) هم چې خداى يې عمر تر قيامته (الى يوم الوقت المعلوم) اوږد كړى دى!!
بلخوا هغوى چې د منتظر امام پر غيبت ايمان درلودو نيوكه لري؛ نو څرگندېږي، چې د امام مهدي له مقامه ناخبره دي؛ ځكه امام مهدي به د عيسى عليه السلام امام هم وي؛ همغه پېغمبر چې خداى ورته په ماشومتوب كې نبوت ور پر برخه كړ او كه اهل سنت يقين وكړي، چې خداى تعالى له اهل بيتو څنې دولس گونو امامان غوره كړي او دوى يې د پېغمبر خلفاء او د محمدي رسالت پاسوالان كړي دي؛ نو د دولسم امام په اړه به يې هېښنه يا تعجب له منځه تللاى واى.
د ځينو خلكو د انگېرنو پر خلاف، د امام مهدي راښكاره كېدل؛ گرسره مسلمانانو ته يو ستر ازمېښت دى، ان ټولو كتابيانو؛ لكه يهودو او انصاراوو ته، چې دوى هم د موعود ژغورونكي پر راتللو گروهن دي او روايتونه مو هم خبروي، چې مسلمانان د «دجال» په اړه هم ازمېښتېږي؛ ځكه دجال د ډېرو مسلمانانو په ملاتړ، له امام مهدي سره جنگېږي، هماغه چې ځينې روايات ورته «اعورالرجال» وايي.
او كوم حقيقت چې وينم، د اهل سنتو له گروهې اوچت دى، چې وايي: د «دجال» پر تندي «كافر» ليكل شوى دى؛ نو كه دا كلمه ولوستل شي او پر حقيقت يې پوه شي؛ نو ازمېښت ته څه ځاى نه پاتېږي او دا ادعا هم مردوده ده، چې يوازې مؤمنين يې پر تندي كلمه لوستلاى

[1] (مريم| ١٢)

شي؛ ځکه مانا يې دا ده، چې ازمېښې ته کومه مانا نه پاتېږي او همدا چار يې له هغې ادعا سره اړخ لگوي، چې دجال يوازې يوه سترگه لري، له همدې لامله مې په تېرو وختونو کې تعجب کاوه، چې ولې مسلمانان د امام مهدي د راښکاره کېدو پر مهال بيعت ورسره نه کوي، ان ورسره جنگېږي، سره له دې چې راښکاره کېدو ته يې سترگې پر لار وو او يقين يې درلود، چې خداى يې مرستندوى دى!

خو دا فتنه هله راته څرگنده شوه، چې د سني او شيعه په اړېپېچ پوه شوم او دا چې مهدي، د شيعه وو دولسم امام دى؛ نو ځکه هغه مهال چې امام مهدي (د شيعه وو د توصيف له مخې) راښکاره کېږي؛ نو شيعه ورسره بيعت کوي؛ خو د اهل سنتو متعصبين يې سملاسي تورنوي، چې مهدي، يو شيعه دى او دا هغه نه دى چې ورته سترگې پر لار وو، چې بېشکه بايد سني وي!!

اوس هم ددې فتنې اغېزې په خپلې زمانې کې لمسولاى شو، گورو چې له اهل سنتو څخه متعصبين يې د ايران د اسلامي انقلاب او مشر (امام خمينى) پر خلاف منفي دريځ نيسي او اهميت نه ورکوي؛ ځکه «شيعه» دى؛ حال دا، رسول اکرم صلى الله عليه و آله وسلم ددې مبارکې رڼا زېرى ورکړى دى.

دبخاري په يوه حديث کې له ابوهريره (رض) روايتوي:

«له نبي مکرم صلى الله عليه و آله وسلم سره ناست وو، چې د جمعې سورت نازل شو او دا آيت راغى [«و اخرين منهم لما يلحقوا بهم؛ او ځينې يې په آخرالزمان کې راځي او لا تر اوسه ورسره يوځاى شوي نه دي»]

ما وويل: رسول الله صلى الله عليه و آله وسلم! دوى څوک دي؟ او تر درې ځل پوښتنو روسته، رسول اکرم صلى الله عليه و آله وسلم خپل لاس د سلمان پر اوږو کېښود او و يې ويل: که ايمان په اسمان کې وي؛ نو له دوى به سړي- يا کوم سړى- وروړسي.[1]»

خداى تعالى هم په خپل کتاب کې دې مطلب ته اشاره کړې:

---

[1] (صحيح بخاري (۱۶ ۳۹۰ مخ) کتاب التفسير، باب: وآخرين منهم... + صحيح مسلم (۱۵ ۴۰۸ مخ)، ۲۵۴۶ گڼه حديث. کتاب الفضايل، باب فضائل اهل فارس)

[هَاأَنتُمْ هَؤُلَاء تُدْعَوْنَ لِتُنفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَمِنكُم مَّن يَبْخَلُ وَمَن يَبْخَلْ فَإِنَّمَا يَبْخَلُ عَن نَّفْسِهِ وَاللَّهُ الْغَنِيُّ وَأَنتُمُ الْفُقَرَاء وَإِن تَتَوَلَّوْا يَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُونُوا أَمْثَالَكُمْ[1]]

ژباړه: هو! تاسې هماغه ډله یاست، چې د الله په لار کې لګښت ته بلل کېږئ؛ نو ځینې مو کنجوسي کوي او څوك چې کنجوسي وکړي؛ نو په حقیقت کې یې له ځان سره بخیلي کړې ده او الله موړ دی او تاسې اړمن یاست او که مخ واړوئ (؛ نو الله) به مو پر ځای نور خلک راولي، چې بیا به دوی ستاسې په څېر نه وي (او په خلاص مټ به د الله په لار کې لګښت کوي).

ابوهریره (رض) وایي: هغه مهال چې رسول اکرم دا آیت ولوست وپوښتل شو: رسول الله! دوی څوک دي، چې که موږ مخ وګرځاوه؛ نو زموږ پر ځای راوړل کېږي او په څېر مو نه دي. آنحضرت، سلمان (رض) په ورانه وواهه او و یې ویل: «دا او قوم یې او که دین په اسمان کې وي؛ نو د فارس ځیني کسان به پرې برلاسي شي.»[2]

همدغسې نبي مکرم صلی الله علیه و آله وسلم له هغې ډلې خبر کړي یو، چې زموږ په زمانه کې فتنې راولاړوي.

ابن عمر (رض) وایي: حضرت رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم وویل: «خدای دې په شام کې مو مبارک کړي، خدای دې په یمن کې مو مبارک کړي. ورته وویل شول: او په نجد کې موږ؟ حضرت بیا وویل: خدای دې په شام کې مو مبارک کړي،... په یمن کې... وویل شول: یا رسول الله! او په نجد کې موږ؟ په اند مې چې په درییم ځل یې وویل: هلته به زلزلې او فتنې راولاړې شي او له هغه ځایه به د شیطان ښکر راڅرګند شي.[3]»

زه دا فتنه ماره ډله «وهابیت» بولم، چې بنسټګر یې «محمد بن عبدالوهاب» د نجد په «عیینه» کلي کې زیږېدلی او د توحید له نامې په ګټې، چټلې موخې پر مخ وړي، چې یوه یې هم د

[1] (محمد\ ۳۸)

[2] (ابن کثیر تفسیر (۱۹۶\۴ مخ)+ قرطبي تفسیر (۱۱\۱۶ ۲۵۸ مخ)+ طبري تفسیر (۱۲۶\ ۴۲ مخ)+ الدرالمنثور تفسیر (۱۶\ ۶۷ مخ)

[3] (صحیح بخاري (۱۶۶\۹ مخ)، کتاب الفتن،باب: الفتنه من قبل المشرق)

نورو مذاهبو غندنه ده، په تېره په کفر او شرک د اهل بیتو د لارویانو تورنول دي او د بېلګې په ډول: په انبیاوو، اولیاوو او سترو نارینه وو توسل کول ستر شرک بولي او د حضرت عمر (رض) ددې ګروهې پر ضد کړچار لري.

په صحیح بخاري کې له حضرت انس (رض) روایتوي: «د سوکړې پر مهال به عمر بن خطاب پر عباس بن عبدالمطلب توسل کاوه او ویل یې: خدایه! موږ به ستا په پېغمبر توسل درته کاوه؛ نو باران دې راباندې وراوه او نن ستا د پېغمبر په تره توسل درته کوو؛ نو باران راووروه. هغه وایي: نو خدای باران ووراوه.[1]»

خو دا چې وهابیت څکه دې مسلې ته باد ورکوي، چې د اهلبیتو علیه السلام لارویان، د رسول اکرم سپېڅلي مقام او د هغه دولس ګونو ځایناستو ته د خدای په نزد پر لوړ مقام قایل دي، که رښتیا که دوی نه وای؛ نو یو انسان هم پر سیده لار نه سیده کېده او بشریت په بې لارۍ کې ډوبېده.

د وهابیت او بنسټګر د رد لپاره یې همدا بس دی، چې امام بخاري په خپل صحیح کې راوړي، چې رسول الله وویل:

«د ختیځ له لوري به داسې خلک راپاځي، چې قرآن به لولي؛ خو (په اند به یې) له ستونې نه تېرېږي او له دینه داسې وځي؛ لکه غشی له لیندۍ او ورته نه راستنېږي؛ خو دا چې غشي خپل ځای ته بېرته راستون شي (؛نو دغسې دوی هم دین ته نه راګرځي.) وویل شو: څېرې یې څرنګه دي؟ و یې ویل: څېرې یې «تسبید» دي یا «تحلیق»[2].

د تسبید مانا؛ د سر د وېښتانو خرېیل دي؛ لکه چې په روایت کې راغلي: «ابن عباس سر خرییلی راغی (مسبدا راسه)»[3].

او د سر خرېیل، د وهابیانو یوه مشهوره ځانګړنه ده او تاریخ هم پرې ګواه دی.[4]»

---

[1] (صحیح بخاري (۲\۶۶ مخ) کتاب الاستسقا)

[2] (صحیح بخاري (۹\۴۸۹ مخ) کتاب التوحید، باب قراة الفاجر والمنافق)

[3] (مختار الصحاح، ۲۸۲ مخ)

[4] (فتنة الوهابیه، ۷۷ مخ، د استانبول چاپ ۱۹۷۸ ز)

د وهابیت د منځپانګې د ښه پوهېدو لپاره او دا چې د دوی په مقابل کې د قرآن، حدیثو او عقل په رڼا کې استدلال وکړای شئ لاندې کتابونه ولولئ:
۱-وهابیت د قرآن او سنتو په رڼا کې (شیخ سبحاني)
۲-دیوبندیت او وهابیت (د دیو بند د عالمانو مناظرې)
۳-انه مبلغ لیس نبیاً (مبلغ، نه پېغمبر) مؤلف: حسن بن فرحان د حجاز ستر عالم.
امام مهدي علیه السلام راځي چې بېوزله کړای شوي (مستضعفین)، د سرغړاندو (مستکبرینو) پر ضد راپاڅوي او بریالي یې کړي؛ نو له دښمنانو یې څه تمه لرئ؟
نو ایا دوی به منافقین، درباري او حکومتي وعاظ او د ظلالت مشران، د امام مهدي جګړې ته نه چمتو کوي؟!
حضرت حذیفه بن یمان (رض) وایي: «خلکو له رسول الله د خیر په اړه پوښتنه وکړه او د شر په اړه، دا ځکه چې پر شر وانوړم، نو و مې ویل: رسول الله! موږ په جاهلیت او شرک کې وسېدو او خدای دا خیر راووړ، ایا تر دې خیر روسته بیا هم شر راځي؟ و یې ویل: هو! و مې ویل: او تر هغه شر روسته به خیر وي؟ و یې ویل: هو! خو فساد به پکې وي. و مې ویل: څه فساد؟ و یې ویل: یو قوم به بې زما له لارښوونې، د خلکو مشري کوي، دوی به پېژنې او نه به یې منې. و مې ویل: ایا تر هغه خیر روسته، کوم شر شته؟ و یې ویل: هو! هغه بلونکي، چې د دوزخ د وره پر سر ناست دي، چې چا یې بلنه ومنله، په دوزخ کې یې غورځوي. و مې ویل: د دوی ځانګړنې خو راته ووایه: و یې ویل: دوی زموږ له قومه دي او زموږ په ژبه ګړیږي. و مې ویل: که مې درک کړل؛ نو څه وکړم؟ و یې ویل: د مسلمانانو له ټولي او مشر سره یې وسه. و مې ویل: او که دوی جماعت او امام نه درلود. و یې ویل: نو له دې ټولو ډلو لرې وسه؛ که څه، د یوې ونې پر ډډ غاښ ولګوې، چې ومرې او ته پر هماغه حال وسې.[1]»
او دا حدیث په ډاګه څرګندوي، چې باید د مسلمانانو له ټولي او مشره یې لاروی وشي او که انسان یې په چار کې شکمن شي او حقیقت ونشي موندلای؛ نو پېغمبر امر کوي، چې چوپتیا

---

[1] (صحیح بخاري (۹\ ۱۵۹ مخ) کتاب الفتن، باب کیف الامر اذا لم تکن جماعة)

غوره کړو، همدغسې دا روایت راښیي، جهنم ته بلونکي او د جهنم پر وره ولاړ له عجمو څخه نه دي؛ بلکې عرب دي او دا پر هماغه بدعتي ډلې ټینګار دی، چې په تېرو احادیثو کې ورباندې ټینګار وشو.
حقیقت دا دی، اوس چې په کومه فتنه کې یو او رسول اکرم پکې له ورغورځېدو ګواښلي وو؛ نو لازمه ده، ډېر احتیاط وکړو او په ځیرنه او پوره هوښیارۍ پر داسې لار ګام کېدو، چې په اسانۍ مو د حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم سنتو ته ورسوي؛ په تېره دا چې بېلابېلې لارې شته او په ځینو روایاتو کې یې شمېر درې اویا ډلو ته رسي، چې ټول د حق د لارویۍ ادعا لري؛ خو رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم څرګنده کړې، چې یوازې یوه ډله حق [ناجیه] ده، چې ژغورل کېږي او نورې نه ژغورل کېږي او خدای ددې ډلې د بریا ژمنه کړې؛ لکه چې په حدیث کې لولو:
«د امت یوه ډله به مې د حق لارویۍ وي او د خپلو مخالفینو تر اغېز لاندې نه راځي، تر دې چې د خدای امر راورسي.»
او زموږ په زمانه کې مسلمانان له دې سترې فتنې حیران او سرګردان دي، چې په چاپېریال کې یې روانه ده او له ځان سره سوچ کوي، چې باید په خپل اسلام او د اسلام په تاریخ کې چې مهمې پېښې شوي، پکې نوې کتنه وکړي او دا څرګند مصداق، د رسول اکرم دا خبره رایادوي:
«اسلام غریب، پیل شو او د پیل په څېر غریب ستنېږي.»
شک نشته، څوک چې تر ننه زموږ اسلامي تاریخ په ځیرنه وګوري او کوم کړاوونه چې پر اهل بیتو، په تېره، د دین پر امامانو تېر شوي، و یې ومومي او په اهل سنتو کې د ورک شوي حقیقت په اړه اندنه وکړي؛ نو د اسلام د غریبې ستنېدا پر مانا ښه پوهېدای شي او په واقع کې، په دې روستیو کلونو کې دا حقیقت ښه ځلېدلی، که څه، د تېو تیارو هغه یوه برخه لرې کړای شوه، چې ظالمانو د تاریخ په اوږدو کې د دې سیده لار پر لارویانو اچولې وې او د هیلو غوټۍ مخ پر غوړېدو دي او دا د رسول اکرم ددې خبرې مصداق دی چې وایي:
«موږ داسې اهل بیت یو، چې خدای پر دنیا، اخرت راته غوره کړی او په حقیقت کې، اهل بیت به مې تر ما روسته کړاوونه او سختۍ ویني، ان له دې ځایه به یو قوم راووځي- او په خپل لاس یې ختیځ لوري ته اشاره وکړه- چې تور بېرغونه به ورسره وي، حق به غواړي؛ خو

نه به ورکول کېږي؛ نو جنګېږي او بربا مومي او چې څه يې غوښتل ورکول کېږي؛ خو نه يې مني، تر دې چې زما د اهل بيتو يو تن ته يې سپاري، نړۍ به له عدل او انصافه ډکه کړي؛ لکه چې له تيري، زورواکيو او ظلمه تر خولې راغلې وه. هن! چې څوک پر دغسې زمانه کې و؛ نو پر لوري دې يې ورو‌ځغلي که څه، پر مخې پر واوره او يخ روان وي.[1]»

خدايه! ژر يې راښکاره کړې او موږ يې تر بيرغ لاندې کړې.

و آخر دعونا ان الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله الطيبين الطاهرين.

پای

[1] (ابن ماجه سنن، ۴۰۸۲ او ۴۰۸۷ ګڼې حديث+ ان ابی شيبه (۱۵\ ۲۳۵ مخ)، ۱۹۵۷۳ ګڼه حديث)